DRÁMA MINDENKINEK

25 drámafoglalkozás középiskolásoknak

Dráma
NEKED IS VAN EGY TÖRTÉNETÜNK

Déryné
program

KULTUP
BELENŐSZ A KULTÚRÁBA

TARTALOMJEGYZÉK

IMPRESSZUM 2
BEVEZETÉS 3
JELRENDSZER 8
Pray-kódex – Halotti beszéd és könyörgés *15*
Legenda születik – Janus Pannonius: Pannónia dicsérete *21*
Mi lehetne szebb dolog… – Balassi Bálint költészete *26*
SzigetIDŐKAPSZULA – Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem *32*
Viccet félretéve… – Csokonai Vitéz Mihály: Az özvegy Karnyóné és a két szeleburdiak *45*
Most mi legyen? – Katona József: Bánk bán *51*
Felkészülés a szeretetre – Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde *58*
Ó, testvér merre visz az utad? – Arany János: Toldi *70*
Petőfi (h)arcai – Petőfi Sándor költészete *78*
Lucifer színháza – Madách Imre: Az ember tragédiája *85*
Ez nekem nem oké! – Jókai Mór: A kőszívű ember fiai *95*
Asszonybecsület – Mikszáth Kálmán: Bede Anna tartozása *100*
Nem ismer engem senki – Gárdonyi Géza: A láthatatlan ember *106*
Azúr-ország – Ady Endre: Bolyongás Azúr-országban *114*
Megáll az idő – Krúdy Gyula: Szindbád *119*
Gyónás – a sikerfilm – Herczeg Ferenc: Az élet kapuja *125*
Urak és szolgák – Kosztolányi Dezső: Édes Anna *132*
Ha feltámadnak… – Szabó Dezső: Feltámadás Makucskán *139*
Erdőtől a városig – Tamási Áron: Ábel *145*
Szerelmi dosszié – József Attila szerelmi költészete *151*
Erdő-elve – Wass Albert: Tizenhárom almafa *156*
Sorok között – Pilinszky János: Négysoros *161*
Generációkba bújva – Szabó Magda: Az a szép, fényes nap *171*
Tagad, dühös, alkudozik, bánatos… elfogad – Sütő András: Advent a Hargitán *176*
Cipők a parton – Polcz Alaine: Asszony a fronton *181*
ÖSSZESÍTŐ TÁBLÁZAT 188

IMPRESSZUM

Az irodalmi alkotásokon alapuló foglalkozások egy olyan fejlesztés részeként jelennek meg, amely oktatási csomaghoz egy kisfilm és egy kiadvány is tartozik. Az oktatási csomagot elsősorban a dráma és színház tantárgy segédanyagaként ajánljuk, de alkalmazható az irodalom tantárgyhoz kapcsolódóan is.

A foglalkozások szerzői:	Balog Réka Földesné Prainer Petra Hodászi Ádám Kálócz László
Oktatási felelős:	Pomlényi Attila
Szakmai lektor:	Pintér Szilvia
Nyelvi lektor:	Timár András Hutvágner Éva
Projektvezető:	Héjja Gábor
Szerkesztette:	Bodor Anikó
Kreatív vezető:	Szabó Ádám
Ügyvezető:	Kis Domonkos Márk

© Minden jog fenntartva, Déryné Művészeti Közhasznú Nonprofit Kft., Kis Domonkos Márk

2025.

BEVEZETÉS

A játszva tanulás „reneszánsza”

A játszva tanulás tulajdonképpen alapvető tanulási forma minden ember életében, ahol a résztvevők élvezetes, interaktív módon sajátítják el az új ismereteket és készségeket. A játékos tevékenységek során a tanulók aktívan részt vesznek a folyamatban, természetes módon alkalmazzák a különböző tantárgyi ismereteket, miközben szórakoznak és felfedeznek. A játszva tanulás előnyei közé tartozik, hogy segíti a motiváció növelését, fejleszti a kreativitást, a problémamegoldó képességet és a szociális készségeket.

A játszva tanulás magában foglalhatja a szerepjátékokat, szimulációkat, csoportos feladatokat, kvízeket, társasjátékokat vagy más kreatív, interaktív tevékenységeket, amelyek a tanulási célok elérésére koncentrálnak, miközben élvezetes élményeket biztosítanak a résztvevők számára.

Az oktatás szervezésében napjainkra szerencsére egyre nagyobb szerepet kap a gyermeki személyiség fejlesztése. Számos erre irányuló foglalkozás található már intézményes keretek között is.

A drámapedagógia egy olyan interdiszciplína, amelyben a színművészet és a pedagógia is megmutatkozik, színművészeti jellege a drámai megjelenítési formákban és tevékenységekben (mint például a beleélés képessége) mutatkozik meg; pedagógia megnyilvánulása leginkább a reformpedagógiai jellegéből származik. A pedagógia és a színház egyaránt rendelkezik olyan tanulási formával, amely az informális tanulás útján a diák teljes személyiségére képes hatni. A drámapedagógia, a dráma, mint játékos tanulási forma ezért alkalmas az életkori sajátosságoknak megfelelően személyiségfejlesztő, és -formáló tanulási és tanítási módszernek.

A segédanyag rövid összefoglalása

A színház művészete és az irodalom életre szóló élményt tud nyújtani a fiatalok számára. A Déryné Program 2023-ban elindult új programjával is e nemes ügyet, a fiatalok kultúrához jutását segíti elő. A KultUp elnevezésű alprogram célja a színházi, előadó-művészeti és művészetoktatási programok eljuttatása középfokú oktatási intézményekbe, kiemelt figyelmet fordítva az élménypedagógiai fejlesztésre, a művészeti szemléletformálásra, a közösségépítésre és a tehetséggondozásra.

Az alprogram a középiskolai témanapok szervezése mellett a 2020-as Nemzeti alaptantervhez kapcsolódó oktatási segédanyagokat dolgozott ki diákok számára. A következő oldalakon huszonöt drámafoglalkozás vázlatát olvashatják, amelyeket úgy állítottak össze színházi nevelési

szakembereink, hogy akár minimális drámás előképzettséggel is megtarthatóak legyenek. Mindegyik vázlat magában foglalja egy kisfilm megtekintését, amelyet a kötelező olvasmányok alapján alkottak meg a forgatókönyvírók, rendezők, színészek, grafikusok és drámatanárok.

A foglalkozások és a filmek alkotói számára fontos szempont volt, hogy a diákok, miközben kompetenciáik fejlődnek, élvezzék a foglalkozásokat és az adott irodalmi mű értő továbbgondolóivá váljanak. Ehhez adnak komoly támogatást a filmek mellett a huszonöt műhöz készített irodalmi kiadványaink is.

Célok

Az irodalom felé

A diákok az irodalom értékközvetítő szerepe által nemcsak ismereteket szerezhetnek, hanem személyes és társadalmi értékrendjüket is alakíthatják, miközben mélyebb megértésre és empátiára tesznek szert másokkal, különböző kultúrákkal és történelmi helyzetekkel kapcsolatban.

A fiatal drámatanárok által szerkesztett foglalkozásokban az irodalmi művek egyedi drámai nézőpontot kaptak. Az újfajta megközelítések abban segíthetik a diákokat, hogy ne csupán a történeteket ismerjék meg, hanem mélyebb társadalmi és erkölcsi kérdéseket is feltárjanak általuk.

A drámapedagógia képes arra, hogy az érzelmi és gondolati határokat feszegetve a karakterek küzdelmeibe, döntéseibe is bepillantást nyújtson, és lehetőséget adjon a személyes tapasztalatok összekapcsolására az olvasottakkal.

A dráma felé

Cselekvés által rögzülnek leghatékonyabban az új ismeretek. A játékot a drámában számos színházi konvenció, azaz formai elem (játékmód, drámai formák) határozza meg. Ezek segítik kialakítani a képzeletbeli „mintha-szituációt” és az adott feldolgozandó témát eltávolítják a ténylegesen játszó személytől. Ez adja a résztvevők pszichés biztonságát, és szolgálja az én védelmét. Az egyénnek lehetősége van az itt és most helyzetbe belépni, benne maradni és kilépni. Fontos, hogy a résztvevő jól, biztonságban érezze magát és aszerint tudjon megnyilvánulni, hogy mennyire van érintve a témában, továbbá mennyire van kedve, motivációja a részvételre. Egyik alapvető feltétele és célja a drámapedagógia mint módszer alkalmazásának az, hogy a résztvevők, jelen esetben a diákok előtt a saját képzelőerejükre alapozva új tanulási területek nyíljanak meg. Ahogy a képzeletbeli világunk alapját az egyén által megélt valóság adja, így fontos, hogy a drámai fantáziavilág a valós élettel

megegyező legyen, akár térben, időben, szereplőkben, vagy feldolgozandó problémában. Ebből adódóan válthat ki a dráma érzelmeket, érheti el célját. Úgy, hogy:

- új szerep helyébe lépve az egyén átgondolja arra a szerepre vonatkozó jellemzőket (pl. egy katona életvitele).
- szerepbe lépéssel embertípusok és viselkedések válnak megismerhetővé.
- a képzeletbeli szituációk valós érzelmekkel telítődnek meg, olyanokkal, amit az egyén már átélt, megtapasztalt: ez lehetőséget ad az új, fiktív helyzet és a szerepkör feltárására egyéni tapasztalat és továbbgondolás útján. Könnyebben tudhat választ adni ehhez hasonló kérdésekre: „hogyan érzed magad az adott szituációban?" „Voltál-e már hasonló helyzetben?".

„A tanulás szempontjából a dráma legfőbb céljaként a »változás előidézését« határozhatjuk meg." (Jonothon Neelands, 1995. 13.)

A diákok felé

Az alkotók számára fontos szempont volt, hogy a diákok legyenek fókuszban, élvezzék a foglalkozást és fejlődjenek kompetenciáik, miközben a magyar irodalom sokszínűségét mindvégig szem előtt tartották. Újfajta lehetőségeket kínál a foglalkozás egy-egy irodalmi mű megfigyelésére, feldolgozására. A meghatározott szempontok alkalmazkodnak a diákok tudásszintjéhez, mentális állapotukhoz, az őket körülvevő világ és környezet változásaira is reflektálnak. A foglalkozások célja, hogy értő továbbgondolóvá váljon a diák egy-egy irodalmi mű másfajta megismerésével.

A pedagógusok felé

Olyan pedagógusok tudják előnyben részesíteni ezeket a foglalkozásokat, akik újítani szeretnének és élménydús órákat szeretnének tartani az eddigi megszokott kereteket átlépve. Egy vagy két 45 perces óra erejéig átadják a drámapedagógiai eszközöket tartalmazó, élményekkel gazdagító órának a magyar, a történelem vagy az osztályfőnöki órát.

Reméljük, hogy a könyv, amit kezükben tartanak, újfajta lehetőségeket kínál majd a pedagógusok és a fejlődni vágyó diákok számára egy-egy irodalmi mű feldolgozására. Akár rávezető, akár az irodalmi élményt olvasás után feldolgozó foglalkozás vázlatát emelik be az órai keretek közé, az irodalmi mű újfajta megközelítésével találkozhatnak. Az élményszerűvé tett, aktív, résztvevő befogadásnál pedig aligha ajándékozhatunk többet és jobbat a diákok számára.

A metódus hátteréről

A drámajáték lehetőséget ad a résztvevőknek, hogy belemerüljenek a saját maguk által létrehozott fikcióba, így új tanulási tapasztalatokat szerezhetnek. A dráma biztonságos teret kínál, ahol a résztvevők véleményt formálhatnak, beszélgethetnek és jobban megérthetik a világot, ezáltal társadalmi, etikai kérdésekkel szembesülhetnek.

A drámapedagógia célja a közösségépítés, az önismeret fejlesztése és a kommunikációs készségek javítása. A közösségi tapasztalatok segíthetnek a különböző háttérrel rendelkező résztvevők integrálásában. Az interaktív folyamat mindkét fél számára elősegíti a nyelvi és kognitív fejlődést.

Bár előadás is része, a drámapedagógia fő célja, hogy a résztvevők egyszerre alkotók és szereplők legyenek. Így a tanulók a szerepükön keresztül közelíthetnek a tantárgyi tudáshoz, miközben a szituációk megértésére és reflexióra összpontosítanak. A mintha-játékban megélhetnek szerepeket, kipróbálhatnak helyzeteket. A közös játék során lehetőség van arra is, hogy a diákok az elméleti tudást a cselekvésbe, a gyakorlati működésbe átvigyék, megoldási lehetőségeket vizsgálhassanak, döntések következményeit tárják fel. Az irodalmi mű kínálta szereplők különböző élethelyzeteivel való találkozás, azok megértése – megélése – és dramatikus játékban a szituációk kínálta döntéshelyzetek egy meghatározott és „védett” keretben működnek.

A foglalkozások megalkotása során a színházi nevelési szakemberek három fontos szempontot tartottak szem előtt:

- a használt konvenciók tekintetében változatosak legyenek,
- különböző nézőpontból vizsgálják és vizsgáltassák az irodalmi művet,
- fejlesszék a diákok kompetenciáit.

A filmek és a drámaórák kapcsolata

A drámafoglalkozások és a rövidfilmek párbeszédben vannak egymással, több szempontot, árnyaltabb megértést képesek együtt létrehozni. A foglalkozások segítik a film befogadását, kibontják a film által adott impulzust. Az órák kiemelt célkitűzése, hogy rendszerbe helyezzék a filmekben felvetődő érzelmi kérdéseket, így azokat a problémákat, esztétikai megfontolásokat vizsgálják és viszik közelebb a diákokhoz, amelyeket a filmek hoznak be az órára.

Fontos felmérni, hogy egy adott irodalmi mű esetében hol tart az osztály. A foglalkozásoknál fel van tüntetve, hogy milyen szinten szükséges az adott irodalmi mű ismerete. Van, ahol az a kiindulópont, hogy jó, ha még nincsen saját olvasási élménye a diáknak az adott művel kapcsolatban. A filmek és a foglalkozások nem helyettesítik az irodalmi mű elolvasását és elmélyült feldolgozását egyik mű esetében sem.

A drámaórák működtetéséről

A foglalkozásoknál feltüntetjük, hogy hányadik osztályos diákoknak ajánljuk elsősorban. Természetesen a foglalkozást tartó iskolai tanár meglátására van bízva az, hogy a diákoknak milyen irodalmi vagy történelmi ismereteik vannak az adott témával kapcsolatban. Aszerint a megajánlott korosztály határát bátran kezeljék szabadon! A foglalkozás megadott időkerete az a maximális idő, amely alatt a tanár biztonsággal meg tudja tartani az adott órát, órákat. Ami a teret illeti: merjünk a klasszikus frontális rendszertől eltérni, merjük az adott osztálytermet szabadabban kezelni, hogy a foglalkozás során új teret lakhassanak be a diákok, amely sok esetben az adott irodalmi műhöz kapcsolódóan másfajta hangulatot tud megjeleníteni! Alapvető eszközigény mindegyik foglalkozás esetében: a laptop, a projektor a kisfilmek megtekintéséhez, a jó hang- és képminőség biztosítása. Az összes játék egy ívet épít fel az órák során: a bemelegítő, témára hangoló feladattól kezdve folyamatosan mélyül a drámai fókusz szerint az adott foglalkozás, és mindegyik drámaóra vége a reflexió: egy összegző beszélgetés arra vonatkozóan, hogy mit élt át a diák, milyen élményei voltak, milyen új ismereteket, tapasztalatokat szerzett. Amennyiben a teljes foglalkozást nem tudja vagy nem kívánja véghezvinni egy tanár, szabadon használhat akár egy-egy játékot és alkalmazhatja az adott irodalmi mű másfajta megközelítésére. Fontosnak tartjuk, hogy azoknál a játékoknál, amelyeknél hangsúlyosak a beszélgetések és az összegzés, ezeket ne hagyjuk el. Ez azért fontos, mert némely foglalkozás nem feltétlenül az irodalmi ismeretekre helyezi a hangsúlyt, sokkal inkább az irodalmi mű társadalmi vagy erkölcsi kérdéseire. Az ilyen típusú foglalkozásoknál nyugodtan használjuk a kevesebb több elvet: ebben az esetben csak egy-egy játék kerül kiemelésre, viszont annak kapcsán több mindent körül lehet járni. Reményeink szerint mind az órát tartó tanár, mind az órán résztvevők önmagukkal és az adott irodalmi művel kapcsolatban újfajta találkozásokra tesznek szert.

JELRENDSZER

A vázlatokat jelrendszerrel láttuk el, igyekeztünk további információkkal szolgálni az alábbiak szerint:

- **Irodalmi műhöz való viszony – jele: ß**

1-től 5-ig terjedő skálán jelezzük, hogy az adott feladat mennyire van közel az irodalmi mű tankönyvi elemzéséhez és mennyire használható az érettségire való készülés során. A számozás segítséget nyújthat abban az esetben is, ha a pedagógus nem akarja az egész óravázlatot használni. Ebben a könyvben támpontokat szeretnénk adni, hogy áttekinthetően és egyszerűen váljon felhasználhatóvá az anyag saját óraterv készítésekor is.

  - **5-legközelebbi**
  - **1-legtávolabbi**

- **Konvenciók típusa – jele: ¤**

A tanár ismeri a legjobban az adott osztályt, ő tudja, hogy milyen típusú feladatokat lehet hatékonyan lebonyolítani az órákon, a betűk pedig segítenek a választásban. A vázlatok különböző színházi nevelési konvenciókat használnak, amelyeket az óravázlatokban betűkkel jelöltünk:

  - **szóbeli (SZ)**
  - **írásos (Í)**
  - **vizuális (V)**
  - **performatív (P)**

- **Fejleszteni kívánt kompetenciaterület – jele: #**

Az egyes feladatok előtt betűkkel jeleztük, hogy mely kompetenciát fejleszti leginkább:

  - **digitális (D)**
  - **személyes és társas (SZT)**
  - **önkifejezés (Ö)**
  - **munkavállalói (M)**
  - **tanulás (T)**
  - **kommunikációs (K)**
  - **gondolkodás (G)**

Ennél a kategóriánál is arra biztatjuk a foglalkozások használóit, hogy válasszanak bátran a vázlatok közül, azt emeljék be a törzsanyagba, amelyik az adott közösség szempontjából releváns kompetenciákat fejleszt.

(Forrás: *Kiemelt kompetenciaterületek, NAT 2020.* Szerk.: Dr. Katona Nóra; Szakmai vezető: Prof. Dr. Csépe Valéria)

Az óratervek elején táblázatba rendezve áttekinthetőek a foglalkozások rövid ismertetői, kiemelten fontos szempontjai:

1. Célcsoport – milyen korosztálynak szól a foglalkozás?
2. Drámás fókusz – az mű fő kérdésfelvetése(i)
3. Téma és tanulási terület – milyen kompetenciákat fejleszt?
4. Tudás – mit emelünk ki a műből?
5. Képesség – milyen változást céloz a drámafoglalkozás?
6. Attitűd – milyen viszonyt hozunk létre a művel?
7. Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény

További jelmagyarázat az óravázlatokhoz:

- Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. Pl.: *Ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán. / A film értelmezésével mélyíteni a diákok tudását a műről.*

- A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik. Pl.: „Keresd meg a pozitív, életigenlő kifejezéseket azokban a versekben, amiken dolgoztál! Karikázd is be, majd a hat kis csoport ezeket olvassa fel egymásnak!”

Kontextusépítés

A kontextusépítő konvenciók alkalmazása lehetővé teszi a drámai cselekmény, a figurák és azok tevékenységének mélyebb megismerését. Érzékelhetőbbé válik a feldolgozott mű térbeli és időbeli sajátossága. Ez a fajta konvenció biztosítja, hogy a drámai eseményekben részt vevő személyek megértsék, hogyan működik a képzeletbeli világ, és hogyan hozhatják létre, valamint tartsák fent azt a közös élményt, amelyet a játék kínál. A kontextusépítő konvenciók segítik a tanulási folyamatot, mivel világos keretet adnak a kreatív és kritikai gondolkodás számára.

Ide tartozó munkaformák:

Szerep a falon: előadásban és az irodalmi műben is megjelenő szereplőket jellemezzük, a közöttük való kapcsolatrendszert állítjuk fel az írott szöveg alapján. Az órán a diákok saját maguk is felvehetik ezeket a szerepeket és rögtönzéses játékkal maguk is azok megalkotóivá válnak.

Állókép forma: a csoport résztvevői egy az esemény adott pillanatára vonatkozóan létrehoznak egy képet, érzékeltetve annak legfontosabb pillanatát, érzelmi állapotát. Érdekes lehet, hogy a diákok maguktól mit emelnek ki a műből.

Illusztrációk készítése*:* szereplő, esemény, tárgyak lehetnek a témája. Fontos az elemzése, megbeszélése. Ebből további elemzési pontokra lehet kitérni.

Közös rajzolás: naplók, levelek, újságok, üzenetek, térképek, ábrák készítése**.**

Környezet kialakítása*:* jellemző tárgyak, jelmezek bemutatása, készítése, zene és zörej felhasználása.

Térmeghatározás és a tér kialakítása.

A kontextusépítő konvenciók a következőket foglalhatják magukban:

- Helyszín és idő meghatározása: A résztvevők közösen dönthetnek a történet helyszínéről és időpontjáról, meghatározva, hogy a drámai események mikor és hol zajlanak. Ez segít a játékban való elmélyülésben.

- Szabályok és határok felállítása: A résztvevők megállapodnak a játék szabályaiban, hogy biztosítsák a szituációk konzisztenciáját, és hogy mindenki tisztában legyen a drámai világ logikájával.

- Szerepek és identitások kialakítása: A résztvevők elfogadják a szerepeket és identitásokat, amelyeket a játék során betöltenek, ezzel segítik a kontextus hiteles létrehozását.

- Képzeletbeli eszközök használata: A résztvevők egyes tárgyakat vagy helyzeteket „képzeletben” hoznak létre, például egy eljátszott eszközt valós tárgyként kezelnek, vagy a térbeli viszonyokat a képzelet segítségével alakítják.

- Játék szabályainak rugalmas kezelése: A konvenciók segítenek a szituációk alakításában, miközben lehetőséget adnak a résztvevők számára, hogy a drámai világot kreatívan formálják, de mindig biztosítják a koherenciát és a biztonságot.

Narratív konvenciók alkalmazásával a látott és olvasott mű bonyodalmának, kulcsfontosságú eseményének középpontba állítása érhető el. A diákok a maguk elképzeléseit, véleményét szabadon megoszthatják a szituációs játékon keresztül és így haladunk velük a történet feldolgozásában.

Ide tartozó munkaformák:

Gyűlés, értekezlet módszere: a diákok együttesen alakítanak ki véleményt az esemény egy konkrét kérdését illetően, és azt adják közre.

***Forró szék*:** a diákok többsége nem vesz fel szerepet. Így tesznek fel kérdéseket (interjút készítenek) az 1 vagy 2 szerepbe lépő diáknak, akiknek a szerepük szerint kell válaszolniuk.

***Vita*:** érvek ütköztetése, amit a pedagógus figyel és irányít, ha kell. Fontos az álláspont melletti érvelés, a másik fél meghallgatása. Lehetővé teszi a probléma többoldalú megközelítését.

Költői jellegű konvenciók alkalmazásával a drámai cselekmény mélyebb megismertetésére van mód, valamint a színpadi előadásban használt szimbólumok, képek megvilágítására, bemutatására. Ez, a diákok számára újabb és mélyebb gondolkodási, értelmezési lehetőséget ad.

Ide tartozó munkaformák:

Montázs*:* a megjelenített forma és tartalom együtt lesz érvényes, ezzel ösztönözve a diákokat arra, hogy az általuk ismert anyag új formanyelvét megértse, a mű talán eddig észre sem vett részeit is meglássa, és értelmezni tudja.

Újrajátszás: az ismert szituáció újbóli megjelenítésekor feltárhatók a történet valós mozgatórugói, feszültségei. Ez lehet egész vagy kisebb csoportban történő feldolgozás is.

Stílusváltás*:* a már megszokott, és lehet, hogy a diákok számára már unalmassá is vált események új stílusú helyzetbe kerülése: ezek a játékok új impulzusokat adhatnak a résztvevőknek a cselekmények megértése szempontjából. Ezzel a feladattípussal lehet a legjobban közelíteni a modern rendezői elgondoláshoz, színpadi előadás formanyelvéhez.

Mélyítés és történetkövetés

A mélyítés és a történetkövetés két fontos drámapedagógiai konvenció, amelyek segítenek a drámai helyzetek és történetek fejlesztésében, illetve a résztvevők elmélyült részvételében.

- Mélyítés: A mélyítés konvenciója arra irányul, hogy a résztvevők fokozatosan mélyebb szintre vigyék a történetet, a szerepeket és a drámai helyzeteket. A cél, hogy a résztvevők a játék

során ne csak a felületes történéseket kövessék, hanem az érzelmi, pszichológiai és társadalmi dimenziókban is elmélyedjenek. Ennek révén jobban megértik a karakterek motivációit, a szituációk bonyolultságát, és képesek több szempontból megvizsgálni a történetet.

Példák a mélyítésre:

- A szereplők részletesebb háttértörténetének kidolgozása, hogy jobban megértsük, mi motiválja őket.
- Az érzelmi reakciók és konfliktusok fokozatos kibontása, amelyek mélyebb megértést biztosítanak a drámai helyzetekről.
- A szereplők közötti interakciók intenzívebbé tétele, hogy a kapcsolatok komplexebbé váljanak.

- Történetkövetés: A történetkövetés konvenciója azt jelenti, hogy a dráma során a résztvevők folyamatosan figyelemmel kísérik a történet alakulását, biztosítva annak koherenciáját és folyamatosságát. Ez segít abban, hogy minden résztvevő a közös narratívában maradjon, és a történet gördülékenyen haladjon előre. A történetkövetés lehetővé teszi a résztvevők számára, hogy a változó helyzetekhez és karakterekhez alkalmazkodjanak, miközben folyamatosan építik a történetet.

  Példák a történetkövetésre:

  - A cselekmény és a karakterek fejlődésének figyelemmel kísérése, hogy minden esemény következetesen illeszkedjen a drámai világba.
  - Az előző történésekre való visszautalások, amelyek segítenek a történet koherenciájának megőrzésében.
  - A résztvevők figyelme a dráma irányának fenntartására, hogy minden döntés és cselekedet hozzájáruljon a történet előrehaladásához.

Összefoglalás: a mélyítés segít a történet és a szereplők komplexebb és árnyaltabb megértésében, míg a történetkövetés biztosítja a cselekmény folyamatosságát és koherenciáját a drámai élmény során. Mindkét konvenció alapvető a drámapedagógiai folyamatokban, mivel elősegítik a résztvevők aktív és tudatos részvételét.

Reflexió

Reflektív konvenciók alkalmazása: alkotó, kreatív módszerek, amelyek a témához kapcsolható cselekvések továbbgondolását segítik elő. A reflexió mint konvenció lehetővé teszi, hogy a résztvevők megálljanak és átgondolják a drámai folyamat során tapasztaltakat. Ez a konvenció segít abban, hogy a tanulók és résztvevők ne csak átéljék a történetet, hanem aktívan elemezzék és értelmezzék a történtek hatását, a karakterek döntéseit és az őket körülvevő helyzeteket. A reflexió ösztönzi a résztvevőket arra, hogy kritikusan gondolkodjanak a tapasztalataikról, kérdéseket tegyenek fel és véleményt alkossanak az őket érintő drámai szituációkról. A résztvevők magukra is reflektálnak, megfigyelik saját viselkedésüket és döntéseiket a drámában, ami elősegíti az önismeretet és a személyes fejlődést. A reflexió segíti a tanulókat abban, hogy levonják a tanulságokat, fejlesszék kritikai gondolkodásukat és alkalmazzák a tanultakat más helyzetekben is.

Ide tartozó munkaformák:

Pillanat megjelölése: a drámai cselekmény olyan mozzanatát emeli ki, ahol erőteljes érzelmi állapot van jelen. Ennek a tartalomnak kifejezésére kisebb csoportokban dolgoznak a diákok, gondolatfelvető kérdésekre próbálnak reagálni.

Gondolatkövetés: állóképek alkalmazása közben e játék segítségével lehet kihangosítani a szerepben lévők gondolatait.

Hogyan történt?: a csoport minden szereplő szemszögéből eljátssza az eseményt, megfigyelik az álláspontok vagy helyzetek közti eltéréseket és ezeket később értelmezik.

***Tanúskodás*:** a szerepben lévő személy monológ formájában beszámol az eseményről.

Belső hangok*:* bonyolult, nehéz döntési helyzet feltárása lehetséges ezzel a játékkal; a résztvevők úgy beszélnek, mintha a központi szereplőnek a pillanatnyi, konfliktusban álló gondolatai lennének.

A drámatanári szerepről, avagy a drámatanár szerepben

A drámatanár szerepe kiemelten fontos a foglalkozásokon, mivel ő nemcsak mint oktató jelenik meg. A drámatanár feladata, hogy irányítsa, támogassa és ösztönözze a résztvevőket, miközben biztosítja a tanulási folyamatot és a biztonságos, kreatív tanulási környezetet. A tanár többfajta szerepkörben jelenik meg:

- Facilitátor, vagyis nemcsak tanítja a diákokat, hanem segíti őket abban, hogy saját élményeiket és tapasztalataikat felfedezzék és megfogalmazzák a dramatikus módszerek segítségével.

- Vezető és irányító, hiszen a drámatanár feladata, hogy irányítsa a drámai folyamatot, segítse a csoportot a megfelelő irányban történő haladásban, és biztosítsa, hogy a történet koherens maradjon. Ugyanakkor a tanárnak érzékenynek kell lennie a csoport dinamikájára, és képesnek kell lennie a változó igényekhez való alkalmazkodásra.

- Biztonságos közeget is kialakít, miközben a diákok új szerepeket, helyzeteket próbálnak ki. Az érzelmi biztonság megteremtése kulcsfontosságú, hogy a tanulók bátran kifejezhessék gondolataikat és érzéseiket.

- Ösztönzi a diákokat arra, hogy új megközelítéseket találjanak, és bátorítja őket a személyes kifejezésre.

- Visszajelzésekkel segíti a tanulók önismeretének fejlődését, segít abban, hogy a diákok reflektáljanak a történtekre, elemezzék a szituációkat, és fejlődjön a kritikai gondolkodásuk.

- A csoport számára is lehetőséget ad arra, hogy együtt dolgozzanak a közös célok elérése érdekében.

- Van, amikor a tanár egy konkrét szerepkörbe lép be a foglalkozás során. Ilyen esetben csak az adott szerepkörből szólal meg és az előre meghatározott keretek miatt nem nyilvánul meg tanárként.

Pray-kódex
Halotti beszéd és könyörgés

A foglalkozás időtartama: 45 perc/90 perc

Foglalkozás a Pray-kódex: Halotti beszéd és könyörgés című kisfilmhez

Egy mai, fiktív történeten keresztül vizsgáljuk egy baráti társaságban bekövetkezett haláleset utóhatásait. A három itt maradt barátnő szemszögéből látjuk a múltat, illetve a jelen történéseit. Eltérő módon reagálnak a történtekre. Van, aki emlékezni szeretne, bejárja a közös helyeket; van, aki egy fényképre sem bír ránézni és elfojtja az érzéseit; van, aki a valláshoz fordul. Eltérő nézőpontok, eltérő technikák a túlélésre: nincs jó vagy rossz reakció.

Célcsoport	9–12. évfolyam
Időkeret	45 perc / 90 perc
Drámás fókusz	Mit kezdjünk a gyász érzésével?
Téma és tanulási terület	A gyász formái – a gyász szakaszai – az elengedés formái Hogyan élhetjük meg és hogyan léphetünk tovább ezen az érzésen?
Főbb kompetenciák (2db)	Személyes és társas kompetenciák, gondolkodás kompetenciái
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **Attitűd (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	A gyász érzésének ismerete. Azonosítani tudja és rendszerbe foglalja hasonló esetben az érzéseit. Meg tudja vizsgálni a saját érzelmi reakcióit, alkalmazza a közös történetalkotás során létrejött stratégiákat az érzelmeink kezelésében. Fel tudja dolgozni a veszteséget.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	asszociáció, gyűjtés, forró szék, egészcsoportos beszélgetés, kiscsoportos improvizáció, egyéni improvizáció
Eszközigény	papír, íróeszközök, a három karakter jelzése: Kati – egy gesztenye (ha nem megoldható, akkor jelezzük ezt egy papírból vagy alufóliából gyúrt galacsinnal), Emese – egy sál vagy pulóver, Kinga – egy feszület vagy rózsafüzér, esetleg Biblia

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	Konvenciók típusa jele: ¤	Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1. Bevezetés 3 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán.

„A mai órán egy történetet hoztam, amit egy szöveg ihletett, illetve egy érzés. A szöveg azért is különleges, mert ez az első fennmaradt, magyar nyelvű írásos emlékünk, ami valahol 1192 és 1195 között keletkezhetett. Ez a *Halotti beszéd és könyörgés*, ami így kezdődik: „*Látjátuk feleim szümtükhel, mik vogymuk: isá, por ës homou vogymuk.*”

Kérdés: Tudjuk-e, hogyan lehet értelmezni az iménti sort? Mit jelent ez a néhány szó?
(Értelmezés: Látjátok, feleim, szemetekkel, mik vagyunk: íme, por és hamu vagyunk.)

Azóta eltelt jó néhány év, de vajon az érzés, amit akkor érzett valaki, miközben ezt hallgatta, változott-e? Mást érzett-e az ember 1192-ben, mint 2025-ben?

Kérdés: Milyen gyakran szoktak erről beszélni az emberek?
Ha szóba kerül, hogyan reagálnak? Mit veszünk észre magunkon vagy másokon?
Szerintetek változott a gyász az elmúlt néhány száz évben? Ha igen, miben?
Más a gyász közösségi megélése ma a városi és vidéki ember számára?

2. Gyűjtés 7 perc

ß: 3
¤: SZ, Í
#: G

A cél kapcsolatot teremteni a témával: gondolataink összegyűjtése.

Az alábbi kérdésekről gondolkodjunk közösen a résztvevőkkel:

„Nehéz megfogalmazni, hogy mi is a gyász. Egy meghatározás szerint »a gyász az a reakció, amit valakinek vagy valaminek az elvesztése vált ki«. Lehet, hogy furcsa lesz, amit kérek, de azt szeretném, ha összegyűjtenénk és felírnánk minél több olyan dolgot, aminek az elvesztését szerintetek meg lehet gyászolni. Ez lehet saját tapasztalatból fakadó megélés is, de nem kötelező annak lennie."

A gondolatokat közösen gyűjtjük össze és lejegyezzük egy nagyobb darab papírra, vagy a táblára. Az elhangzott dolgokra közben reflektálhatunk is.

(Amik eddig előkerültek: a szerelem érzése, ember, autó, telefon, háziállat, plüss állat, játék, baba, amihez gyermekkorban kötődünk, a régi személyiségem, ahogy változunk, felnövés, régi énem, gyermekkorom, könyv, cipő (ruhadarabok), ékszerek, növény, család, önbizalom)

3. A film levetítése 6 perc

ß: 2
¤: SZ
#: G

A cél felvázolni a történetet, ami kapcsán gondolkodni fogunk.

Film előtti tanári narráció: „Az előtörténet négy barátnőről szól, akik közül már csak hárman vannak életben. Ők mind a hárman eltérő módon reagálnak a gyász érzésére. Figyeljétek meg a filmet úgy, hogy a három gyászoló fiatal közül meg tudjátok mondani, kivel tudnál a leginkább azonosulni! Mik azok a stratégiák, amiket bevetnek a lányok a gyász ideje alatt? Ti ezek közül melyikben tudtok hinni?"

4. Reflexió 2 perc

ß: 2
¤: SZ
#: SZT

A feladat a történet kapcsán felmerülő gondolatok kibeszélése.

„Kérdések, amik mentén gondolkodhatunk:

- Hogyan reagált a három lány a gyászra?
- Mik ezek a stratégiák, amiket választottak?
- Miért reagálnak úgy, ahogy?
- Mitől függ, hogy valaki hogyan reagál egy ilyen helyzetre?

+ Tegye fel a kezét, aki már volt olyan helyzetben, hogy nem bírta abbahagyni a nevetést egy olyan szituációban, ahol nagyon nem kellett volna nevetni… Ez miért lehetett?"

5. A gesztenye 5 perc

ß: 1
¤: P
#: G

A feladat a tárgyak és emlékek jelentésének vizsgálata, a különböző értékrendek megfigyelése.

A résztvevőket arra kérjük, hogy a filmben látott temetési jelenetet alkossuk újra egy állókép formájában. Mi maguk álljunk be a szereplők helyére és adott pillanatban mondjuk ki azt a gondolatot, ami az általuk játszott szereplő fejében megfordulhat, miközben nézi ezt a pillanatot.

„Emlékeztek? A temetésen egy gesztenye esett a pap fejére, utána az egyik lány felvette és a zsebébe rejtette. Ezt a pillanatot a segítségetekkel szeretném visszajátszani. A gesztenye itt van nálam. Ezt a pillanatot szeretném a segítségetekkel visszajátszani úgy, hogy most mi magunk állunk be ebbe a pillanatképbe, egyelőre mozdulatlanul. Én leszek ez a lány, aki felveszi a gesztenyét – Katinak hívják, kell még a két barátnő – ők Emese és Kinga –, a pap és a gyászoló tömeg. Ehhez mindenki álljon be a képbe! Ide teszem a gesztenyét a földre, ahová pottyant, a lábam elé, lehajolok és felveszem, ennyi időnk lesz a játékra. Ti egyes szám első személyben mondjátok ki azt a gondolatot, ami az általatok játszott szereplő fejében megfordulhat, miközben nézi ezt a jelenetet."

Ha elsőre senkitől nem érkezik reakció, vagy csak elvétve, akkor nyugodtan újrajátszhatjuk a jelenetet.

További elemző kérdések a helyzet kapcsán:

- Miért tette?
- Mit jelent neki ez a gesztenye?
- Igazából mi ez a tárgy?
- Miért kellett ezt „rejtve" tenni? Mintha nem szeretné, hogy ezt más is észrevegye.

6. Ragaszkodás 5 perc

ß: 1
¤: P
#: G

A feladat a tárgyak és emlékek jelentésének vizsgálata, a különböző értékrendek megfigyelése.

„A játék: veszítsük el a gesztenyét! Vagy inkább hozzuk ezt a tárgyat olyan hétköznapi helyzetekbe, amikbe kerülhet, miközben tudjuk, hogy Kati számára a tárgy teljesen mást jelent, mint bárki más számára. Találjuk ki és nézzük meg, hogyan reagálhat ezekre a szituációkra Kati! Gondolkozhatunk úgy is, hogy ha ez egy film lenne, és mi írnánk a forgatókönyvét, akkor melyik jelenet lenne szomorú, vicces, groteszk vagy éppen megható? Akinek van ötlete egy helyzetre, akkor csak mondja el és megpróbáljuk lejátszani. A főhőst közületek játssza valaki, én pedig a másik ember lennék mindig – amit épp a helyzet kíván. Ezek csak rövid villanások, nem kell hosszúnak lennie és fontos, hogy most még abban a szakaszban tartunk, amikor a szereplő nem dolgozta fel a gyászt, még ragaszkodik hozzá."

Példák, amiket behozhatunk, ha esetleg nem jönne ötlet:

- apa vagy anya takarítás közben kidobta
- anya kimosta Kati nadrágjával együtt
- gyerekek gesztenyével fociznak a játszótéren, Kati a hintában ülve nézi
- Kati kistestvére gesztenye figurát készít az oviban és ez is odakeveredett a többi közé

7. Még mindig ragaszkodunk 5 perc

ß: 1
¤: P
#: G

A cél körüljárni, megérteni a ragaszkodás érzését

„Az történt, hogy Kati minden az előbbiekben felvázolt helyzet végén visszaszerezte a gesztenyét. Vagyis kihalászta a kukából, visszavette a kistestvérétől stb. A következő játékban megint csak eljátszanám őt. A játék annyi lenne, hogy leülök középen egy székre. Itt vagyok a szobámban a gesztenyével a kezemben. Ez furcsa helyzet, mert Ti valójában nem vagytok jelen, mégis most beszélgethettek velem. Lehet kérdezni, lehet csak úgy hozzám szólni: a lényeg, hogy próbáljuk megérteni, hogy miért ragaszkodik ennyire ehhez a tárgyhoz ez a lány."

(Ez a próbajáték során annyiban változott, hogy nem ültem, hanem a kitalált szituációhoz kapcsolódva próbáltam jelen lenni. Vagyis, amikor anya kidobta, akkor a társasház kukáiban turkáltam, mint „Kati" és közben zajlott a játék. Inkább kevesebb, mint több sikerrel szerepelt. Vagy nem tudtam jól felvezetni a játékot, vagy zavaró volt, hogy közben idegesen kutatok egy nemlétező kukában. Ennek okán vagy elhagyható ez a rész, vagy ha 90 perces a játék, akkor meg lehet tartani.)

8. Elengedés 8 perc

ß: 1
¤: P, Í
#: G

A cél megoldási stratégiák keresése a fenti érzelmi állapotokra.

„Mit gondoltok a következő mondatról:
»Az egyik legnehezebb lecke az életben az elengedés…«"

Szerintetek ez igaz? Ha igen, miért? Ha nem, miért nem?

8.1.

„Ha Katinak sikerül elengedni ezt a »gesztenyét«, illetve azt, amit ez a tárgy jelent, akkor szerintetek ez hogyan történne? Ne válaszoljatok, inkább játsszuk el! Annyit kell tenni, hogy ha valakinek van ötlete, az mutassa meg úgy, hogy kicsit menjen távolabb a körtől, fogja a gesztenyét, sétáljon be két szék között – onnantól kezdve Katit látjuk. A kör közepén történjen valami a gesztenyével, a lényeg, hogy engedje el, aztán sétáljon ki a körből. Hogy ez 3 másodperc vagy 13, mindegy. Nézzünk meg erre több verziót!"

8.2.

„Tanári narráció: A várost, ahol Kati él, egy folyó szeli ketté. Egy nap, iskola után Kati kisétált a folyón átívelő hídra. A korlátra támaszkodott, nézte a vizet és a kezét, amiben a gesztenyét szorongatta a víz fölé emelte. Ez a pillanat, amiben vagyunk."
„Szeretném Katit eljátszani, középre állok. Itt vagyok a hídon a gesztenyével a kezemben és gondolkodom. Ez furcsa helyzet, mert Ti valójában nem vagytok jelen, de most beszélgethettek velem. Lehet kérdezni, lehet csak úgy hozzám szólni, a lényeg, hogy próbáljuk megérteni, miért ragaszkodik ennyire ehhez a tárgyhoz ez a lány. Lehet, hogy elengedi, lehet, hogy nem. Ebben nem kell egyetértenünk, lehet vitatkozni. Én is meg fogok szólalni és a végén meglátjuk, mi lesz."

8.3.

„Azt kérem, hogy a következő játékhoz váljunk szét három kiscsoportra – a három barátnő szerint. Lesz egy Kati, egy Emese és egy Kinga csoport. A három itt maradt barátnő, bár eltérően reagál az eseményekre, de valamikor mindhármuknak el kell engednie Lujzát. A csapatoktól azt kérem, hogy írjanak egy bejegyzést, naplórészletet, vagy egy verskezdeményt, esetleg tervezzenek firkát egy iskolai padon, amiben olyan gondolatot fogalmaznak meg, ami most az elengedés kapcsán bennük van. Minden csapatnál máshogy kezdődik a kiírás első néhány szava, kérlek, fejezzétek be úgy, ahogy szerintetek a barátnők tennék:

- Kati: „…már nem szorongatom a gesztenyét, mert…"
- Emese: „…már nem szagolgatom a pulcsit, mert…"
- Kinga: „…már nem csak érte imádkozom, mert…"

Találjátok ki ezeket, aztán osszátok meg a többiekkel is, ha készen vagytok."

9. Reflexió 2 perc

ß: 1
¤: SZ
#: SZT

A cél a közösen átélt óra kapcsán felmerülő gondolatok kibeszélése.

„Kérdés:

- Mi vagy ki segíthet abban, hogy elengedjünk dolgokat?
- Mi kell ehhez?

A játékot azzal kezdtük, hogy picit gondolkodtunk ezen a szövegrészen. Zárjuk is ezzel. Mit jelenthet ez a szöveg:
Látjátok feleim, szemetekkel mik vagyunk: íme por és hamu vagyunk…

- Mit akar mondani az írója?"

Legenda születik
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás a Janus Pannonius: Pannónia dicsérete című kisfilmhez

A film bemutatja Janus Pannonius életének nehézségeit, dilemmáit. Halhatatlan emberré vált mára, azonban a saját életében talán lehettek nehézségei. A drámaórán beszélgetünk arról, hogy mi tesz valakit „halhatatlanná", ennek milyen aspektusai lehetnek.

Célcsoport	9–10. osztály (vagy 6–8. osztály)
Időkeret	90 perc (kisebb csoport esetén 45 perc is elegendő lehet)
Drámás fókusz	Miben mutatkozik meg a halhatatlanság? → Kit tekinthetünk halhatatlannak? Mit jelent halhatatlannak lenni? Milyen aspektusai lehetnek a halhatatlanságnak?
Téma és tanulási terület	Egyéni feladat-felelősség a társadalomban, mitől lesz valaki halhatatlan
Főbb kompetenciák	Személyes és társas önkifejezés kompetenciái
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** A diák ismeri a mű korabeli műveltség kontextusát (Itália, könyvek, dalok fontossága a műveltségben stb.). **Képesség:** Képes a régi kor idejében íródott mű jelentését és jelentőségét a mai korra átfordítani és jelenkori élethelyzetekben példát találni a halhatatlanság, legenda kérdésköreire. **Attitűd:** Szívesen beszél arról, számára mi halhatatlan.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	Egy mondatos sztori írása, szoborkészítés csoportosan, brainstorming, tanár szerepben/diák szerepben, interjú készítése, vita, befejezetlen mondat
Eszközigény	Tábla

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	Konvenciók típusa jele: ¤	Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #
• 5-legközelebbi • 1-legtávolabbi	• szóbeli (SZ) • írásos (Í) • vizuális (V) • performatív (P)	• digitális (D) • személyes és társas (SZT) • önkifejezés (Ö) • munkavállalói (M) • tanulás (T) • kommunikációs (K) • gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: • Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. • A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1. Ráhangoló kreatív gyakorlat 10 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél a téma bevezetése, fókusz megteremtése, kreativitás bekapcsolása.

Körben ülünk, egy-egy mondattal írunk egy saját történetet. Érdemes arra figyelni, hogy a történet stílusát olyan szinten hagyjuk komikus irányba mozdulni, ami még építően hat a helyzetre.

„Kezdjünk egy egyszerű játékkal! Elindítok egy történetet, mindenki folytassa kreatívan rögtönözve egy mondattal. Így kezdődik: Janó arra ébredt fel reggel, hogy álmában mindenki Legendának kezdte el szólítani, hiszen valami rendkívüli dolgot hajtott véghez…”

2. Szobrok készítése témákra 10 perc

ß: 1
¤: P
#: SZT

Készítsünk értelmezéseket a legenda, halhatatlanság témakörök és azok egyes aspektusai kapcsán!

Kis csoportokra osztjuk a csapatot, engedve, hogy mindenki olyannal legyen, akivel szívesen együtt dolgozik. Szobrok segítségével belekezdünk a téma mélyebb értelmezésébe. A szobros játék előtt érdemes időt szentelni arra, hogy megmutassuk, hogyan lehet „szobrászkodni”. A szobrászkodás alatt halk, instrumentális, lassú zenét is betehetünk.

„Alakuljunk 3-4 fős csoportokká. Mondani fogok témákat, ezek segítségével pedig szobrokat fogunk alkotni. Szobornak nevezem a néma, mozdulatlan pózt, amit a testünk segítségével formálunk meg. Az lesz a kérésem, hogy mindig legyen egy ember a csoportból a szobrász, aki finoman a többiek kezeit, lábait stb. mozgatva megformálja a többiek által a szobrot, szoborcsoportot. Szabadon lehet

majd értelmezni a témákat, mindegyik a legenda témakörét viszi tovább. Minden egyes új témánál legyen egy új szobrász. Ehhez előre találjátok ki, milyen sorrendben váltjátok majd egymást a szerepkörökben, mert azt szeretném kérni, hogy némán vigyük végig ezt a gyakorlatot."

Témák:
becsvágy, hiúság, legenda, tehetség, alázat, megfelelési kényszer, küldetés, szorgalom, halhatatlanság"

3. Film vetítése 15 perc

ß: 5
¤: V
#: G

Nézzük meg a filmet!

Levetítjük a filmet, majd átbeszéljük a gondolatokat. Kiemelendő, hogy a film Janus Pannonius életét foglalja össze, erről is érdemes szót váltani. A kor ábrázolásának közös értelmezése, a szereplők felismerése segítheti az értelmezést. Mindezeket végül a téma (halhatatlanság aspektusai) kapcsán is átbeszéljük (pl. hogyan jelennek meg az életében az előző feladatban megjelölt kifejezések).

„Kérlek benneteket, hogy a filmet az előbbi témákat emlékezetetekben tartva figyeljétek! Utána röviden értelmezzük, hogy mit láttunk."

4. Ma egy dalnok 10 perc

ß: 2
¤: SZ
#: SZT

A cél a film témájának mai korba való áthelyezése

Megalkotunk egy saját dalnokot. Ehhez a táblára jegyzetelünk, akár egy sziluettrajz segítségével illusztrálhatjuk is a gondolatokat.

„Janus Pannonius nagy hatással volt a kultúránkra. Író volt, dalnok. Milyen tulajdonságok jellemeznek egy dalnokot? Szerintetek ma milyen emberek a „dalnokok"? Milyen az a dalnok, aki legenda? Alkossuk meg saját dalnokunkat!"

- Hogyan „dalol"? (pl. zenész, influenszer, sportoló, vállalkozó, művész stb.)
- Milyen céllal teszi?
- Kikre van hatással?
- Mi motiválja?
- Mi a fő ismertetőjele?
- Mitől különleges?

AJÁNLOTT SZÜNET HELYE, HA SZÜKSÉGES

5. Interjúk 20 perc

ß: 3
¤: P
#: Ö

A cél az elképzelt dalnok körüli gondolatok mélyítése.

Kisebb csoportokban dolgozunk tovább. Minden csapat kiválaszt egy interjúztatási módot és felkészül a kérdésekkel. Bátorítjuk a diákokat, hogy valaki játssza el a dalnokot. Amennyiben senki nem jelentkezik, a tanár lép szerepbe. Fontos kiemelni, hogy a válaszok fikciók! Az összes interjú után értelmezzük, átbeszéljük a kérdéseket és a válaszokat.

„Kérdezzük meg ezt a dalnokot, mit hogyan lát a világban. Ehhez alakuljunk csoportokba, mindenki készüljön fel egy interjúra. Valakinek van kedve eljátszani a legendát? Akár többen is kipróbálhatjátok felváltva. (Ha senki nem szeretné, majd leszek én). Minden csoport válasszon egy műfajt, hogy milyen keretben történne a beszélgetés: *híradó, reggeli műsor, díjátadó, riportműsor, életrajzi film, telefonbeszélgetés az édesanyjával, a bizalmasa találkozik vele és kérdezgeti stb*. Rövid időt hagyok a felkészülésre, hogy a rögtönzés is szerepet kapjon, a kérdezőknél is, ne csak a válaszolóknál. Minden megoldást megnézünk és értelmezzük a válaszokat. Minél több kontextusban találkozhatunk a legendánkkal, annál árnyaltabb képet kapunk."

6. Oldalválasztós vita 10 perc

ß: 1
¤: SZ
#: SZT

A téma általánosabb értelmezésre kerül, miközben mélyítjük a gondolatokat.

Eltávolodunk a fikciótól és a filmtől.

„Álljatok fel, kérlek! Mondani fogok állításokat, gondoljátok majd végig, nektek melyik oldal szimpatikusabb és álljatok oda! Középen nem lehet maradni. (Idő függvénye, hogy mennyire megyünk bele a vitába, hány kérdést teszünk fel, hány értelmezést kérünk stb.)

- Legenda BÁRKI LEHET, VAGY CSAK KEVESEK LEHETNEK
- Az, hogy valaki legenda lesz: A VÉLETLEN MŰVE VAGY SORSSZERŰ
- Mi a fontosabb ahhoz, hogy valaki legenda legyen: SZORGALOM VAGY TEHETSÉG
- Szerinted melyik fontosabb: HÁNYAN ISMERNEK EL VAGY KIK ISMERNEK EL
- A becsvágy ELFOGADHATÓ VAGY NEM ELFOGADHATÓ
- EGY LEGENDA MINDEN ESETBEN HÍRESSÉG IS VAGY EGY LEGENDA NEM MINDEN ESETBEN HÍRESSÉG IS
- AKI CELEB, AZ LEGENDÁVÁ VÁLT VAGY AKI CELEB, MÉG NEM BIZTOS, HOGY LEGENDÁVÁ VÁLT."

7. Befejezetlen mondat 10-15 perc

ß: 1
¤: SZ
#: Ö

A cél a téma lezárása, reflektálás

Körben vagy össze-vissza, minél többen befejezünk egy mondatot.

„Fejezzük be minél többen saját válaszunk szerint az alábbi mondatot: Az tesz valakit legendává…”

Utána, ha marad időnk rá, érdemes még erről beszélgetni: „Arra bátorítalak benneteket, hogy gondolkodjatok, ti hogyan válhattok legendává. Szeretnétek legendává válni?”

Mi lehetne szebb dolog…
Balassi Bálint költészete

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás a Balassi Bálint: Mi lehet szebb dolog című kisfilmhez

A film Balassi sokszínű költészetével kívánja megismertetni a nézőt. Elhangzik az *Egy katonaének* című verse, ami Balassi hadseregben töltött éveit mutatja be. A drámafoglalkozás során felmerülő kérdéskör egyik fele a munkához vagy hivatáshoz való viszony. A film második felében Balassi szerelmes költészetébe tekintünk bele, *Hogy Júliára találá, így köszöne neki* című versét hallgatva. Életében több nő is fontos szerepet játszott: kereste a szerelmet, de házassága nem volt sikeres. Balassi két versét úgy fogjuk a jelenkorhoz közelíteni, hogy közösen gondolkodunk annak kapcsán, napjainkban mennyire befolyásolja egymást a munka és a szerelem, mennyire fér meg egymás mellett a kettő és kell-e választani?

Célcsoport	11–12. évfolyam
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Hogyan összeegyeztethető a karrier és a szerelem vagy család?
Téma és tanulási terület	Asszertív vitakultúra, érvelés fejlesztése Balassi Bálint művein keresztül jelenkori viszonylatban
Főbb kompetenciák	személyes és társas, gondolkodás
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** Megismeri Balassi Bálint sokszínű művészetét. A kisfilmből megismer két, a költő által írt verset. **Képesség:** Képes asszertívan érvelni az álláspontja mellett. Képes több aspektusból átgondolni egy-egy helyzetet. Képes az improvizációra, a gyors döntéshozásra, véleményválasztásra. **Attitűd:** Meghallgatja mások véleményét, elfogadja, hogy mindenki életében más élvez elsőbbséget.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	történetalapú drámaóra: többes egység, állóképek, séta a térben reakciókkal, messenger üzenet, performansz, gondolatkövetés, egész csoportos improvizáció vitával, véleményvonal

Eszközigény	*Hogy Júliára találа, így köszöne neki* című vers kinyomtatva (több példányban)

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	**Konvenciók típusa jele: ¤**	**Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #**
• 5-legközelebbi • 1-legtávolabbi	• szóbeli (SZ) • írásos (Í) • vizuális (V) • performatív (P)	• digitális (D) • személyes és társas (SZT) • önkifejezés (Ö) • munkavállalói (M) • tanulás (T) • kommunikációs (K) • gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: • Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. • A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1. <u>Beköszönés és történet megalapozása, az első film megtekintése</u> 8 perc

ß: 3
¤: SZ
#: G

„Szeretném, ha jobban megismernétek Balassi Bálint költészetét. Két verse alapján született ez a foglalkozás és egy rövidfilm, amit majd két részletben fogunk megnézni. Balassi művei kapcsán pedig egy mai történetet fogunk együtt alkotni.”

A drámaóra történetének megalapozása

„Egy történet részletével érkeztem egy fiúról, aki most lép a fiatal felnőtt korba és sok változáson kell keresztülmennie:

Balla Bálint rajong a költészetért. 22 éves, kommunikáció szakon végzett az egyetemen. Három barátjával egy albérletben élnek: egy egészen nagy lakásban, ami hat szobás, mindenkinek külön nyíló hálószobája van, két szoba egyelőre üres. Eddig szülői támogatással és diákmunkákkal finanszírozta az albérleti szobát, most pedig állást keres. Tudjuk róla, hogy jelenleg nincsen párkapcsolatban, volt néhány lány az életében, de nem tudja pontosan, hogy milyen is a szerelem.

Ami igazán motiválja őt: Balassi Bálint versei. Néhány napja éppen a kedvenc Balassi-kötetét olvasgatta (*ekkor előkerül a kötet*), pontosabban Az *Egy katonaének* című versét. (*Kiosztásra kerül a kötetből elővéve a vers, aláhúzva pirossal: »vitéz próbálni indul«*) Annyira inspirálónak tartotta a verset, hogy az íróasztala felé a falra felírta magának: VITÉZ PRÓBÁLNI INDUL! (*Felírjuk a táblára is nagybetűkkel*)

Ő is szeretne a karrierjében olyan elszánt lenni, mint Balassi Bálint a csatatéren. Szívesen írna verseket. Kreatív írásos munkának örülne, vagy olyannak, ahol a saját szövegei is érvényesülhetnek. Mióta először olvasta az *Egy katonaének* című verset, többször is elővette, újra és újra elolvasta. Miközben olvasta, így képzelte el.

Az első film levetítésre kerül

2. Közös rajzolás 7 perc

ß: 2
¤: V
#: Ö, G

A cél a tér tudatos használata, kreativitásfejlesztés.

A terem közepére tegyünk egy nagyméretű papírt! Ez legyen felülnézetből Bálint szobája. Alakítsuk ki az ő életterét.

„Itt van ez a papír, ez lesz felülnézetből Bálint szobája. Rendezzük be! Mi van a szobájában? Hol van az ágya? Mennyire világos a szoba? Hány ablak van? Mi van a szekrényén? Mi van az íróasztalán? Vannak-e más kötetei? Azokat hol tárolja? Akinek van javaslata, jöjjön ide és rajzolja le a papírra az ötletét."

3. Jelenetalkotás – dramatikus stoppos gyakorlatból inspirálódva 10 perc

ß: 1
¤: V
#: SZT, K

A cél a közös gondolkodás a viszonyokról, arról, hogy milyen lehet a hat fiatalnak együtt lakni és szervezni egy bulit.

„A nagy lakásban, ahol hat szoba van, jelenleg négyen laknak. A főbérlőnek sikerült kiadnia a két üres szobát, így két ismeretlen fiatal költözik be oda. Bálint és három barátja házavató bulit szervez az újdonsült lakóknak. Nézzünk meg, hogy alakult a buli: mi történt a fiatalokkal délután 18:00-kor, este 20:00-kor, éjjel 23:00-kor és hajnali 2:00-kor, majd reggel 5:00-kor. Ehhez rendeződjetek öt csapatba. Minden csapat kap egyet az előbbi időpontokból. Minden csapat találjon ki egy 40 másodperces jelenetet, ami az adott időpontban történik a fiatalokkal. Minden csapatban döntsétek el, hogy ki lesz Bálint, kik lesznek a régi és az új lakótársai, és kik a meghívott vendégek.

A jelenetek kitalálása, majd bemutatása

Rengeteg fénykép és felvétel készült a buliról, ezeknek a részleteit fogjuk most mi is közösen megnézni. Egymás után mutassátok be, mi történt a fiatalokkal az adott időpontokban. Fogom mérni az időt és megállítom 40 másodpercnél a jeleneteket.

4. Messenger üzenet 5 perc

ß: 2
¤: Í
#: G, D

„Reggel 7:00-kor felkel és meglátja, hogy a kanapén fekszik egy lány. Nagyon ismerős neki, hosszan nézi őt, de nem jön rá, hogy ki az. Reggel épp csak meglátta, amikor állásinterjúra indult egy pékségbe – ám amikor hazaért, már csak a lakótársai voltak ott, a lány eltűnt. A fiatalok megbeszélik, hogy érezték magukat a buliban, újra megnézik közösen a képeket és videókat, amikor Bálintnak eszébe jut a rejtélyes lány, aki olyan ismerős volt neki reggel a kanapén. Amikor a lakótársa az egyik fényképen lévőről beszél, meghallja a nevét is: Julcsi. Rájön, honnan ismerős neki: hiszen ő a gimis osztálytársa, akibe évekig fülig szerelmes volt."

Személyes üzenet a történet folytatásához

„Bálint napokig nem tudta kiverni Julcsit a fejéből. Arra gondolt, hogy ráír messengeren. Vajon mit írjon neki? Vegyétek elő a telefonotokat. Biztosan van egy osztálycsoportotok: mindenki írjon oda egy üzenetet, amit szerinte Bálint írhatott Julcsinak. Kérlek benneteket, ne reagáljatok most egymásra, csak olvassátok el egymás ötletét."

A foglalkozás vezető körbejár, hogy ő is lássa az üzeneteket, de nem olvassák fel.

„Mit reagál szerintetek Julcsi? Melyik üzenetre reagálja ezt?"

5. Performansz 15 perc

ß: 5
¤: P
#: SZT, Ö, K

A feladat a Hogy Júliára találа, így köszöne neki *című versből performansz készítése, Bálint belső világának bemutatása.*

„Bálintot teljesen elbódította, hogy volt osztálytársa újra megjelent az életében. Csak a lányról ábrándozott naphosszat. Természetesen Balassi verseskötetébe kapaszkodott és szerelmes verseit lapozgatta. Az egyik versnél megakadt és többször elolvasta, miközben egyre erősebb érzelmeket kezdett táplálni Julcsi iránt, mert eszébe jutottak a régi emlékei is róla. A vers címe: *Hogy Júliára találа, így köszöne neki*"

A Balassi-kötetből elővéve megkapják a diákok a verset, hogy lássák leírva is.

„Miközben olvassa, így képzeli el."

Megnézzük a második filmet.

„Bálint úgy dönt, hogy különleges módon lepi meg a lányt. A költészet szerelmeseként szeretné felhasználni Balassi *Hogy Júliára találа, így köszöne neki* című versét, hogy ezzel is megmutassa a lánynak az ő igazi, művészi énjét. Barátaihoz fordul, hogy segítsenek neki, miképp nyerje el Julcsi szívét. Ahogy a bulijelenetekhez kialakítottátok a csapatokat, a versből inspirálódva készítsetek egy performanszot. Nem kötelező az egész verset felhasználni, de valamilyen formában jelenjen meg a kis előadásban a vers.

A performansz sok minden lehet, a lényeg, hogy egy művészi alkotás. Lehet táncolni, énekelni, szavalni, írni, használhattok hozzá eszközöket: merjetek kreatívak lenni.”

Bemutatjuk a performanszokat. A tanár lesz Julcsi, akinek bemutatják az alkotásokat.

„Én leszek Julcsi, nekem mutassátok be az elkészült performanszokat.”

- SZÜNET -

6. Tanár szerepben 10 perc

ß: 4
¤: SZ
#: G

Problémafelvetés

„Öt évvel később folytatódik a történet. Julcsi és Bálint nagy szerelemben élnek Julcsi lakásában. Történt azonban valami, aminek ügyében Bálint ismét a barátaihoz fordul tanácsért. Én leszek Bálint, ti pedig a barátai. Segítsetek nekem a döntéshozásban! Bálint állásajánlatot kap, nem is akármilyet. Az álommunkáját végezhetné. Szerintetek mi az ő álommunkája?”

Megbeszéljük, hogy mi Bálint álommunkája.

„Két oldalra elhelyezek két papírt, aminek a hátuljára van írva valami. Ha bejövök az ajtón, akkor már Bálintként jövök be hozzátok. Kérlek, hallgassátok meg, hogy miben kérem a tanácsotokat és amikor elmondom, meg fogom fordítani a lapokat. Egyértelmű lesz, hogy melyik oldal mit jelent, kérlek benneteket, hogy arra az oldalra üljetek majd Bálint barátaiként, amelyikkel inkább egyet értetek. Itt mondjátok el, hogy miért döntöttetek így! Bármikor átülhettek a másik oldalra – de ekkor mondjátok el, hogy miért gondoltátok meg magatokat!”

A tanár Bálint szerepébe lép, a diákok lesznek a barátai. A következő információknak mindenképp el kell hangozniuk, akkor is, ha közben megszólalnak a diákok, interakcióba lépnek Bálinttal:

„Köszi, hogy itt vagytok! Óriási hírem van: megkértem Julcsi kezét és igent mondott. Történt azonban más is. Ismeritek Julcsit, tudjátok mennyire szereti a munkáját és mekkora szó, hogy már csapatvezető, magas pozícióban dolgozik. És bár én is szeretem a pékséget és egészen jól is keresek, mint üzletvezető, továbbra is fontos nekem a költészet. Vezetem a blogomat a neten, tudjátok, ahova a verseimet töltöm fel, jól is jön hozzá a kommunikáció szakos végzettségem. Tegnap már a gyermekvállalásról is beszélgettünk Julcsival, de ma reggel kaptam egy telefonhívást. Látták a blogomat, a verseimet és azért hívtak, hogy (*a megbeszélt álommunkát itt beékeljük)* felajánlják nekem. És ez csodálatosan hangzik, de az a helyzet, hogy ez a munka Angliában lenne, így külföldre kellene költöznöm. Julcsi viszont itthon dolgozik, nem tudja külföldről végezni a munkáját.”

7. Nagycsoportos improvizáció vitával 20 perc

ß: 5
¤: P
#: SZT, Ö, K

A tanár még mindig Bálint szerepében marad. A diákok két oldalra ülnek, érvelnek és megpróbálják meggyőzni, hogy miért maradjon itthon szerelmével vagy menjen külföldre dolgozni.

8. Beszélgetés 5 perc

ß: 4
¤: SZ
#: G, K

A cél beszélgetés levezetése a lehetséges befejezésről.

„Mi lehet a vége a történetnek, ha Bálint marad? Mi történhet, ha elmegy? Lehet-e kompromisszum?”

9. Véleményvonal 5 perc

ß: 4
¤: V
#: Ö, K

A cél saját véleményünk megosztása a drámaóra folyamán alakított közös tudás alapján.

Jelöljük ki a terem két oldalán a végpontokat!

„Ha mindenképpen oldalt kell választani, akkor te melyik oldalra állnál?

- karrier vagy szerelem?

- karrier vagy család?

10. Elköszönés, lezárás 5 perc

„Itt véget ér a történetünk, köszönöm a játékot! Hogy éreztétek magatokat?

A drámafoglalkozás címe*: Mi lehetne szebb dolog…*
Ti hogyan fejeznétek be ezt a mondatot?”

SzigetIDŐKAPSZULA
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás a Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem című kisfilmhez

Milyen értékeket hordoz a múlt és melyek a legfontosabb jelenkori értékek? A film három jól elkülöníthető szakaszból áll. Az első részben az író, Zrínyi Miklós belső vívódásait láthatjuk, majd a hadvezér Zrínyi és fia kapcsolatába tekinthetünk bele, végül pedig a meghozott döntéseikbe. Napjainkban nem rekedünk benn várakban, nem nehezíti az életünket a török túlerő: az életünk bizonyos szempontból könnyebb, mégis sok áldozatot kell hoznunk. Sok érték örök, vannak, amik pedig állandóan változnak, de vajon melyek ezek?

Célcsoport	9–12. évfolyam
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Milyen értékeket hordoz a múlt és melyek a legfontosabb jelenkori értékek?
Téma és tanulási terület	Közös gondolkodás arról, milyen értékeket fedezhetünk fel Zrínyi Miklós *Szigeti veszedelem* című művében, valamint, hogy mik az állandó és folyton változó értékek.
Főbb kompetenciák	önismeret, gondolkodás
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?)	**Tudás:** Felismeri, hogy miképp jelenik meg a kisfilm által feldolgozott téma a műben. Képes elemezni a mű mondandóját, összetett cselekményét. Megismeri a mű főhősét, Zrínyi Miklóst, cselekedeteit és beszédein keresztül mélyebb érzelmeit.
KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)	**Képesség:** Képes az elméleti és gyakorlati problémamegoldás folyamatában részt venni, meg tudja fogalmazni álláspontját, érvekkel alá tudja támasztani véleményét, képes szóban megnyilvánulni.
ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)	**Attitűd:** Fontosnak tartja az empatikus odafordulást mások által fontosnak vélt vagy valós események, érzelmek, kérdések során. Meghallgatja mások véleményét.

Célcsoport	9–12. évfolyam
Időkeret	90 perc
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	Asszociáció képekről, versekről, állókép, közös gondolkodás, videókészítés

Eszközigény	- 3. nagyméretű boríték:
	  - 1., 2., 3. kép
	  - 4., 5., 6. kép
	  - 7., 8., 9. kép
	- 3 boríték: laminált versek
	  - 1. vers
	  - 2. vers
	  - 3. vers
	- (madártollból készült) toll, kard, fehér zászló

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	**Konvenciók típusa jele: ¤**	**Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #**
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1. <u>Helyzetfeltárás</u> 10 perc

ß: 4
¤: V, SZ
#: K, G

A cél a foglalkozás keretének meghatározása.

Készítsük elő a megadott eszközöket egy dobozba!

Doboz tartalmának összeállítása:

- nagyalakú laminált kép: csatajelenet – a dobozban ez kerül legfelülre.
- 3. nagyméretű boríték:
    - 1., 2., 3. kép
    - 4., 5., 6. kép
    - 7., 8., 9. kép
- 3 boríték: laminált versek
    - 1. vers
    - 2. vers
    - 3. vers
- (madártollból készült) toll, kard, fehér zászló

„A mai foglalkozáshoz hoztam nektek egy dobozt. Ez a doboz egy időkapszula, ami az 1600-as éveknek néhány lenyomatát tartalmazza. Most fel fogjuk nyitni és megnézzük, hogy mit tartalmaz. Itt van a tetején ez a kép.”

A nagyalakú laminált kép: csatajelenet előkerül a doboz legtetejéről, amit megmutat a foglalkozást vezető a diákoknak.

CSATAJELENET

„Szívesen oda is adom, adjátok körbe! Mi ez a kép szerintetek, miket fedeztek fel rajta?

Teremtsük meg a kép atmoszféráját hangokkal! Szerintetek milyen hangokat lehet hallani ezen a képen? Minél többféle hangot találjunk ki, amit most ti fogtok kiadni. A kezem lesz a hangerőszabályzó: minél magasabbra emelem, annál hangosabban, minél lejjebb teszem, annál halkabban adjátok ki a hangokat.”

2. <u>Gondolkodás a képekről</u> 15 perc

ß: 5
¤: V, SZ
#: G, K

A filmből kiemelt lényeges képkockák első értelmezése.

„Nézzük meg, mi van még az időkapszulában! Van benne három boríték. Rendeződjetek három csoportba, majd minden csoport kap egy borítékot, aminek nézze meg a tartalmát!”

3. nagyméretű boríték:
   a. 1., 2., 3. kép – rajta a felirat: ZRÍNYI, A KÖLTŐ
   b. 4., 5., 6. kép – rajta a felirat: ZRÍNYI, A HADVEZÉR
   c. 7., 8., 9. kép – rajta felirat: ZRÍNYI HADVEZÉR ÉS FIA, GYÖRGY

„Beszéljétek meg csapatonként, hogy miket fedeztek fel a képeken! Alaposan vegyetek szemügyre minden részletet, majd mutassátok be egymásnak a megbeszéltek után, mire jutottatok. Az sem gond, ha nem ismeritek fel a képeken lévő karaktereket. Ebben az esetben gondoljátok el, hogy szerintetek hol vannak és mi történik éppen velük, milyen érzelmi állapotban vannak vagy milyen a viszonyuk egymással! Ha készen vagytok, osszuk meg egymással a gondolatokat!”

Ha szükséges, akkor itt kell elmondani, hogy kik a szereplők: Zrínyi, a költő, aki a *Szigeti veszedelme*t írta, Zrínyi a hadvezér, és fia, akik a török ellen harcoltak.

1.

2.

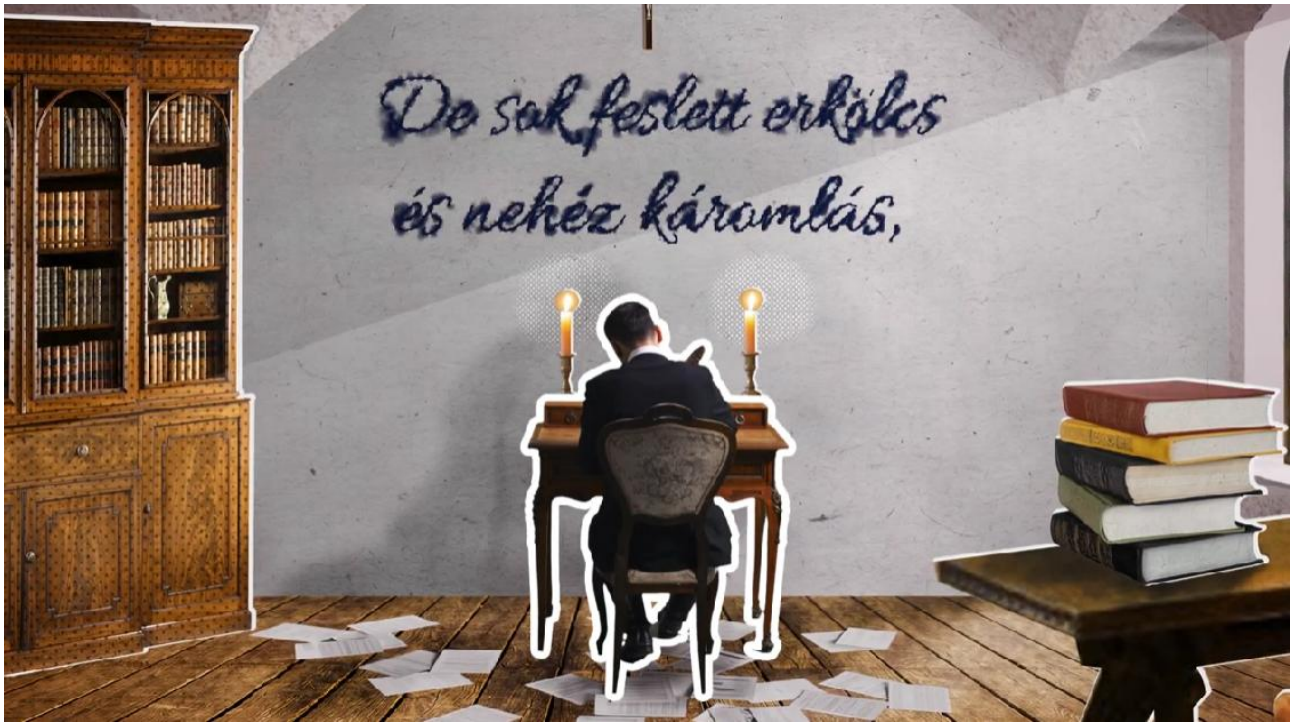

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

3. <u>Állókép-készítés</u> 15 perc

ß: 5
¤: V, P
#: K, Ö

A Szigeti veszedelem és a róla készült film értelmezésének megsegítése, kreativitás fejlesztése.

„Nézzük, hogy mi van még az időkapszulában! Van még három kisebb boríték, amin ugyanazok a feliratok találhatóak, mint a képek borítékján voltak, így maradjatok a csoportokban és odaadom ezeket is. Nyissátok ki őket!”

- 3 boríték:
    - 1. vers – rajta a felirat: ZRÍNYI, A KÖLTŐ
    - 2. vers – rajta felirat: ZRÍNYI, A HADVEZÉR
    - 3. vers – rajta felirat: ZRÍNYI, A HADVEZÉR ÉS FIA, GYÖRGY

„Gondolkodjatok újra a csoportokban: most, hogy a képek a versekkel kiegészülnek, mi is történik éppen az adott emberekkel, milyen helyzetben vannak. Készítsetek állóképet, felhasználva ezeket a verseket és a képeket! Bármilyen módon megmutathattok valamit a versből, de használhatjátok a képeket is inspirációnak!”

---

1. vers (részletek)

KÖLTŐ:
Adj pennámnak erőt, ugy irhassak mint volt,
Arrol, ki fiad szent nevéjért bátran holt…

Megvetvén világot, kiben sok java volt;
Kiért él szent lelke, ha teste meg is holt.

Az nagy mindenható az földre tekinte,
Egy szembe fordulásbol világot megnézé,
De leginkább magyarokat eszben vette,
Nem járnak az úton, kit Fia rendelte.
Hogy ű szent nevének nincsen tiszteleti,
Ártatlan Fia vérének böcsületi,
Jószágos cselekedetnek nincs keleti,
Sem öreg embernek nincsen tiszteleti;
De sok feslett erkölcs és nehéz káromlás,
Irigység, gyülölség és hamis tanácslás,
Fertelmes fajtalanság és rágalmazás,
Lopás, ember-ölés és örök tobzódás.
Megindúlt ezekért méltán ű haragja,
Azért Mihály archangyalt magához hivá,
És kemény haragjában igy parancsolá:

ISTEN:
Nézd ama kemény nyaku és kevély sciták
Jó magyaroktol mely igen elfajzottak,
Szép keresztyén hütöt lábok alá nyomtak,
Gyönyörködnek külömb-külömb vallásoknak.

Ah, bánom, ennyi jót hogy ü vélek töttem,
Nem-é viperákat keblemben neveltem?
De immár ideje velek esmertetnem:
Én vagyok ama nagy bosszuálló Isten.

Én pedig töröknek adok oly hatalmat,
Hogy elrontja, veszti az rossz magyarokat,
Mindaddig töri iga kemény nyakokat,
Mig nem esmerik meg: elhagyták urokat.

2. vers (részletek)

ZRÍNYI
Véghetetlen irgalmu szentséges Isten,
Az ki engem segitesz minden ügyemben,
Te vagy énnékem győzhetetlen fegyverem,
Paizsom, kűfalom, minden reménségem.
Hajts le füleidet az magas kék égből,
Halld könyörgésemet kegyelmességedből,
És ne csinálj törvént az én érdememből,
Hanem véghetetlen irgalmas szüvedből,

Uram, azt is látod, az pogány töröknek,
Miként vásik foga az hitetlen ebnek,
Hogy miként árthasson az keresztyéneknek,
Csak az az szándékok, miként törhessenek.
Mutasd meg őnékik, hogy te vagy nagy Isten,
Hogy te kivülötted máshon Isten nincsen;
Ki megyen utánnad, nem jár setétségben,
Hanem viszi útad az örök örömben.
Vedd hozzád lelkemet, mely téged alig vár,
Miként segitséget hadtol megszállott vár;
Vedd ki én testemből, mellyen vagyon nagy zár.
Ne sülessze bünöktül megnevelt víz-ár.

ISTEN:
Martyromságot fogsz pogántul szenvedni,
Mert az én nevemért fogsz bátran meghalni.
Szulimán haddal jün az Magyarországra,
És legelőször is fog jünni váradra,
Lesni, mint éh farkas, fog te halálodra,
Hatalmát, erejét veszti Szigetvárra.
De ő nem fogja te romlásodat látni,
Mert vitéz kezeid miát fog meghalni,
Sok ezer töröknek kell ottan meghalni,
Akkor az te lelked fog hozzám szállani.
De az te fiad, György, támasztja nemedet,
Felserkenti fénnyel tündöklő nevedet,
Mint phoenix hamubul költi nemzetségét:
Ugy okossággal ez megtartja hiredet.

3. vers (részlet)

ZRÍNYI
Fiam, én utolszor most látlak tégedet,
És azért is áldom az én Istenemet,
Hogy hallanod hagyta végső beszédemet;
Halld meg fiam, kérlek, az én intésemet.

Fiam, annak szolgálj és járj azon uton,
Kit fia Istennek rendelt ez világon,
Ez ád néked erőt az török pogányon,
Ez ád jó szerencsét ezen a világon.
Ezt az levelemet vidd gyorsan királyhoz,
Tudhasson idején készülni az hadhoz,
És nyulni jó móddal az ország dolgához,
Mert sietséggel jün Szulimán az várhoz.

GYÖRGY
Kemény szivü atyám, mit kegyetlenkedel?
Engemet magadtul kergetni akarsz el,
Hogy tüled elváljak örökös üdővel?
Nem igy fia sasnak én igaz sas lészek,
Hanem elfajzott veszteni való kölök,
Ha én halál előtt oly igen félemlek,

Kit vig szüvel keressz, én aztot kerüljek?

ZRÍNYI
Nem mienk az lélek, hanem az Istené,
Te fogsz-é kedvedre sáfárkodni véle?
Tarts meg, fiam, magadat nagyobb szükségre,
S szegény romlott hazánknak jobb üdejére.
Szükség, hogy én itten végezzem napomat,
Mert Isten rendelte itt végső órámat,
Most utolszor mutatnom kell mivoltomat;
Kövessed, mikor kell, te is nagy próbámat.

Vitézek Istene! ime az te szolgád
Nem szánta éretted világi romlását;
Vére hullásával nagy bötüket formált,
Ő vitéz véréért vedd kedvedben fiát.

Beszéljük meg a diákokkal az értelmezéseket!

„Miért kerültek bele ezek a versek az időkapszulába?”

4. Film megtekintése 5 perc

ß: 5
¤: V
#: G

„Nézzük meg, mit találunk még az időkapszulában! Itt van egy pendrive: nézzük meg, mi van rajta!”

A film megtekintése után nem reflektálunk, majd csak a szünet utáni újranézést követően.

SZÜNET

5. A film újranézése, majd reflektálás 10 perc

ß: 5
¤: V, SZ
#: G, K

A cél a film értelmezésének segítése.

Kérdések a film megtekintése után:

- Kik voltak a szereplők?
- Mi történik egy-egy jelenetben?
- Milyenek ezek az emberek?
- Milyen döntéseket hoztak?
- Milyen értékeket képviselnek abból a korból?
- Miért került bele ez a történet ebbe az időkapszulába?

6. Jelenkori időkapszula készítése 5 perc

ß: 4
¤: SZ, V
#: G, K

A cél a jelenről való gondolkodás.

„Arra gondoltam, hogy készítsük el mi is a jelen időkapszuláját. Még van néhány tárgy a dobozban, nézzük meg őket!

Miért került szerintetek bele ez a toll?

Miért került bele a kard?

Miért került bele ez a fehér zászló?

Mit szimbolizálnak ezek a tárgyak?

Milyen értéket képviselnek?”

7. Múltbéli tárgyak párosítása jelenkori tárgyakkal 5 perc

ß: 4
¤: SZ, V
#: G, D

„Ha most állítunk össze egy időkapszulát, aminek a neve az lenne, hogy *Időkapszula 2025,* mi lenne benne a toll helyett? Mit jelentett akkor az a toll?

Mi lenne benne a kard helyett?

Mi lenne benne a fehér zászló helyett?

Mi lenne benne a versek helyett?

Mi kerülne még bele a 2025-ből?”

8. Jelenkori rövidfilm készítése 20 perc

ß: 3
¤: P
#: D, G

„Készítsünk el mi is egy rövid összefoglaló filmet 2025-ről! Milyen jeleneteket képzeltek el, ami jól mutatja a jelenkort? Forgassuk le egy telefonnal, mintha egy 2025-ös »recap« lenne!”

Javaslat: Ha megoldható, az osztály által készített filmet nézzük meg kivetítve a projektoron!

9. Záró kérdések, reflexió 5 perc

ß: 4
¤: SZ
#: G, Ö

A foglalkozás lezárása

„Mit gondoltok, van-e olyan dolog az 1600-as évekbeli időkapszulában, ami ma is érvényes és jelentőségteljes?

Szerintetek a mi 2025-ös időkapszulában lévő dolgaink meddig lesznek fontosak nekünk? Mikor történhet az meg, hogy felbontásra kerül és már a jövő emberének nosztalgikus és régi lesz, ami benne van?

Mennyire gyorsan változik a világ? Milyen évszámot írjunk rá, mint felbontási javaslat?”

A foglalkozás folytatható azzal, hogy az osztály készít egy időkapszulát egy jövőbeli osztálytalálkozóra vagy az érettségire. Ez már a pedagógus kreativitására bízható.

Viccet félretéve…
Csokonai Vitéz Mihály: Az özvegy Karnyóné és a két szeleburdiak

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás a Csokonai Vitéz Mihály: Az özvegy Karnyóné című kisfilmhez

Csokonait többen a „víg poétának” jellemzik, hiszen műveit a humor jellemzi. Bár néha csak „kínunkban nevetünk”, hiszen éppen egy szerencsétlenebb sorsot próbál a humorral leplezve bemutatni. *Az özvegy Karnyóné és a két szeleburdiak* ihlette rövidfilm érzelmekkel és galádságokkal teli pillanatokat idéz fel. A drámaóra fókuszában az érzelmi intelligencia fejlesztése a legfőbb szempont, valamint, hogy mennyire hagyjuk magunkat becsapni, mennyire ismerjük fel a nem verbális kommunikációs formákat.

Célcsoport	9–10. évfolyam
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Milyen arcunkat mutatjuk egymásnak és a világnak, mennyit árul el rólunk a nonverbális kommunikációnk?
Téma és tanulási terület	Csokonai Vitéz Mihály *Az özvegy Karnyóné és a két szeleburdiak* című művéből kiemelt érzelmek megfejtése, a becsapás témájának körüljárása
Főbb kompetenciák	önkifejezés, kommunikáció (érzelmi intelligencia fejlesztés)
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** Ismeri Csokonai különleges látásmódját, önironikus humorát, képet kap a költő művészeti stílusáról, a bohózat műfajáról, közelít annak megértése felé, hogy miként jelenhet meg az életben a humor. Megismeri a mű főbb szereplőit a kisfilm által. **Képesség:** Képes az érzelmek felismerésére, értelmezi a különböző stílusokat és típusokat. Hatékonyan teremt kapcsolatot. **Attitűd:** Nyitottan és érzékenyen viszonyul mások véleményéhez. A kommunikáció során tekintettel van a másik érzéseire, szükségleteire.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	közös gondolkodás, nonverbális érzelemkifejezés testtartással, mimikával, brainstorming, beszélgetés kihallgatása,

	kiscsoportos tablók megalkotása képregényszerűen
Eszközigény	-

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	**Konvenciók típusa jele: ¤**	**Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #**
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1. A téma felvezetése 3 perc

ß: 3
¤: SZ
#: T

A cél bemutatni Csokonait Vitéz Mihályt, illetve a bohózat műfaját tisztázni.

„A mai foglalkozáson Csokonai egy komikus színdarabja kapcsán fogunk közösen gondolkodni az érzelmekről, a különböző viselkedési formákról. Az írót többen a „víg poétának” jellemzik, hiszen műveit a humor jellemzi, bár néha csak „kínunkban nevetünk”, hiszen éppen egy szerencsétlenebb sorsot próbál a humorával leplezve bemutatni. A bohózat túlzásokba esik és ferdít, parodizál, írója célja, hogy nevetségessé tegyen akár hétköznapi helyzeteket is. Bár lehetne, nincs tragikus vég, mindenki megtalálja a boldogságot.”

2. Egymásra hangolódás érzelmekkel 10 perc

ß: 2
¤: P
#: SZT, Ö

A feladat bemelegítés érzelmek kifejezésével.

Vázoljunk fel a diákoknak egy képzeletbeli helyzetet: mintha az asztalon különböző maszkok lennének, amelyekkel különböző érzelmeket fejezhetünk ki. Próbáljuk fel és adjuk át egymásnak ezeket a képzeletbeli maszkokat a valódi érzelmek kifejezésével.

„Bemelegítésnek szeretném, ha kicsit az érzelmekkel és azok megjelenésével foglalkoznánk. Itt van ez az asztal. Képzeletben lerakok ide maszkokat, olyanokat, amelyek különböző érzelmeket fejeznek ki. Gyertek ide és mindenki válasszon magának egy érzelemmaszkot, majd vegye fel azt. Induljatok el a térben az érzelmek „viselésével". Ha szembe találkozol valakivel, cserélj vele maszkot, vedd fel az övét és folytasd sétádat az átvett érzelemmaszkkal! Ehhez szeretném, ha felállnánk és a teret kitöltve járkálnánk. Ha úgy érzed, nem cserélni szeretnél, hanem az asztalról választanál új maszkot, megteheted, hogy leteszed azt, amit viselsz, és felveszel egy másikat."

3. Igaz történetek elmesélése egyetlen ferdítő mondattal 12 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K, Ö

A cél a bemelegítő gyakorlatot követően a lódítás felismerése.

„A következő játékban arra fogom kérni néhányatokat, hogy meséljenek el egy történetet, amiben csupán egyetlen mondat lesz lódítás. 40 másodperce lesz az adott személynek, hogy meséljen. Mi, többiek pedig megpróbáljuk kitalálni, melyik mondat volt hamis a történetben. Csak néhány történetmesélőt tudunk meghallgatni, de ők bármiről mesélhetnek, ami megosztható az osztályban."

Reflexióhoz kérdések:
„Melyik mondat volt a lódítás?
Miből vetted ezt észre?"

4. Érzelmek kifejezése testtartással, mimikával 8 perc

ß: 2
¤: P, V
#: Ö

A cél konkrét helyzetekre való néma reagálás, nonverbális kommunikációval történő kifejezés.

„Álljunk fel! Különböző helyzeteket, szituációkat fogok mondani, kérlek, hogy némán reagáljatok rá, a testetekkel és arcotokkal. Ha szükséges, le lehet ülni, de el is lehet mozdulni a helyetekről."

- Találsz a földön 2 db húszezrest.

- Fél órája állsz a sorban, mikor az előtted álló előre engedi a barátait, akik most érkeztek.

- Integetnek neked az utcán, te visszaintegetsz, de rájössz, hogy nem neked szólt a köszönés, hanem a mögötted lévőknek.

- Tudod, hogy hazudik neked a legjobb barátod, de te végighallgatod.

- Megérkezik a buliba az, aki nagyon tetszik neked.

- Egy nyilvános WC-ben rányitsz valakire, aki éppen a dolgát végzi.

- A fogorvos már a harmadik olyan személyt hívja be, aki utánad érkezett, te pedig időpontra.

- Indulnod kell, de nincs meg a telefonod.

- Nagyon éhes vagy és a lépcsőházban palacsinta illatát érzed.

- 4 személyes liftben 5-en mentek fel a 10. emeletre.

- A *Himnusz* alatt álltok vigyázzban, de nagyon nevettet a barátod.

5. Film első részének levetítése 10 perc

ß: 5

¤: SZ

#: K

A cél a ráhangolódás a film segítségével az érzelmekre.

„Csokonai egy drámájáról, színdarabjáról szóló filmet hoztam nektek, a címe *Az özvegy Karnyóné és a két szeleburdiak*. A filmben sok érzelmet láthatunk majd, figyeljétek meg, hogy milyen érzések kavaroghatnak a szereplőkben. Ezeket a film megtekintése után meg is osztjuk egymással."

Reflexióhoz kérdések:

„Melyik szereplő volt szimpatikus és miért?
Melyik szereplő nem volt szimpatikus és miért?"

SZÜNET

6. Második rész levetítése 10 perc

ß: 5
¤: V, SZ
#: G, K

Tovább dolgozunk a filmekben megjelenő történettel, brainstormingot tartunk, igyekszünk megteremteni a közös tudás alapjait.

„Miről szólt? Milyenek a szereplők? Milyen tulajdonságaik vannak?"

5. Véletlenül meghallott beszélgetés és egy eseménysor fázisai 25 perc

ß: 4
¤: P
#: SZT, K

Meghallgatunk egy beszélgetést, ami alapján továbbgondoljuk a történéseket.

„Ugrunk az időben, ennek ábrázolására egy véletlenül meghallott beszélgetés szolgál majd alapul. Ezután megnézzük, hogy mi történik a következő néhány órában. Egy-egy állóképnél ki is hangosíthatjuk, hogy éppen mit mond vagy mit gondol egy-egy szereplő.

»Egy reggelen Lipitlotty és Tipptopp a Szatócsbolt előtt készülnek feltenni Karnyónénak a nagy kérdést: melyiküknek lesz a felesége. Az utca sarkán egy 15 éves meghallja ezt a beszélgetést:

Lipitlotty: Azt gondolja a nyomorult vén banya, hogy szerelemből akarjuk megkérni?

Tipptopp: Szeresse a lidérc! A pénzét, na azt már igazán szeretem. De maga, szerencsétlen nyomorék, ne higgye, hogy esélye van, az asszony az enyém!

Lipitlotty: Idióta bolond? Majd meglátjuk, ki nevet a végén. Irány be a boltba!

Tipptopp: Gyerünk…! Na várjon, de hát ez zárva van! Két óra múlva nyit ki. Akkor jövök el.

Lipitlotty: Csak nehogy én érjek ide előbb.«

Majd elmennek.

Rendeződjetek négy fős csapatokba és csináljatok egy állóképet! A négy szereplő, akik rajta legyenek a képeken: Lipitlotty, Tipptopp, Karnyóné és a 15 éves fiatal lány vagy fiú.”

Egy eseménysor fázisai:

Egy eseménysort villantunk fel állóképekben, akár egy képregényt.

Mi történt a következő öt órában?

1. kép: 1 óra múlva
2. kép: 2 óra múlva
3. kép: 4 óra múlva
4. kép: 10 óra múlva
5. kép: 24 óra múlva

Egy-egy állóképet ki is hangosíthatunk, megkérdezhetjük, hogy éppen mit mond vagy mit gondol egy-egy szereplő. Ennek formája legyen az, hogy akinek a vállához érünk, kimondja a gondolatát!

6. Tanácsadás 10 perc

ß: 4
¤: SZ
#: G

A cél az empátia kifejezésének gyakorlása.

„Milyen jó tanácsot mondasz Karnyónénak a jövőre nézve, hogy ne dőljön be azoknak, akik át akarják verni? Itt van ez a szék, mintha rajta ülne Karnyóné: neki fogalmazzuk meg a tanácsainkat, mire figyeljen igazán!”

Most mi legyen?
Katona József: Bánk bán

A foglalkozás időtartama: 90 perc
Foglalkozás a Katona József: Bánk bán című kisfilmhez

A film bemutatja a dráma feszültségekkel teli állapotait. Milyen az, amikor az ember életében összesűrűsödnek a dolgok, amikor a fejünk fölött összecsapnak a hullámok. Ilyenkor talán a legnehezebb a döntéseinket meghozni. A drámaóra ezt a dilemmákkal teli helyzetet veszi alapul, feldolgozásra kerül a filmben megjelent karakterek személyes megélése.

Célcsoport	10–11. osztály
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Mi lehet a felelősségünk a döntéshozáskor?
Téma és tanulási terület	Döntéshozás fontossága és kritikai gondolkodás
Főbb kompetenciák	Gondolkodás és kommunikációs kompetenciák
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás**: A diák ismeri a mű műfaját és alapvető karaktereit, azok főbb dilemmáit. „Bánkot a családi sérelem és a nemzeti elégedetlenség összefonódva mozgatja. Megfigyelhető a darab szerkezetén, hogy Katona éppen ezzel késlelteti hőse cselekvését: mire elhatározásra jutna az egyik ügyben, szeme elé tolakodik a másik, így hosszú ideig sem a politikai, sem a magánéleti konfliktusban nem tud lépni.” (NKP Irodalom 10. NAT 2020) **Képesség:** A diákok kritikusan értelmeznek egy-egy döntéshozatalt. **Attitűd**: A látottak és átéltek segítenek abban, hogy a diákok fogékonyak legyenek arra, hogy döntési helyzeteiket az életben több szempontból is értelmezzék.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	Mindmap, térbeli szociometria, tárgyak használata, karakterek értelmezése, tanár szerepben, oldalválasztás
Eszközigény	Tábla/csomagolópapír/nagy lap, játékkard, játékkorona (egy piros és egy kék), fátyol/fehér anyagdarab, (megjegyzés: ha nehezen beszerezhetőek ezek, akkor ezt is megoldhatjuk képek nyomtatásával), kötény

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	Konvenciók típusa jele: ¤	Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #
• 5-legközelebbi • 1-legtávolabbi	• szóbeli (SZ) • írásos (Í) • vizuális (V) • performatív (P)	• digitális (D) • személyes és társas (SZT) • önkifejezés (Ö) • munkavállalói (M) • tanulás (T) • kommunikációs (K) • gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: • Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. • A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1. Séta instrukciókkal 10 perc

ß: 1
¤: P
#: Ö

A cél a bemelegítés, közös figyelem megteremtése és közben ráhangolódás a helyzetre.

A diákok a térben sétálnak, miközben a tanár instrukciókat ad nekik.

„Kezdjünk egy bemelegítő játékkal! Sétáljatok a térben úgy, hogy egyenletesen töltsétek ki a rendelkezésre álló teret: ha felülről nézne valaki benneteket, akkor azt lássa, hogy össze-vissza álltok és a terem minden pontján nagyjából ugyanannyian vagytok. Nem muszáj, hogy körbe-körbe menjetek normál tempóban. Mondani fogok számokat: ezeknek jelentése lesz. Kérlek benneteket, hogy jegyezzétek meg, amiket mondok, és ezek szerint cselekedjetek!

1 – Állj meg ott, ahol vagy! Számolj el magadban ötig és haladj tovább!
2 – 180 fokos fordulattal fordulj hátra, és menj tovább!
3 – Egyszerre tapsoljunk a fejünk fölött!
4 – Lassítva haladj addig, amíg a következő számot nem hallod!
5 – Köszönj 3 embernek!
6 – Járkálj úgy, mintha egy király vagy királynő lennél!
7 – Álljatok be kis csoportba és menjetek együtt azokkal, akik… (mindig mást mondunk, pl.: akinek azonos a szeme színe, akik azonos évszakban születtetek, akiknek azonos számú testvére van)!”

2. ÁLLJUNK MEG! 5 perc

ß: 1
¤: P
#: Ö

A cél a bemelegítés, közös figyelem megteremtése és közben ráhangolódás a helyzetre.

A diákok újra össze-vissza sétálnak, a tanár kívülről figyel. Ha valaki megáll, mindenki másnak is meg kell állnia. Az cél az, hogy ez úgy történjen meg, hogy aki kívülről figyeli, ne tudja, hogy ki volt a megállás kezdeményezője. A végén megbeszélhetjük a tapasztalatokat.

„Járjatok körbe ismét össze-vissza, mint az előbb. Én kívülről figyellek benneteket. Az lesz most a feladat, hogy ha egy ember megáll, mindenki másnak is meg kell állnia. Az a cél, hogy én kívülről ne vegyem észre, ki az, aki elkezdte a megállás folyamatát. Megállás után pedig legyen valaki, aki elindítja a járkálást, persze úgy, hogy én ismét ne vegyem észre, ki volt a kezdeményező.

Milyen élmény volt a játék? Mik a tapasztalatok? Milyen volt, amikor valaki megállította a sétát? Milyen volt, ha ezt te tetted meg? Milyen volt más megállását követni? Kinek melyik volt a könnyebb, nehezebb? Milyen volt, hogy nem kaptatok kívülről instrukciót? Milyen volt az előző játékhoz képest, amikor instrukciókat is kaptatok?

Azért is próbáltuk ki mindezt és beszélgettünk erről, mert a mai foglalkozás témája is a döntéshozás."

3. A vár hangulata 10 perc

ß: 3
¤: P
#: Ö

A cél a játék kontextusának megteremtése.

A diákok megtudják, hogy közös fikciónk helyszíne egy vár és ebben keresnek magunknak egy fiktív szerepet. Ezt utána meg is jelenítjük.

„A korábban átélt tapasztalatok azt is megmutatták, hogy kire hogyan hat, ha van egy vezető felette, és hogy viselkedik, ha nincs. Egy olyan történetet hoztam számotokra, ami hasonló helyzetet vesz alapul, csakhogy egy királyságban. Azonban először gondolkozzunk el együtt a történetünk helyszínéről. A játékunkat Katona József *Bánk bán*ja inspirálta. Tudjátok esetleg, hogy hol játszódik? Képzeljétek el, hogy egy várban vagyunk, és mi mind a királyi udvarban dolgozunk! Kérlek benneteket, találjátok ki, hogy kik lesztek, mi lesz a foglalkozásotok: szakács, udvari bolond, pap, őr, szobalány? Én szobalány leszek. Visszaszámolok: mire a nullához érek, mindenki álljon meg egy szobor képében, ami ábrázolja, hogy ki ő! Mindenkit megkérdezek egyenként. Most, hogy tudjátok, ki kicsoda, megnézzük, milyen a hangulat a várban. Hoztam egy zeneszámot: ha ez a régi zenét meghalljátok, akkor tudhatjátok, hogy épp a várban vagyunk és ezeket a szerepeket játsszuk – de ha nem hallod ezt a zenét, akkor az azt jelenti, hogy ismét itt vagyunk az iskolában, a valóságban. Amikor elindul a zene, akkor bele kell helyezkednetek a szerepetekbe, én például ilyenkor szobalányként fogok viselkedni."

Javasolt zene: https://www.youtube.com/watch?v=lyv30RkUa0o
(Hungarian Dances Camerata Hungarica)

4. Pletykás szobalány 20 perc

ß: 5
¤: P
#: G

A diákok beszélhetnek a tanár által formált szobalány karakterével, így információkat tudhatnak meg a királyságról.

A tanár szerepbe lép és a forró szék drámapedagógiai játék alapjait felhasználva válaszol.

„Kérlek, adjatok a szobalány szerepemnek egy nevet, ami könnyen megjegyezhető és nem létezik az osztályban! (megjegyzés: innentől Zsuzsi a leírásban). Zsuzsi nagyon pletykás és sokszor olyan helyen takarít, ahol a legizgalmasabb dolgokat is meglátja, meghallja. Mivel imád pletykálkodni, gyakran esténként összehívja a bizalmasait a királyi várban dolgozók közül és elmeséli nekik a közelmúlt friss híreit. Lépjetek ismét a korábbi szerepetekbe! Berakom a zenét, ami a fikciót jelzi. Kérdezzetek Zsuzsitól a királyi várról és az ott élőktől, hogy megtudjátok, miket érdemes tudni az ott élőkről!"

A tanár szerepbe lép, amihez kimegy a teremből, felvesz egy jelzésértékű köténytet és így jön vissza. A zenét kint elindítja, majd érkezésekor egy székre ül: indul az improvizáció. A tanár háttértudással rendelkezik a *Bánk bán* szereplői kapcsán, és úgy kezd el pletykálkodni, hogy ezek kapcsán minél több információra is fény derüljön. A pletykában Endre még az országban van. Érdemes elhangoznia az alábbiaknak:

- Endre a király, felesége Gertrudis.
- Petur bánk a békétlenek vezetője, az idegen hatalmak ellen lázad.
- Bánk bánt a király a helyettesének akarja kinevezni.
- Melinda Bánk felesége.
- Ottó, Gertrudis öccse szemet vetett Melindára.
- Endre hadjáratra készül.
- Gertrudis arra készült, hogy ha a férje elmegy, saját kezébe veszi a hatalmat.
- Gertrudis terve, hogy majd kiváltságokat ad a nagyuraknak: így fizeti le őket.
- Különböző szereket (hevítőt és altatót) talált takarítás közben.

Amikor ki akarunk lépni a szerepből, elhagyjuk a termet, kint levesszük a köténytet és leállítjuk a zenét. Mikor visszajövünk, szóban is jelezzük, hogy a fikciónak vége és néhány mondatban reflektálhatunk az élményre.

AJÁNLOTT SZÜNET HELYE

5. Film vetítése 15 perc

ß: 5
¤: V
#: G

Film levetítése.

Nézzük meg, hogy mik történtek a várban! Ezek után közösen értelmezzük a látottakat, azt, hogy kiket ismertünk fel és mi történt. Készíthetünk egy értelmező táblát is a diákok gondolatai és a főbb ismeretanyag segítségével.

„Most egy kisfilm segítségével fogunk foglalkozni Katona József *Bánk bán* című drámájával. Valaki néhány mondatban el tudja mondani, miről szól ez a történet? Szedjük össze azt is, hogy mit tudtunk meg Zsuzsi pletykáiból. Jegyzetelek a táblán.

Felgyorsultak az események, hisz Endre király elhagyta az országot. Amíg Lengyelországban intézi ügyeit, helyettesének Bánkot tette meg. Nézzük meg, hogy milyen változásokat hozott ez a vár népe számára!”

Levetítjük a filmet.

A két rész között érdemes értelmeznünk a látottakat. A második részt először levetíthetjük hang nélkül is, majd megbeszélhetjük, hogy így milyennek éreztük a hangulatot, a viszonyokat, szerintünk mi történt. Utána persze hanggal is nézzük meg!

„Mit láttunk a filmben? Kiket ismertünk fel benne? Milyen karaktertípusokat véltünk felfedezni? Amiket összeszedtünk, ábrázoljuk egy gondolattérkép segítségével: felírunk minden gondolatot a táblára, majd összekötjük és nyilakkal, karikázásokkal jelöljük a leírtak közötti kapcsolatot.”

Szükség esetén a tanár kiegészítheti a jegyzetet, segítheti a diákokat fontos információk hozzáadásával.

6. A szobalány vívódása 8 perc

ß: 4
¤: P
#: SZT

A diákok a szobalány helyzetén keresztül gondolkodnak azon, milyen következményei lettek annak, hogy Endre király elhagyta az országot.

A tanár a szobalány szerepébe bújva a diákok véleményét kérdezi az események menetéről. Szükség esetén további információkat is mond.

„Most már eltelt néhány nap, sok minden történt. Újra Zsuzsi bőrébe bújok, és ti újra legyetek a kiválasztott karakteretek, beszélgessetek vele!”

Kimegy a tanár, felveszi a köténytt, bekapcsolja a zenét és visszajön a karakter szerepét magára öltve. Először csak általánosan kérdezgeti a diákok véleményét a karakterek sorsának alakulásáról. Egy állítást hajtogat idegesen, sokszor: „Endre királyunk jól itt hagyott minket, meg is lett a baj belőle.” Erre az állítására rá is kérdez: ki ért vele egyet és ki nem. Egy bizonyos ponton Zsuzsi bevall valamit: „Épp a nagyterem mellett takarítottam, amikor sikoltozást és segítségkérést hallottam. Közelebb mentem és megláttam, hogy a királynőt megölték…! Maga Bánk bán…! Jaj, de ezt csak én tudom… szerintetek elmondjam Endrének, hogy Bánk tette? Hiszen a király hibája, hogy itt hagyott minket és káosz lett! Hogy döntsek?” Ezek után ezt a döntését vitatja meg Zsuzsi a diákokkal. A végén a szobalány kimegy, a zenét kikapcsolja, a köténytt leveszi és tanárként visszajön. Ki is mondja hangosan, hogy a fikciónak vége. Ezt követően röviden megbeszéli a diákokkal a jelenetet:

„Miről kell döntenie Zsuzsinak? Szerintetek hogyan dönt most Zsuzsi? Mi lesz a sorsa? Mit érezhetett? Mi a felelőssége a döntése kapcsán?”

4. Belső hangok 5 perc

ß: 4
¤: P
#: SZT

Megismerjük a karakterek belső hangját.

A diákok véleményt formálnak: az általuk megszemélyesített szereplő mit gondolhat a történtekről?

„Most újra álljatok meg szoborként, amiképp azt az első alkalommal tettétek! Viszont ebben az esetben azt ábrázolja a szobor, hogy a sok esemény után mit gondol, mit érez az általad megformált szerep! Akihez odamegyek, mondja ki hangosan, hogy milyen gondolat van a szereplő fejében, akit megformál! Beteszem a zenét, hogy átérezzétek, szerepben vagytok. Én most kivételesen drámatanár maradok."

5. Tárgyakkal értelmezünk 10 perc

ß: 5
¤: P
#: G

A cél, hogy a karakterek helyzetét megvizsgáljuk.

A szereplőket tárgyak fogják jelképezni, a velük való játék során a diákok véleményét kérdezzük meg.

„Hoztam néhány, a filmben is megjelent karakterhez egy-egy jelképes tárgyat:

Endre – kék korona
Bánk – kard
Gertrudis – piros korona
Melinda – fátyol

Leteszem őket a terem egyes pontjaira és állításokat fogok mondani. Mindig menj ahhoz a tárgyhoz majd, amire az adott állítás szerinted a legjobban igaz:

- Neki volt a legnehezebb meghozni a döntéseit.
- Ő volt a legkétségbeesettebb.
- Ő gondolta át legjobban a döntésének a következményét.
- Leginkább ő látta át a helyzetet.
- Neki volt a legnagyobb hatása, befolyása másokra.
- Neki volt a legnagyobb felelőssége."

Az indoklásokat meghallgatjuk, megvitatjuk.

6. Oldalválasztás a döntés kérdéskörében 7 perc

ß: 1
¤: SZ
#: Ö

A cél megérteni a döntéshozatal nehézségét.

Ebben a részben az egyéni megéléseinkre fordítjuk a figyelmet.

„Az biztos, hogy most minden szereplőnek, beleértve a szobalányt is, döntéseket kell hoznia, majd azokért felelősséget kell vállalnia. Ebben mi is hasonlók vagyunk, nap mint nap kell döntéseket hoznunk. Most arra kérlek benneteket, gondolkodjatok el azon, ti hogyan szoktatok döntést hozni! Szerintetek mi lehet nehéz egy döntéshozásban? Ehhez álljatok fel, és hallgassátok meg a kérdéseket, amiket felteszek! Állításokat mondok, és mindig két válaszlehetőség közül lehet választani majd. Mindkét opcióhoz mutatom majd, hogy a terem melyik felére menjetek, az alapján, hogy a kettő közül melyik igaz inkább rátok. Nincs rossz válasz, de középen nem lehet maradni.

- Döntéskor mire hallgatsz inkább – a SZÍVEDRE vagy az ESZEDRE?
- Döntéskor kikéred-e bizalmasaid véleményét – IGEN vagy NEM?
- Ha kapsz egy tanácsot, inkább – ASZERINT CSELEKSZEL vagy MÉSZ A FEJED UTÁN?
- Van olyan döntés. amit megbántál az életedben – IGEN vagy NEM?
- Ha visszamehetnél egy időgéppel megváltoztatni valamit – MEGTENNÉD vagy NEM TENNÉD MEG?
- Ha előre mehetnél megnézni, hogy egy döntésednek a jövőben mi lesz a következménye – MEGNÉZNÉD vagy NEM NÉZNÉD MEG?

Felkészülés a szeretetre
Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás a Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde című kisfilmhez

A film Vörösmarty mesés világának hangulatához illően ad képet arról, hogy milyen, amikor a szeretet magas minőségét tapasztaljuk meg életünkben. Milyen különböző aspektusai lehetnek ennek? A drámaóra e gondolatkörrel kapcsolatban dolgozza fel a szeretetnyelvek témáját a diákokkal.

Célcsoport	100–12. osztály
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Miben mutatkozhat meg a feltétel nélküli szeretet? Milyennek látjuk az egyes szeretetnyelveket?
Téma és tanulási terület	Szeretetnyelvek, érzelmi intelligencia, önismeret
Főbb kompetenciák	Személyes és társas
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** Ismeri azt az elemzésbeli szempontot, miszerint a mű az igaz szerelmet tartja a boldogságnak. Tudja, mit jelent a szeretetnyelv fogalma és tisztában van annak típusaival. **Képesség**: Képes gondolkodni a szeretet fogalmáról és szeretné benyomásait megfogalmazni ebben a témában. **Attitűd:** Felismeri, hogy fontos a megéléseinket értelmeznünk az érzelmeink esetében is. Nyitottságot gyakorol ezek átbeszélésére, erről folytatott eszmecserére.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	Példák felsorolása, jelképkeresés, karakterépítés, tanár szerepben, egyéni döntés
Eszközigény	Tetoválásokról készült kép kinyomtatva, öt szeretetnyelv leírása kinyomtatva Tollak, papírok

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	Konvenciók típusa jele: ¤	Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1.Karakter készítése 20 perc

ß: 2
¤: SZ
#: G

A cél a drámaóra előkészítése, a karakter megalapozása.

Körben ülünk, hogy mindenki mindenkit láthasson. Köszöntés után alakítsunk ki csoportokat (ajánlott a 3-4 csoport, de létszámtól függően ezt rugalmasan lehet kezelni)! Ez egy kreatív gyakorlat. A csoportalakításkor több módon is eljárhatunk. Megoldás lehet, hogy hagyjuk a diákoknak, ők válasszanak társakat, de a véletlen besorolás mellett is dönthetünk. Utóbbi verzióra javaslat: Dixit játékot, vagy hasonló képkártyákat helyezünk le, és arra kérjük a csoportot, hogy válasszanak az alapján, melyik passzol szerintük a szeretet fogalmához. Mindegyik kártya hátuljára írjuk vagy ragasszuk fel egy szereplő nevét (Csongor/Tünde/Ilma). Amikor mindenki kiválasztotta a számára tetsző kártyát a képek alapján, fordítsuk meg őket! Akik azonos névvel rendelkeznek a hátoldalon, ők egy csoportba tartoznak. Ebben az esetben annyi kártyát helyezzünk le, ahány résztvevő van, hogy egyenletes legyen a csoportbeosztás.
Minden csoport kap egy-két tetoválásképet és azokat értelmezi: vajon hogyan kapcsolódhat a fiú személyiségéhez, akinek szerepét, karakterét elkezdjük közösen felépíteni.

„Ma egy fiú történetével fogunk foglalkozni. Lássuk, ki is ő igazából! 18 éves, Csonginak hívják. Tetoválóművésznek készül, szabadidejében pedig szeret filozófiai témákról olvasni, romkocsmákban a barátaival erről beszélgetni. Milyen ember ő? Döntsétek el ti! Megmutatom néhány tetoválását, ami a személyiségéhez kapcsolódik, ez alapján találjuk ki, hogy mit jelenthetnek neki az alábbi képek, rajzok!”

Tetoválások:
- egy fa
- egy tál alma
- egy hármas út
- egy köteg pénz
- egy korona

- egy könyv
- egy ördög-motívum
- egy szív

„A gondolatokat egy sziluettrajz mellé írhatjuk, a tetoválások helyét megkereshetjük a rajzon. Ezt táblára, csomagolópapírra, A/3-as lapra is készíthetjük közösen.”

2. Feltétel nélküli szeretet? 10 perc

ß: 2
¤: SZ
#: SZT

A cél a téma pontosítása, előkészítése.

A fiktív karakter történetét elkezdjük mesélni, majd bevonjuk a diákokat az ötletelésbe. Az ötleteket ismét a sziluettrajz mellé írjuk.

„Egyik este egy beszélgetés közben arról vitáznak barátaival, hogy mit jelent a feltétel nélküli szeretet. Ő annyira elgondolkodik ezen, hogy másnap reggel még a buszon is erre keres példákat. Gyűjtsünk össze néhány példát, milyen dolgok mutathatják a feltétel nélküli szeretetet a kapcsolatainkban?”

3. Szimbólumok keresése 15 perc

ß: 2
¤: V
#: T

A cél a különböző szeretetnyelvek megismerése.

A szeretetnyelvek felvázolásra kerülnek úgy, hogy közben a fikciót hívjuk segítségül. Ha szükséges, röviden értelmezzük az alkotás előtt, hogy melyik szeretetnyelv pontosan mit jelent. Ezután alkotás következik.

„Suli után Csongit még mindig foglalkoztatja ez a téma, és eszébe jut, hogy olvasott egy cikket a szeretetnyelvekről. Kedvet kap, hogy e témával kapcsolatban tetoválásokat tervezzen, különböző stílusokban. Alakuljunk kisebb csoportokba, minden csoport megkapja az egyik szeretetnyelvet. Kaptok hozzá leírást is. Találjatok ki ezekhez a témákhoz egy vagy akár több szimbólumot, ami jelképezheti és a tetoválás alapja lesz. Adok papírokat, tollakat, hogy tudjatok tervezni.”

Szeretetnyelvek:
- Minőségi idő
- Elismerő szavak
- Ajándékozás
- Szívesség
- Testi érintés

A háttérbe tehetünk instrumentális zenét.

AJÁNLOTT SZÜNET HELYE, HA SZÜKSÉGES

4. A film levetítése 15 perc

ß: 5
¤: V
#: G

A film megtekintése

A filmet, mint Csongi álmát kezeljük fiktív történetünkben. Kiemeljük, hogy az álomképet a *Csongor és Tünde* mű inspirálta, az álomban a mű és Csongi valósága összemosódik.

„Csongi késő estig fennmarad tervezgetni, ám közben egy Messenger üzenetet kap. Tündi írt neki, a lány, aki tetszik neki már egy jó ideje a suliból. Néhány napja elmentek egy első randira, egész jól sikerült, de azóta a lány nem válaszolt neki. Így izgatottan nyitja meg a választ, amiben az alábbi sorok láthatóak: »*Szia Csongi! Nagyon jó volt találkozásunk, de… de tudom, hogy ez az egész közöttünk nem folytatódhat. Azt érzem, hogy így lesz mindkettőnknek a legjobb. Sajnálom, nem szeretnélek megbántani.«* Csongi ettől teljesen összezavarodik, így inkább lefekszik aludni. Éjjel különöset álmodik, nézzük meg ezt!”

Az idézetet érdemes egy nagy papírra vagy a táblára felírni, hogy el tudjuk többször olvasni. A film levetítése után megbeszéljük azt, hogy a szereplőket és a történéseket fogjuk értelmezni. Megvitatjuk, hogy mi állhatott a lány üzenete mögött. Miért írta meg gondolatát és miért nem tűnt el csak úgy? Itt kitérhetünk Tündi ártatlan, „tündéri” karakterére, ami az eredeti műben szerepet kap Tünde esetén.

5. Felkészülés a szeretetre 20 perc

ß: 2
¤: P
#: K

A cél, hogy a karaktert, az álmot (filmet) és a szeretetnyelvek fogalmát még jobban összekössük.

a.

Csoportokban dolgozunk újra: folytatódik Csongi és Tündi története. Amikor a csapatok felkészültek, a tanár felveszi Csongi szerepét. (Megjegyzés: Kimehetünk a teremből és bejöhetünk Csongiként, ezzel is érzékeltetve a szerepbe lépést. Ebben az esetben a végén menjünk ki a teremből és térjünk vissza önmagunkként.)

„Másnap reggel zavarosan ébred Csongi, de támad egy ötlete. Tudja, hogy neki nagyon fontos Tündi, és úgy érzi, mellette igazán boldog tudna lenni. Ezért nem adja fel, arra készül, hogy felkeresi a lányt, bevallja érzéseit. Biztosra szeretne menni, ezért felkészül. Az esti gondolatokat előszedi a szeretetnyelvről és azon gondolkodik, hogy Tündi vajon melyik típusba tartozik: neki mi a szeretetnyelve? Ahhoz, hogy ezt el tudjuk játszani, alakítsunk ki öt csapatot, és minden csapat megkap egy szeretetnyelvet. Röviden gondolkozzatok, hogy mivel lehetne Tündit meglepni, ha a rátok osztott szeretetnyelv lenne, amin „beszél”. Rövid gondolkodás után én felveszem Csongi szerepét, ti pedig képzeletben legyetek a már említett barátai. Ezek a barátok tanácsokkal látják el a fiút az alapján, hogy mely szeretetnyelv-csoportba tartoztak.”

b. (ha a tanár nem szeretne szerepbe lépni)

Csoportokban dolgozunk újra: folytatódik Csongi és Tündi története. Csongi üzenetet ír barátainak, erre válaszolnak a csoportok, egyes baráti társaságok alapján.

„Másnap reggel zavarosan ébred Csongi, de éjjel támadt egy ötlete. Tudja, hogy neki nagyon fontos Tündi; úgy érzi, mellette igazán boldog tudna lenni. Ezért nem adja fel, arra készül, hogy felkeresi a lányt, bevallja érzéseit. Biztosra szeretne menni, ezért felkészül. Az esti gondolatokat előszedi a szeretetnyelvről és azon kezd gondolkodni, Tündi vajon melyik típusba tartozik, neki mi a szeretetnyelve? Ahhoz, hogy át tudjuk gondolni, alakítsunk ki öt csapatot és minden csapat megkap egy szeretetnyelvet. Röviden gondolkozzatok, hogy mivel lehetne Tündit meglepni, ha az lenne a szeretetnyelve, amit a ti csapatotok kapott. A kapott szeretetnyelv alapján minden csoport válaszoljon egy levélben az alábbi üzenetre, amit Csongor küldött a barátainak:

Sziasztok! Szerintetek minek örülne Tündi? Mivel készüljek, ha be akarom neki bizonyítani, hogy ő nekem tényleg fontos, és tetszik nekem?

Ezt követően meghallgatjuk a leveleket.”

6. Záró gondolat 10 perc

ß: 1
¤: P
#: T

Személyes megélés bevonásával lezárjuk a közös gondolkodást.

„Csongi végül megleli a boldogságot, a lány viszonozza szerelmét. A történetnek jó vége lesz. Arra kérlek titeket, gondolkodjatok el, nektek mi a szeretetnyelvetek. Lerakom a földre az általatok rajzolt szimbólumokat különböző pontokra, visszaszámolok, és álljatok oda, ami nektek a legfontosabb ezek közül.”

Ha marad időnk, erről beszélgethetünk hosszabban is. Visszatérhetünk az óra eleji kártyákra, ha használtuk őket. Értelmezhetjük, hogy miért azt választottuk, amit.

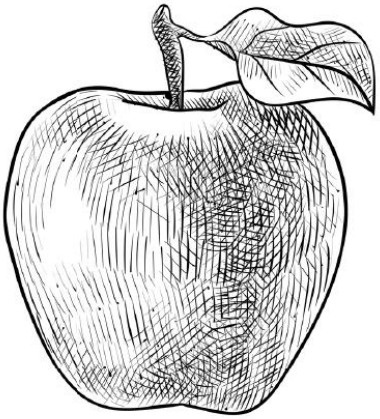

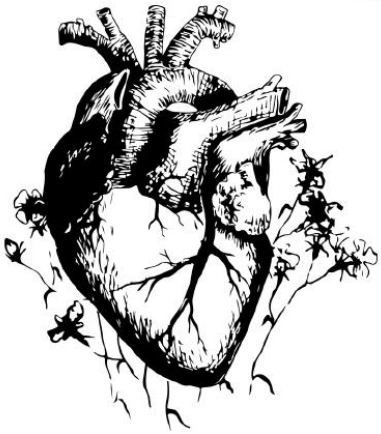

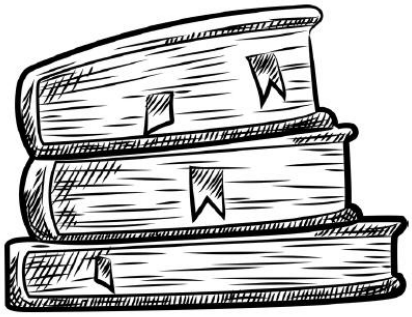

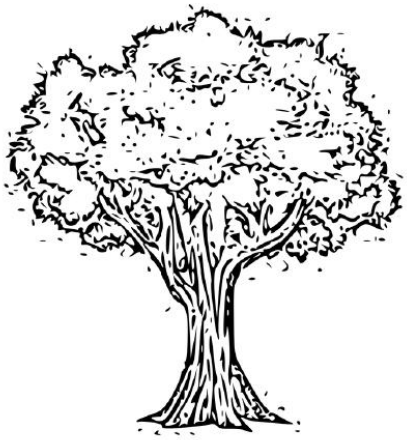

ELISMERŐ SZAVAK

5 szeretet nyelv ● Forrás: https://szeretetnyelvek.hu/ ● Csongor és Tünde

„A szeretet nyelve egyetemes, ám ahányan vagyunk, annyiféle nyelvjárását beszéljük.”
Gary Chapman

Az elismerő szavak verbális megerősítést nyújtanak a szeretett személy számára. Az elismerés vonatkozhat az illető személyiségére, külsejére vagy valamely cselekedetére, amelyet értünk vagy másokért tett. „Kedves tőled, hogy lemostad a kocsit. Igazán szép lett.” „Köszönöm, hogy kivitted a szemetet.” „Nagyszerűen áll neked ez a ruha.” „Imádom, hogy ilyen optimista vagy.” „Nagyra értékelem azt, ahogyan segítettél az édesanyádnak.” „Magával ragadó a mosolyod. Észrevetted, hogy mindenkinek felderült az arca, amikor beléptél?” Aki számára elsősorban az elismerés fejezi ki a szeretetet, az valósággal inni fogja dicsérő szavainkat.

MINŐSÉGI IDŐ

5 szeretet nyelv ● Forrás: https://szeretetnyelvek.hu/ ● Csongor és Tünde

„A szeretet nyelve egyetemes, ám ahányan vagyunk, annyiféle nyelvjárását beszéljük."
Gary Chapman

A minőségi idő azt jelenti, hogy osztatlan figyelmünkkel tiszteljük meg partnerünket. A közös tévénézés nem ilyen, hiszen ilyenkor a figyelmünket nem egymásra fordítjuk. Amikor minőségi időt szeretnénk tölteni egymással, ne legyen bekapcsolva a tévé, és ne lapozgassunk újságot sem. Beszélgetés közben nézzünk egymásra, és figyelmesen hallgassuk végig egymást. Minőségi idő lehet egy közös séta is, feltéve, hogy az együttlét a lényeg, nem csupán a mozgás. A minőségi idő azt fejezi ki, hogy szeretünk együtt lenni. Akár növényeket ültetünk a kertben, akár sátrazni megyünk hétvégén, azért tesszük, mert élvezzük egymás társaságát.

AJÁNDÉKOZÁS

5 szeretet nyelv ● Forrás: https://szeretetnyelvek.hu/ ● Csongor és Tünde

„A szeretet nyelve egyetemes, ám ahányan vagyunk, annyiféle nyelvjárását beszéljük."
Gary Chapman

Sokan akkor érzik leginkább a szeretetet, ha ajándékot kapnak. Az ajándék azt fejezi ki számukra, hogy partnerük gondolt rájuk akkor is, amikor éppen nem voltak együtt. Honnan tudhatjuk, hogy milyen ajándékkal szerezhetnénk örömet? Megfigyelhetjük, hogyan reagál, amikor másoktól ajándékot kap, vagy milyen megjegyzéseket tesz katalógusok böngészése vagy tévéreklámok közben. Akár meg is kérdezhetjük tőle, hogy sorolja fel, milyen ajándékokra vágyik. Az ajándéknak nem feltétlenül kell drágának lennie. Egy szál virág, egy doboz csokoládé, egy képeslap vagy egy könyv is kifejezheti szeretetünket.

SZÍVESSÉGEK

5 szeretet nyelv ● Forrás: https://szeretetnyelvek.hu/ ● Csongor és Tünde

„A szeretet nyelve egyetemes, ám ahányan vagyunk, annyiféle nyelvjárását beszéljük.”
Gary Chapman

Aki a szívességek szeretetnyelvét beszéli, annak a tettek többet mondanak a szavaknál. Ha elismerő szavakat mondunk neki, valószínűleg ilyesmit gondol majd magában: „Ha szeretsz, miért nem segítesz a házimunkában?” Számára a kocsimosás, a fűnyírás, a porszívózás stb. fejezi ki a szeretetet. Ha azt akarjuk, hogy érezze törődésünket, figyeljük meg, milyen segítségre vágyik, majd tegyük azt rendszeresen.

TESTI ÉRINTÉS

5 szeretet nyelv ● Forrás: https://szeretetnyelvek.hu/ ● Csongor és Tünde

„A szeretet nyelve egyetemes, ám ahányan vagyunk, annyiféle nyelvjárását beszéljük."
Gary Chapman

Régóta tudjuk, milyen hatalmas érzelmi erő rejlik a testi érintésben. A kutatások azt mutatják, hogy akiket sokat dajkáltak és simogattak gyermekkorukban, azok jobban boldogulnak az érzelmi életükben, mint azok, akik kevés szeretetteljes érintésben részesültek. Minden kultúrára jellemző, hogy a nemek között milyen érintések elfogadottak, és mi számít illetlenségnek. Az elfogadott érintés szeretetet fejez ki, míg a nem helyénvaló érintések sértőek vagy megalázóak lehetnek. A testi érintés érzelmi energiát közvetít azok számára, akiknek ez a szeretetnyelvük.

Szia Csongi! Nagyon jó volt találkozásunk, de... de tudom, hogy ez az egész közöttünk nem folytatódhat. Azt érzem, hogy így lesz mindkettőnknek a legjobb. Sajnálom, nem szeretnélek megbántani.
11:11

Ó, testvér merre visz az utad?
Arany János: Toldi

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás az Arany János: Toldi című kisfilmhez

Toldi Miklóst mindenki hősként ismeri. Az is. De: mint minden hősnek, rejtett oldala is van. Ő a kisebbik fiú, aki testközelből éli meg édesapja elvesztésének következményeit, ő az, aki nem teljesítheti be az álmait, s ő az, aki céltáblája a nagyobbik testvér bántalmazásainak. Mit lehet tenni egy ilyen helyzetben? Milyen hatással van a folyamatos bántás egy fiatal lélekre? Hasonló kérdésekre keressük a választ a résztvevőkkel közösen.

Célcsoport	9–12. évfolyam
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Hogyan hat egy emberre a társadalmi deklasszálódás, a családon belüli megkülönböztetés, a lelki bántás?
Téma és tanulási terület	Testvérkapcsolatok, testvéri versengés, szülői magatartás, bántás és bosszúállás
Főbb kompetenciák (2 db)	Személyes és társas kompetenciák, gondolkodás kompetenciái
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** Ismerje meg az abúzus jelenségét a különböző alá- és fölérendelt viszonyok kapcsán. **Képesség:** Szülessen meg benne a hajlandóság és vágy az adott helyzet megváltoztatására. Használja ezt a képességét döntési helyzetben, a következmények értékelésének lehetőségével. **Attitűd:** Empátiát érezzen az embertársai iránt, ismerje fel az abúzus jelenségét, merjen kiállni saját magáért és másokért, törekedjen arra, hogy minél kevesebb ilyen eset történjen a hétköznapokban.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	gondolatkövetés, kiscsoportos tabló, kiscsoportos improvizáció
Eszközigény	papír, íróeszközök, zsírkréták vagy színes ceruzák

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	Konvenciók típusa jele: ¤	Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #
• 5-legközelebbi • 1-legtávolabbi	• szóbeli (SZ) • írásos (Í) • vizuális (V) • performatív (P)	• digitális (D) • személyes és társas (SZT) • önkifejezés (Ö) • munkavállalói (M) • tanulás (T) • kommunikációs (K) • gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: • Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. • A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1. Bevezetés 1 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél megismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán.

„A mai óránk középpontjában egy olyan személy áll, akiről már biztos, hogy hallottatok. Már csak azért is, mert hihetetlen hőstetteket hajtott végre, viszont olyan oldala is van, amit nem szívesen tár a külvilág elé.”

2. DC/Marvel kisokos 5 perc

ß: 1
¤: SZ, V
#: D, K

Bemelegítő játék, cél a ráhangolódás az órára.

Google kérdőív vagy Kahoot segítségével, amit ki is vetíthetünk az interaktív táblára, válaszoljunk közösen a feltett kérdésekre, állításokra. Kire, melyik általunk ismert hősre igazak a kivetített állítások a felsoroltak közül? Ha nincs interaktív tábla, akkor kérdezz-felelek alapon is működhet a játék. A drámatanár felteszi a kérdést és közösen keresünk rá válaszokat.

„Mutatnék nektek néhány állítást. Arra kérlek titeket – pusztán a játék kedvéért –, hogy találjunk közösen válaszokat a feltett kérdésekre: melyik hősre vagy szuperhősre igaz a következő állítás?”

1. Gyermekként elvesztette az édesapját és/vagy édesanyját…
   (pl.: Batman – Bruce Wayne, Vasember – Tony Stark, Superman – Clark Kent, Pókember – Peter Parker, Űrlord – Peter Quill)

2. Nincs pénze / gazdag volt, de elszegényedett…
   (pl.: Doctor Strange – Dr. Stephen Strange, Pókember – Peter Parker)

3. A testvérével nincs jóban / a tesóját sztárolja a család…
   (pl.: Thor vs. Loki)

4. Hétköznapi ember, nincs szuperképessége, a saját erejét használja, illetve technikai tudásával pótolja ezeket a hiányosságait…
   (pl.: Batman – Bruce Wayne, Vasember – Tony Stark, Fekete Özvegy – Natasa Romanov)

5. A társadalmi ranglétra alján van, sokat bántották, illetve bántják a társai, kollégái. Gyakran lenézik, sajnálják…
   (pl.: Superman – Clark Kent, Pókember – Peter Parker)

6. Van egy segítője, amolyan apa/anyafigura az életében, aki mindig mellette áll…
   (pl.: Batman – Bruce Wayne, Pókember – Peter Parker)

„Ha azt mondom, hogy van egy (szuper)hős, aki nem volt a listán, magyar és tanultunk róla az iskolában, de ami a legfontosabb, minden felsorolt állítás igaz lenne rá, kit mondanátok? Ki ő? … Toldi Miklós. Azt szerintem sokan tudjuk, hogy tényleg vitéz volt, hőssé vált, de nem volt az élete egyszerű. Egy tanórában lehetetlen lenne összefoglalni és körüljárni minden szegmensét ennek a műnek, de egy kis szeletére ránézhetünk: egy problémára Toldi Miklós életéből. Erről árulkodik a következő kisfilm, ezt nézzük meg közösen.”

3. A kiindulópont 7 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

A film levetítése.

„Nagyon nehéz lenne a Toldi történetét 6 percbe belesűríteni, nem is tesszük. Amit most látni fogtok, az csak egy kis szelete az egésznek és leginkább a testvérpár, Miklós és György viszonya áll a középpontban.”

4. Reflexió 3 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

A film elemzése, felmerülő kérdések tisztázása.

Lehetséges kérdések:

- „A film két idősíkon játszódik, ez értelmezhető volt-e?
- Az egyik a jelen és van egy múltbéli sík. Emlékeztek mik voltak ezek?
- Hogyan ábrázolta a film a jelent és hogyan a múltat?”

5. Gondolatkövetés - egész csoportban 10 perc

ß: 3
¤: P
#: G

A cél a szereplők ki nem mondott mondatainak, motivációinak feltérképezése, kapcsolatteremtés

5./a

„Kellene nekem két szereplő, akik segítenek, hogy újra végigmenjünk a történet kulcspontjain. Csak ide kellene állni a kör közepére, nem is kell megmozdulni, sem beszélni, csak megjeleníteni a szereplőket: ebben segítek, hogy melyik pillanatra gondoltam. A többiektől azt szeretném kérni, hogy ha megvan a kép, akkor mondjuk ki azt a gondolatot egyes szám első személyben, amire az egyik vagy másik alak gondol szerintetek. Hogy melyik szereplő gondolatára lennék kíváncsi, megérintem a vállát.”

1. György és az édesanya a konyhában Miklósról beszélnek.

„Hát a másik hol van? [...]
Hívatom -” de György úr ezt rikoltja: „Nem kell!”

2. György áll, vele szemben Miklós, akit az édesanya átölel.

„Úgy anyám! kecsegtesd ölbeli ebedet”

3. György pofon vágja Miklóst – az ütés utáni pillanatokban járunk:

„Itt a juss, kölök; ne mondd, hogy ki nem adtam!”

4. Miklós a kerítés tövében ül, miközben György és katonái megdobálják a palánkot és hergelik Toldit.

„Hé fiúk! amott ül egy túzok magában”

(ehhez több szereplő is beállhat katonának, így azt is meg lehet vizsgálni, hogy vajon mindenki egyetért-e ezzel a helyzettel.)

5./b

A fentebb említett pillanatokat úgy is megvizsgálhatjuk, hogy adott pontokon megállítjuk a filmet – nem az első megtekintés alkalmával, hanem újra elindítjuk ezt a részt, miután egészben megnéztük – és a filmképet nézve tesszük fel a kérdéseket és hallgatjuk meg a gondolatokat. Ugyanaz a játék fog lezajlani, csak más formában. Ez hasznos lehet, akár időnyereség szempontjából, vagy ha a csapatnak idegen a drámafoglalkozásokon való szereplés; vagy pusztán azt érezzük, hogy ez a forma komfortosabb lenne a számukra.

5./c

Miután megnéztük vagy felidéztük a filmbeli helyzeteket, az utolsó pillanatnál lassíthatunk, elidőzhetünk hosszabban egy játék erejéig úgy, hogy Miklós szerepében a tanár van.

Toldi Miklós ül a kerítés tövében, miközben György és katonái megdobálják a palánkot és odaszólnak neki. Ugyanúgy a gondolatokat nézzük meg, mint az előbb, de most a tanár veszi fel a központi alak szerepét: Miklós szerepében nem csak passzívan ül, hanem megmozdul, kilép a helyéről és kérdez, válaszol, kommunikál a résztvevőkkel. Az alábbi kérdések mentén vizsgálódhatunk:

- Mit tegyek most?
- Meddig tűrjem ezt?
- Mit kell tennem, amikor mások bántanak engem? Sétáljak el, vágjak vissza, vagy maradjak csendben és várjam meg, míg megunják?

6. A bosszú elmarad… 14 perc

ß: 3
¤: P
#: G

A cél a gondolatok elmélyítése: a szereplők ki nem mondott mondatainak, motivációinak feltérképezése, kapcsolatteremtés a történet szereplőivel.

„Vonjunk párhuzamot egy általatok is ismert film szereplőivel: a *Bosszúállók* – ahogy a nevükben is benne van – visszavágnak, megbosszulják a sérelmeket, ezzel szemben Toldi csak „tűrte, ameddig tűrhette".

Kérdések:

- Miért tűr?
- Miklós hányszor fogja vissza magát? Hányszor nem üt vissza?
- Miért nem áll bosszút?

„Hol, mikor és kitől tanulta Miklós azt, hogy nem kell bosszút állni? Hogy hiába bántanak téged, te ne bánts senkit? Ehhez váljunk szét három-négy kisebb csoportra. Találjatok ki egy képet, egy pillanatot, amit láthatott. Lehet, hogy szereplője az adott szituációnak, de az is lehet, hogy nem része a történésnek, pusztán látja, ami történik. Választhattok akár egy teljesen hétköznapi pillanat, ami valamiért meghatározó a fiatal Miklósnak. Az életkorát is kitalálhatjátok ti. Lehet óvodás korú, kisiskolás, kiskamasz akár… Egy pillanat, ami valamiért megmaradt benne."

7. Bemutatás és értelmezés 5 perc

ß: 3
¤:SZ
#: K

A cél a szereplők motivációinak megértése.

Az elkészült képeket megnézzük, elemezzük.

SZÜNET

8. Családi legendárium 7 perc

ß: 3
¤: P
#: SZ, T

A cél Toldi Miklós és Toldi György alakját közelebb hozni a résztvevőkhöz.

„Azon gondolkodom, hogy vajon Toldi György mitől lett olyan, amilyen. Nem gondolnám, hogy így született, ilyenformán jött a világra… vagy szerintetek igen? Azt szokták mondani, hogy a gyermek tiszta lap. Ez igaz?

Kérdés:
- Gonosznak születünk vagy a körülmények tesznek azzá?
- Mikor dől el, mitől függ, hogy „György" leszel vagy „Miklós"?

„Ugyanazt az életet élték kisgyermekként, hiszen testvérek: ugyanazok a szüleik. Mégis tökéletes ellentétei egymásnak az öccsével. Kicsit szeretném jobban megérteni Györgyöt, illetve a körülményeket. Arra kérnélek titeket, hogy a következő játékhoz váljunk szét három kisebb csoportra. Minden csapatnak adnék egy pillanatot a két testvér életéből:
- az első ütés – amikor György először ütötte meg a testvérét. Hány évesek, hol és miért történt?
- az első pillanat, amikor az édesanyja valamiért Miklóst ölelte meg, és nem Györgyöt. Mikor és miért történt? Pontosan hogyan?
- az első pillanat, amikor Miklósnak György és a barátai „beszólnak". Nem bántják fizikailag, nem érnek hozzá, de szavakkal inzultálják. Mikor történt, miért és hogyan?

Készítsetek egy állóképet! – ez a kezdőpont. A képet ezután indítsátok el, és egy nagyon rövid jelenetet vagy mozgássort csináljatok hozzá. A jelenet vége ismét legyen egy állókép, ez a végpont. A kettő között ne teljen el sok idő, maximum 10 másodperc. A jelenet alatt csak egyetlen mondat hangozhat el, de az bárkitől: bármelyik szereplő megszólalhat, a jelenet bármely pontján."

9. Reflexió 8 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

A feladat a kiscsoportos munkák elemzése, átbeszélése.

Ha kész vannak a csapatok, akkor mutassuk meg egymásnak az elkészült jeleneteket.

10. Nézőpontok 7 perc

ß: 3
¤: P
#: SZ, T

Az cél az elkészült jelenetek továbbgondolása, a szereplők árnyalása, nézőpontjaiknak vizsgálata.

„Ezek után megnézném azt, hogy mit tett a két testvér, mikor senki sem látta őket. Egyedül, amikor nem kell megjátszani magát, nem kell azon gondolkodni, hogy ki látja, ki nem őket, nincs velük senki, egyedül vannak. Arra kérném a három csoportot, hogy dolgozzanak tovább és találják ki az iménti pillanatok utáni történéseket. A cél, hogy minden kitalált jelenet után legyen két apró villanásunk: az egyik az, hogy mit tett Miklós, a másik az, hogy mit tett György az iménti jelenet után. Azért mondom, hogy villanás, mert ez egy néhány másodperces jelenet legyen csak! Az érdekel, hogy miként érzi magát a két testvér. Mit érez, milyen lelkiállapotban van, és ez hogyan jelenik meg? Ez lehet, hogy csak egy arckifejezés, egy mozdulat, egy tett, egy hang. Mindkét testvért mutassátok meg nekünk. Ha valaki szükségét érzi, használhat eszközt a jelenet során. Bármilyen személyes tárgyat, amit itt most fellelhetünk: egy táskát, egy kabátot, pulóvert, bármit, amivel meg tudja jeleníteni azt, amit a figura érez.”

11. Reflexió 8 perc

ß: 3
¤: SZ
#: G

Az cél a bekövetkezett változások elemzése, miértek tisztázása.

Megtekintjük és elemezzük a rövid jeleneteket.

12. A bosszú elmarad… 7 perc

ß: 3
¤: P
#: G

A cél a visszakapcsolás a kiindulóponthoz, illetve az eredeti műhöz.

(Ez az a pont, ami elhagyható, ha időben megcsúsznánk valahol.)

12./a

„Szeretném, ha visszaidéznénk azt a pillanatot, amikor Toldi Miklós ott áll György ágyánál. Ezt láttuk legelőször a filmben, de a cselekmény idejében ez előtt történtek azok a pillanatok, amiket az imént megvizsgáltunk. Megölhetné a testvérét, de nem teszi. Mi zajlik itt le benne? A játék az lenne, hogy én beállok a kör közepére Toldi szerepében, titeket pedig arra kérlek, hogy mondjatok olyan dolgokat, amik vagy arrafelé visznek engem, hogy tegyem meg, azaz öljem meg a testvérem, vagy pedig olyan gondolatokat, amik visszatartanak ettől. Reagálni fogok az általatok mondottakra szóban vagy mozdulatban. Beteszek egy üres széket a körbe, legyen ez Toldi György ágya. Ha odaérek a székhez, akkor az azt jelenti, hogy megölöm. Ha a másik irányba indulok, vagyis hátrálok és elhagyom a kört, akkor az azt jelenti, hogy nem teszem meg, kimegyek a szobából. Középről fogok indulni és arra fogok mozdulni, amerre egyik vagy másik gondolat »lök« engem. Az is lehet, hogy ennek a játéknak más lesz a vége, mint amit a filmben láttunk, de ezzel semmi gond nincsen. Tegyünk egy próbát!”

12./b

„Szeretném, ha visszaidéznénk azt a pillanatot, amikor Toldi Miklós ott áll György ágyánál. Ezt láttuk legelőször a filmben, de a cselekmény idejében ez előtt történtek azok a pillanatok, amiket az imént megvizsgáltunk. Mi zajlik Györgyben? A játék nem valóságos, nem történt meg az, amit most kipróbálunk. Ha megengeditek, eljátszom én György szerepét és ti mindannyian lennétek Miklós. Ha valakinek kedve van, kipróbálja egyedül. Ha nincs, akkor megnézzük közösen ezt a kitalált jelenetet. A szituáció az lenne, hogy György felébred, mikor Miklós közeledik az ágya felé. A valóságban mit tenne? Kiabálna? Rátámadna? Én nem ezt fogom tenni: csak beszélgetünk. Ez lehet az, amit soha nem tettek meg egyébként ők ketten. Most megnézhetjük. Mit mondanának egymásnak, ha tehetnék? Tegyünk egy próbát!”

13. Lezárás

1 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

A cél tanulságok levonása, a látottak összegzése.

Lehetséges kérdések:

- Miért ment tönkre a két testvér kapcsolata?
- Mit kellene tenniük, hogy jobb legyen a viszonyuk?
- Ez egy kitalált hőseposz, de van-e valóságalapja?
- Megtörténhet-e ez a „mese”?
- Melyik karakter viselkedése volt számodra ismerős?
- Van-e az iskolában, baráti társaságban Toldi Miklós és György esetéhez hasonlító példa?

Petőfi (h)arcai
Petőfi Sándor költészete

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás a Petőfi Sándor: Petőfi (h)arcai című kisfilmhez

A *Petőfi (h)arcai* című kisfilm Petőfi Sándor életszakaszait mutatja be verseit idézve. Hazánk egyik legismertebb költőalakját rövid élete során sokfele húzta a szíve. A foglalkozás során amellett, hogy Petőfi verseit feleleventjük vagy épp megismerjük, a diákok gondolkodhatnak arról, hogy mikor kell fontos döntéseket meghozni az életük során, mennyire határozzák meg a jövőjüket a döntéseik.

Célcsoport	**11–12. évf.**
Időkeret	**90 perc**
Drámás fókusz	Van-e küldetésünk az életben?
Téma és tanulási terület	Petőfi Sándor versein keresztül gondolkodás a pályaválasztásról, a döntéshozás nehézségeiről.
Főbb kompetenciák	Gondolkodás, munkavállalói kompetencia
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** Megismer új Petőfi Sándor-műveket a kisfilmen keresztül. Tudja, hogy ahogy Petőfi is élete során, mindenkinek az életében megjelenik az útkeresés, az pályaválasztás. **Képesség:** Képes önmagáról a jelenben gondolkodni. Képes gondolkodni a lehetőségekről, döntéshozásról. Képes az önreflexióra. Képes a jövőről való gondolkodásra. **Attitűd:** Fontosnak tartja a jövőről való gondolkodást. Nyitott az életszakaszok és élethelyzetek változásairól való gondolkodásra.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	asszociációgyűjtés, szerep a falon, érvelés, asszociáció zenére, egészcsoportos improvizatív mozgás és szobrok, élettelen dolgok beszéde, véleményvonal
Eszközigény	barna csomagolópapír Öt laminált lapon egy-egy felirat: Budapest, Alföld, Kiskőrös, Koltó, Segesvár

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	Konvenciók típusa jele: ¤	Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1. Tapskör 3 perc

ß: 2
¤: P
#: SZT

A cél a bemelegítés, az egymásra hangolódás, közös cél vagy küldetés kijelölése.

„Mielőtt belekezdünk, hoztam nektek egy egymásra hangolódó játékot. Tapsot adunk körbe, majd időre mérjük, milyen gyorsan tudjátok teljesíteni, tudunk-e rekordot dönteni.” (Ez egy, a küldetés szóhoz kapcsolódó bevezető gyakorlat: a csoport első küldetése, a cél, hogy döntsünk rekordot a tapskörrel.)

2. Bevezetés a témába és asszociáció-gyűjtés 7 perc

ß: 4

¤: SZ

#: K, Ö

Közös ötletelés, asszociálás

Gyűjtsünk közösen asszociációkat a „küldetés” szóval kapcsolatban!

„Petőfi versei kapcsán fogunk feldolgozni egy olyan témát, ami szerintem mindenkinek megjelenik az életében. Ehhez hívószónak bedobom azt, hogy: küldetés.

Petőfi Sándor életében a »küldetés« gondolata meghatározó szerepet játszott, mivel úgy tekintett magára, mint a magyar nép szabadságának és függetlenségének szószólójára. A költészetet

eszközként (is) használta a társadalmi változások előmozdítására, és akár az életét is hajlandó volt feláldozni a szabadság eszméjéért.

Mi jut eszetekbe erről a szóról: »küldetés«?”

A táblára is felkerülnek ezek a szavak.

„Van-e olyan küldetésünk, ami egy-egy életkor számára kötelességként jelenhet meg? Pl.: A kisgyermekek számára a szobatisztaság elérése.”

Ezeket másik színnel írjuk fel.

3. Az első film által vezetett imagináció 5 perc

ß: 5
¤: SZ
#: K, Ö

A cél a képzelőerő erősítése, asszociációk keresése.

„Hoztam nektek egy filmet, aminek az első részét most először nem megnézni fogjuk, hanem meghallgatni. Azt kérem tőletek, hogy ti magatok legyetek Petőfi. Amit hallotok, azokra a mondatokra úgy tekintsetek, mintha bennetek megfogalmazódott mondatok lennének!

Ehhez arra kérek mindenkit, hogy keressen egy olyan helyet a teremben, ahol a lehető legkényelmesebben el tud helyezkedni. Akinek komfortos, a szemét is csukja be, vagy takarja el az arcát. A projektor képét kikapcsolom. Miközben hallgatjátok a film hangjait, gondolkozzatok el mindenen, amit előidéznek bennetek a sorok! Hol vagytok? Hogy néz ki az a hely? Mi van nálatok? Mit csináltok éppen? Mit éreztek? Vannak-e veletek mások is, vagy csak egyedül vagytok?”

Meghallgatjuk a filmet, majd megbeszéljük a fenti kérdéseket.

„Mi volt ezen életszakaszában az ő küldetése? Szerintetek milyen korú itt Petőfi? Fiatal? Idős? Mikor van ideje így megpihenni?”

4. A film újranézése képpel (0:59-től 1:47-ig) 5 perc

ß: 5
¤: V
#: K, Ö

Megnézzük képpel is a filmet, hogy megerősítsük a párhuzamot az elképzelt képek és a film által kínált látvány között.

0:59 -től 1:47-ig

„Petőfi útnak indul. A térképen is látszik, hogy felveszi mellényét, elindul valahova: mi is megyünk tovább az életében. Mi lehet a következő életszakasz, ahol küldetést kell teljesítenie? A gyermekkor végén, a fiatal felnőttkor elején? Tanulhat tovább. Miért tanul?”

A feladat: felvezetni a film következő részét.

„A munka világa lesz a következő állomás.

- Ti tudjátok magatokról, hogy nektek mi az, ami jól megy? Ti miben vagytok jók?
- És azt tudjátok, hogy miben vagytok rosszak? Mi az, ami nehezen megy?
- Mi az, amit szívesen csináltok? Mi az, amit a jövőben szívesen csinálnálnátok?
- Mi az az út, amit egyszerű volna járnotok, mert tudjátok, hogy könnyű lenne? Mi az az út, amit nehéz lenne kitaposni, de mégis vágytok rá? Miért nehéz? Miért egyszerű a másik?”

Beszélgetés, gondolatok kimondása.

„Szerintetek a fiatal felnőtt Petőfi, aki kilép a munka világába, most hol fog feltűnni? Szerintetek mi lesz a következő állomása? Ahogyan a Tisza partját, most is egy konkrét helyszínt fog felkeresni. Kivel fog találkozni? Ti hova mennétek a helyében?”

5. Első film második részének megtekintése 1:47-től a végéig 5 perc

ß: 5
¤: V, SZ
#: K, Ö

Folytatjuk a történetet, hogy megismerjük Petőfi újabb életszakaszát, újabb művét.

„Folytatjuk a filmet! Figyeljétek és hallgassátok meg, hogy mi történik, ki vagy kik vannak jelen – és továbbra is az lebegjen a szemetek előtt, hogy vajon Petőfinek milyen küldetéstudata volt ekkor!”

Film

„Hol voltunk? Milyen volt a két karakter viszonya? Mit mondott Petőfi az apjának? Erre mit reagált az apa? Miért ellenezte az apja a színészetet?”

6. A) Motivációs levél (drámában kevésbé jártas osztály) 10 perc

ß: 3
¤: Í
#: K, Ö

A feladat a saját vágyaik és értékeik tudatosítása.

A következő gyakorlat az osztály drámás jártasságától függ:

„Petőfi életében a színészet rövid ideig tartott, de annál meghatározóbb szerepet játszott. A vándorszínészek szabad, romantikus életmódja vonzotta őt. Lehet, hogy az, hogy végül az irodalom, a költészet felé fordult, nem történhetett volna meg, ha nem állt volna ki azért, amit éppen ebben az életszakaszában a küldetésének élt meg. Így éppen olyan fontos volt az, hogy minden nehézség ellenére belevágott ebbe az életformába, mint bármely más döntése és tette.

Ezért most mindenki idézze fel azt a gondolatát, hogy mi az, amit a legszívesebben csinálna most! Milyen munkát tudnátok elképzelni saját magatoknak, ha az nem biztos, hogy ez a legegyszerűbb, legegyértelműbb életúttal jár együtt?

Adok papírt és tollat, írjatok egy motivációs levelet, amiben leírjátok, hogy mi motivál benneteket az adott munka vagy akár hivatás végzésére. Miért szeretnéd az adott munkát, miért élveznéd és miért lehetnél a végzésére megfelelő személy?”

B) Érvelés (haladó drámás csoportnak) 10 perc

ß: 2
¤: SZ
#: K, Ö

A cél az asszertivitás, érdekérvényesítés kérdéseinek felhozása.

„Petőfi életében a színészet meghatározó szerepet játszott. A vándorszínészek szabad, romantikus életmódja vonzotta őt. Az, hogy végül az irodalom, a költészet felé fordult, lehet, hogy nem történhetett volna meg, ha vándorévei alatt nem áll ki azért, amit éppen ebben az életszakaszában a küldetésének élt meg. Így éppen olyan fontos volt az, hogy minden nehézség ellenére belevágott ebbe az életformába, mint bármely más döntése és tette.

Mi az, amit a legszívesebben csinálnátok? Milyen munkát tudnátok elképzelni magatoknak akkor is, ha ez nem biztos, hogy a legegyszerűbb, legegyértelműbb életút a számotokra?

Középre teszek egy széket, ráteszek egy kabátot. Képzeljetek el egy személyt: de nem kell elmondani, hogy ki az. Ez a személy nem támogat téged abban, hogy az álommunkádat csináld és vállald a vele járó nehézségeket. Most mindenki elmondhatja ennek a személynek a saját álláspontját, hogy miért érdemes ő mégis arra a pályára, amit szíve szerint választana és miért szeretné, hogy a személy, akihez szól, elfogadja és inkább támogassa őt, mint eltántorítsa.”

7. A második film megtekintése 10 perc

ß: 5
¤: V. SZ
#: K, Ö

A cél felvezető és visszatekintő kérdésekkel a tudás visszakérdezése.

„Térjünk vissza a küldetés szóhoz! Petőfi két verse kapcsán is betekintést nyertünk két életszakaszába. *A Tisza* című vers írásának idejében mi lehetett a küldetése? Az *Egy estém otthon* című verse kapcsán miről beszélgettünk? Annak írásával egy időben mi lehetett a küldetése?
Mik voltak a nehézségek, amikkel találkozott?”

Ötletelés

„Nézzük meg! Gondoljátok végig, hogy milyen küldetéseket teljesít Petőfi az adott helyszíneken! Figyeljétek meg a szimbólumokat, jelképeket, amik megjelennek a filmben. Fel is írhatjátok őket, hogy mindet összegyűjtsünk."

A második film levetítése, Petőfi újabb művein keresztül fedezzük fel újabb küldetéseit.

„Mi lehetett Petőfi küldetése Koltón? És mi Segesváron? Milyen szimbólumokat figyeltetek meg? Felírom őket a táblára."

SZÜNET

8. A második film újranézése 5 perc

ß: 5
¤: V, SZ
#: K, Ö

A feladat a versek ismeretének mélyítése.

„Most, hogy megbeszéltük, milyen szimbólumokat fedeztetek fel a filmben, megnézzük újra a részletet. Válasszuk ki azt a hat szimbólumot, amik szerintetek a legerősebb jelentéssel bírnak Petőfi életében küldetése, küldetései során! Nézzétek most olyan szemmel, hogy szerintetek mit jelentettek az adott szimbólumok a költő életében! Mindenhez párosítsunk egy életterületet, egy érzelmet, egy jelentést."

Példák:
- rózsa, bokor, napilap
- kokárda, temető, ágyúdörrenés

A kiválasztott szimbólumokhoz jelentést párosítunk. Pl.: A rózsa a szerelmet szimbolizálja.

9. Álomtabló (vision board) készítése 20 perc

ß: 3
¤: V
#: K, Ö

„A vision board-ot magyarul álomtablónak vagy vágytablónak szokták fordítani. Ezek olyan kézzel készült alkotások, amelyek segítenek a céljaidat kreatívan, képi formában is megjeleníteni, majd emlékezni és fókuszáltnak maradni a mindennapokban. Januárban sokan szeretik elkészíteni saját tablójukat, amelyen megjelenítik, hogy az adott évre milyen célokat tűznek ki maguk elé.

Ahogy a foglalkozás elején említettem, Petőfi egyik fő célja az volt, hogy a magyar nép számára közérthető módon hirdesse a szabadság és egyenlőség eszméit. Ha a költő is készített volna ilyen álomtablót, akkor lehet, hogy az általatok is kiválasztott szimbólumokkal díszítette volna az alkotását.

Most ti is készíteni fogtok egy-egy álomtablót. A saját álomtablótok elkészítéséhez azt kérem, hogy használjátok fel a kiválasztott hat szimbólumot és azt a jelenést, amit párban hozzá illesztettünk, és ti is keressetek hozzá saját szimbólumokat az életetekből! Elhoztam kinyomtatva a filmekben elhangzó

verseket, ezekből is vigyetek el és kerüljenek fel Petőfi sorai is a tablótokra. Nem kell az összes vers, elég a számotokra leginspirálóbb sor vagy sorok, akár szavak. Hoztam újságpapírokat, amiből bármit kivághattok, kitéphettek, majd felkerülhetnek montázsszerűen a tablótokra.

Innentől a kreativitásotokra van bízva, hogy számotokra milyen a Petőfi-inspirálta álomtabló, a lényeg, hogy általatok megvalósítani kívánt célok és vágyak kerüljenek fel a tablótokra. Amiket felragasztotok, felírtok vagy felrajzoltok, tudjátok összekötni Petőfi szimbólumaival!"

10. Álomtablók kiállítása 5 perc

ß: 3
¤: P
#: K, Ö

A feladat céljaink, vágyaink megosztása.

„Most, hogy készen vannak a tablók, mindenki vegyen el egy cetlit és írja fel rá a nevét! Hajtsátok össze és tegyétek bele egy sapkába vagy tálba! Mindenki kihúzza valakinek a nevét, akinek a tablóbemutatására jobban odafigyel.

A kész álomtablókat ragasszuk ki valahová a terembe, majd mindenki gondolja át, mi az, amit szívesen megosztana róla. Röviden, maximum három dolgot emeljen ki mindenki: mi számodra jelenleg a legfontosabb cél?"

11. Zárókörök 10 perc

ß: 4
¤: SZ
#: K, Ö

A cél lezárni a foglalkozást, reflektálni.

Zárásként megnézünk még egyszer egy részletet a filmből. Második filmrészlet: 0:50-1:20-ig.

„Petőfi sorai így hangoznak: »Hogyha már nem szeretsz, / Az Isten áldjon meg, / De ha még szeretsz, úgy / Ezerszer áldjon meg!« A költő a szeretett hölgynek mindenáron áldást, tehát jót kívánt. Hoztam nektek én is egy rózsát, éppen olyat, mint amit felénk nyújt Petőfi ebben a megállított pillanatban (1:20).

Kihúztátok egymás nevét, úgy zárjuk a foglalkozást, hogy mindenki reagáljon valamit annak a személynek, akit kihúzott, az álomtablójára. Lehet ez egy kívánság, amivel biztatod a másikat, lehet egy visszajelzés. Azt kérem, hogy csak segítő, pozitív gondolatokat mondjatok egymásnak!"

Mindenki kap egy kívánságot, pozitív megerősítést.

Záró kérdések:

„A film címe az volt: *Petőfi (h)arcai*. Volt -e olyan életszakasza Petőfinek, amikor olyan arcát láttad, ami számodra példamutató? Neked van-e példaképed? Ha igen, ki az? Miért?"

Lucifer színháza
Madách Imre: Az ember tragédiája

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás a Madách/Karinthy: Az ember(ke) tragédiája című kisfilmhez

A film szerepe, hogy Madách Imre sűrű, filozófiai művéből adjon könnyebben befogadható ízelítőt, kivonatot. Az erős vizualitás és a diákokhoz közel álló, lázadó nézőpont segíti ezt. A foglalkozás célja, hogy a film kínálta kóstolót tantárgyi tényekkel, a műre vonatkozó tudással egészítse ki és ezeket együttesen helyezze keretbe, majd a választott fókuszt a diákok életére vonatkoztatva értelmezze.

Célcsoport	9–12. évfolyam
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Hogyan adja tovább egyik kor a másiknak a férfi-női szerepeket?
Téma és tanulási terület	Társadalmi és vallási gondolatok feltárása *Az ember tragédiája* kapcsán, a férfi és a nő felé kialakult közösségi elvárások és felvett szerepek.
Főbb kompetenciák	személyes és társas, gondolkodási
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** Mi a férfi és a nő szerepe a társadalomban? Hogyan alakultak ezek a teremtéstől napjainkig? **Képesség:** A diák értelmezheti saját és környezete hozzáállását és szabályrendszerét a dualitás nézőpontján keresztül, tudatosíthatja és elválaszthatja a „kapott” vagy örökölt mintákat a felvett mintáktól. **Attitűd:** Olyan tanmeseként értelmezhetjük ezt az irodalmi klasszikust, mintha csak egy nagyítót kapnánk az emberi civilizációhoz, a férfi és női szerepkörök fejlődéséhez és azok elemzéséhez.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	Értelmező beszélgetés a dráma kapcsán, interaktív, vezetett vitahelyzet
Eszközigény	Színkártyák; tárgyak a 9. feladathoz pl.: ing, póló, top, egy fél pár férficipő, egy magassarkú női cipő, pici seprű, könyv, cigaretta, alkoholos üveg, egy szál virág, színes sálak, fejhallgató, gyerekruha, aprópénz

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	Konvenciók típusa jele: ¤	Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #
• 5-legközelebbi • 1-legtávolabbi	• szóbeli (SZ) • írásos (Í) • vizuális (V) • performatív (P)	• digitális (D) • személyes és társas (SZT) • önkifejezés (Ö) • munkavállalói (M) • tanulás (T) • kommunikációs (K) • gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: • Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. • A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1.Bevezetés 5 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán.

„A mai órán a megszokottól eltérő módon fogunk közelíteni Madách Imre *Az ember tragédiája* című művéhez. Egy filmet fogtok látni, ami *Az ember tragédiáját* újdonságnak ható, különös nézőpontból mutatja. A film címe az, hogy *Lucifer színháza*. Hallottatok valamit *Az ember tragédiájá*ról? Esetleg ez az idézet ismerős, hogy »Mondottam ember: küzdj és bízva bízzál«?”

2. Címmel kapcsolatos asszociációk 5 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

A cél felmérni a diákok előzetes tudását Lucifer figurájáról, pontosítani ismereteiket.

„Mit gondoltok, miért az a film címe, hogy *Lucifer színháza*? Kicsoda Lucifer? Lehet, hogy több helyes válasz is van. Kicsoda Lucifer úgy általában? Emberszerű-e vagy éppen állati? Vannak nagy szarvai, meg patája? Ha ember, akkor hogyan néz ki? Lehet, hogy kifelé nem is látszik, hogy valaki egy luciferi figura? Mit akar egy luciferi figura? Itt most épp színházat csinál? Milyen ez a színház?”

A válaszokat a drámatanár a táblára rögzíti.

3. tragédia - fotó 10 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

Bevonni a játékba a diákokat a tragédia műfaja kapcsán.

„Vajon hogyan néz ki egy olyan fotó, amire azt mondjuk: ez tragédia? Három-négy fős csapatokban készítsetek el egy ilyen fotót!”

Az elkészült képeket meg kell beszélni a csoportokkal: ki mit látott meg a másik fotóján?

4. Szín-sorrend 10 perc

ß: 4
¤: SZ
#: K

A cél felmérni a diákok előzetes tudását Az ember tragédiája *szerkezetéről, pontosítani ismereteiket.*

„Az ember tragédiája 15 színből áll. Az első három és a tizenötödik a keretszínek. Az egyik helyszín kétszer is megjelenik, így ezeken kívül még 10 olyan helyszín van, ahol Ádám és Éva megfordulnak. Alkossatok 10 csoportot! Mindenkinek adok egy kis kártyát, amin rajta van egy helyszín és még néhány információ. Olvassátok el és aztán közösen megbeszéljük, hogy vajon melyik szín melyik után következik.”

A rövid kiscsoportos munkát követően megpróbáljuk sorrendbe rakni a színkártyákat.

4. A filmek levetítése 7 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

A filmek levetítése előtt érdemes elmondani néhány bevezető mondatot. „A filmben van, ahol Madách Imre költői-filozofikus sorait hallhatjátok, ám van, ahol Karinthy Frigyes *Az emberke tragédiája* című átiratát használta a forgatókönyvíró a könnyebb érthetőség végett. Karinthy Frigyes 1936-ban írta ezt a szöveget. Ott így van vége a történetnek:

„Aztán így szólt: no, mit mondok,
Kell-e még az almakompót?
Mért ettétek azt a vackot,
Kaptok érte két barackot.

Az egyiket Évi kapta, fejebubját tapogatta,
Csak azért, hogy meg ne hízzál,
Másik Ádám fülét érte, nem is haragudott érte.
Te meg fiam, bízva bízzál.”

5. Értelmező beszélgetés 5 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

A cél a film értelmezésével mélyíteni a diákok tudását a műről.

„Melyik színeket ismertétek fel a filmben? Milyen volt ez a Lucifer? Ilyennek képzeltétek? Ádámot és Évát ilyennek képzeltétek? Miért mesélte el vajon Lucifer így ezt a történetet? Miért hagyott ki belőle részleteket? Miért azokat a részeket mutatta meg, amiket megmutatott?”

6. Férfi-női szerepek 8 perc

ß: 3
¤: SZ
#: G

A cél a férfi és női szerepek történelmi kontextusba helyezése.

„Alakuljunk vissza az előző kiscsoportba! Egy kis történelmi utazásra megyünk mi is, ahogy Ádám és Éva Lucifer színházában. Az első csapatot arra kérem, hogy gyűjtse össze, mi volt a férfi feladata ezer évvel ezelőtt. A második csapatot arra kérem, gyűjtse össze, mi volt a nő feladata ezer évvel ezelőtt. A harmadik csapatot arra kérem, gyűjtse össze, mi volt a férfi feladata száz évvel ezelőtt. A negyedik csapat ugyanezt tegye meg a nőkkel. Az ötödik vegye sorba, hogy a férfinak mi volt a feladata ötven évvel ezelőtt, a hatodik, hogy a nőnek mi. A hetedik azt gondolja át, hogy ötven év múlva hogy lesz ez a férfiaknál, a nyolcadik, hogy nőknél hogyan. A kilences csapat száz évet ugorjon előre az időben és gondolja végig ezt a kérdést a férfiakra és a tízes pedig a nőkre vonatkozóan!”

Miután a kiscsoportok átbeszélték a kapott feladatot, arra kérjük őket, hogy fejezzék be valamelyik mondatot, a felvett nézőpontból:

Az a dolgod, hogy…

Az a feladatod, hogy…

Ha ezzel is készen vagyunk, az osztály tagjai egy folyosót hoznak létre. Az egyik oldalra a férfi szerepekről gondolkodó csapatok, a másikra a nőiről gondolkodók állnak. Egy önként jelentkező lány és fiú végigsétál középen, egyesével meghallgatja a befejezett mondatokat.

7. Véleményskála 10 perc

ß: 1
¤: P
#: G

A cél a férfi és női szerepek értelmezésének elmélyítése.

Állításokat fogok tenni: képzeljetek el egy skálát, ami egytől tízig tart. Amennyire egyetértesz az állítással, úgy válassz számot magadnak. Nincs egyeztetés és megbeszélés, csak a döntés meghozása és a térbeli vizualizálás a cél.

„A nő és a férfi mindenben egyenlő.”

„Nincs olyan munka, amit egy nő vagy egy férfi ne tudna elvégezni.”

„A családfenntartás a férfiak dolga.”

„Az otthon melegét a nők dolga megteremteni.”

„A nő és a férfi nem boldogul egymás nélkül.”

8. Vitaszínház 20 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

A feladat a férfi és a nő szerepeinek elmélyültebb vizsgálata a kisfilm tükrében.

„A filmben Lucifer azt mondja, hogy »egyedül kevés volt a tetthez«. Ezt ha mondattá fogalmazom, így hangzik: »Az ember egyedül kevés a tetthez.« Vitassuk meg! Aki egyetért az állítással, üljön a terem bal felére, aki nem ért egyet vele, az üljön a jobb felére! Utána érvekkel próbáljuk meg a másik oldalt a saját oldalunkra állítani!”

9. installáció 10 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

Reflektálás az órára.

„Van itt néhány tárgy: ezeket otthonról hoztam. Arra kérlek most benneteket, hogy készítsünk egy installációt, aminek a címe: *A mai ember tragédiája*. Egyszerre egy embernek egy tárgyat lehet elhelyezni az installációban. Jó, ha az installáció készítése közben nem beszélünk. Tart, ameddig tart, meg fogjuk érezni, ha kész van a közös alkotásunk.”

színkártyák:

Egyiptom

Ádám – fáraó
Éva – rabszolga
Lucifer – miniszter

Karinthy-idézet:
Ádámkából azon nyomba
Fáraó lett Egyiptomba.
Nagyon finom volt a dolga:
Mint a pelyva, annyi szolga
Dolgozott egy kőhegyen,
Csak hogy neki jó legyen.

Madách-idézet:
Éva: De hogyha a nép, e milljókarú lény,
Korbácsolt háttal jajgat odakint:
Mint fájó testnek kisded porcikája,
Én, én, a népnek elszakadt leánya,
Szivemben érzem szintén mind e kínt.

kulcsszavak: piramis, ostor, ókor, rabszolgaság, emlékmű

Athén

Ádám – Miltiádész
Éva – Lucia, Miltiádész felesége
Lucifer – egy harcos

Karinthy-idézet:
Hát ahogy ott csatázott,
Mint valódi hellén,
Arrament egy ellenség,
Megszúrta a mellén.

No ez mégis hallatlan,
Hogy a nép ily hálátlan.
Nincs hálátlanabb a népnél,
Otthagyták őt a faképnél.

Madách-idézet:
Ádám: E gyáva népet meg nem átkozom,
Az nem hibás, annak természete,
Hogy a nyomor szolgává bélyegezze

kulcsszavak: demokrácia, demagóg, görög-perzsa háborúk, Olümposz

Róma

Ádám – Sergiolus, élvhajhász
Éva – Júlia, kéjnő
Lucifer – Miló, élvhajhász

Karinthy-idézet:
Hü, ezek de rosszak lettek,
Énekeltek, ittak, ettek,
Évi, Ádi gonoszcsontok,
Elvetettek minden gondot.
Évi röhög, mintha ráznák,
Csintalanok és paráznák,
Nincsen benne semmi könyör,
Azt mondja, hogy fő a gyönyör,
Fő a gyönyör, meg a gyomor,
Persze, lett is szörnyü nyomor.

Madách-idézet:
Ádám: Vagy a gyönyör csak egy
Ital viz-é hát a meglankadottnak,
S annak halál, ki habjaiba dűl?

kulcsszavak: hedonizmus, patrícius, Római Birodalom, gladiátor

Konstantinápoly

Ádám – Tankréd lovag
Éva – Izóra
Lucifer – Tankréd fegyvernöke

Karinthy-idézet:
Tankréd bácsi énekel,
Azt mondja, hogy hinni kell.
Egyik hiszi eztet, aztat,
Másik hiszi aztat, eztet.
Egymás kezéből kitépik,
Rongyolják a szent keresztet.
Ejnye, csípje meg a macska!
Hol az exact fogalmacska?

Madách-idézet:
Lucifer: Mit én nem bírok, ő teszi helyettem.
Hasonló tréfát már gyakorta láttam.
A glória ha lassan elveszett,
Még megmarad a vérengző kereszt.

kulcsszavak: zárda, tudomány, dogmák

Prága

Ádám – Kepler
Éva – Müller Borbála, Kepler felesége
Lucifer – Kepler famulusa

Karinthy-idézet:
Közben Évi: juj, juj, juj,
Egy fiúval összebúj,
Hogy majd vesznek, éljen, vivát,
Ádámkának vásárfiát.
Nem fügét és nem narancsot,
Icipici kis agancsot,
Felteszik a fejére,
Jól fog állni nekie.

Madách-idézet:
Ádám: Minő csodás kevercse rossz s nemesnek
A nő, méregből s mézből összeszűrve.
Mégis miért vonz? mert a jó sajátja,
Míg bűne a koré, mely szülte őt.

kulcsszavak: csillagász, horoszkóp, matematika, megcsalás

Párizs

Ádám – Danton
Éva – Márkinő és Forradalmár pórnő
Lucifer – Bakó

Karinthy-idézet:
Utcu bizony megérett a meggy,
Danton bácsi ki a rétre megy.
Kint a réten a fűbe harap,
Hiányzik belőle egy darab.

Madách-idézet:
Ádám: Az én világom e szörnyű emelvény.
Midőn ráléptél, véled egy darab
Menyország szállt le, s szentélyébe zár.

kulcsszavak: forradalom, szabadság, egyenlőség, testvériség, nyaktiló

London

Ádám – Munkás
Éva – Polgárlány
Lucifer – Munkás

Karinthy-idézet:
Ferkó mondja - Addig ehetsz,
Mig a zsírtól meg nem repedsz,
Amíg tele van az erszény,
Te maradsz a polgáreszmény!
Pénzért mindent megkapunk,
Vedd elő a bukszát,
Vendéglőben sört iszunk,
Megesszük a buktát!

Madách-idézet:
Ádám: Mit ér, ha a nyervágy, haszonlesés,
Olálkodik köztük, s önzéstelen
Emelkedettség nincsen már sehol.

kulcsszavak: Tower, Temze, ipari forradalom, kapitalizmus

Falanszter

Ádám – Falanszterlakó
Éva – Falanszterlakó anya
Lucifer – Falanszterlakó

Karinthy-idézet:
Hát ez meg már micsoda?
Gőzmalom vagy mosoda?
Akár gyár, akár malom,
Benne nagy az unalom.
Olyan tiszta, olyan csendes,
Olyan sima, olyan rendes.

Madách-idézet:
Azért nincs élet, nincs egyéniség,
Mely mesterén túl járna, semmi műben. -
Hol leljen tért erő és gondolat,
Bebizonyítni égi származását?
Ha küzdni vágyik és körültekint
Ezen szabályos, e rendes világban,
Még a veszély gyönyörét sem leli,
Nem lel csak egy vérengező vadat se.

kulcsszavak: utópia, disztópia, Napkihűlés, tudósok, kollektivista társadalom, egyéniség

Űr

Ádám – Ádám
Éva – nem szerepel
Lucifer – Lucifer

Karinthy-idézet:
Jancsi, Pista, Marcsa, Lenke,
Ez itten a végtelenke!
Ferkó mondja: hallga, csitt,
Itt elbújunk egy kicsit!

Madách-idézet:
Ádám: Élek megint. - Érzem, mert szenvedek,
De szenvedésem is édes nekem,
Oly iszonyatos az, megsemmisülni. - - -
Óh, Lucifer! vezess földemre vissza,
Hol oly sokat csatáztam hasztalan,
Csatázzam újra, és boldog leszek.

kulcsszavak: kudarc, Föld szelleme, káröröm, élet, újrakezdés

Havas táj

Ádám – eszkimó
Éva – eszkimó
Lucifer – eszkimó

Karinthy-idézet:
Ejnye, csípje meg a csóka,
Több az ember, mint a fóka.
Ez már nem vicc, nem is móka,
Félre jelmez és paróka!

Csupa jég és csupa hó,
Vörös a nap, halihó.
Bife-befagyott a tó,
Didereg az eszkimó,
Mégsincs kedve korcsolyázni,
Inkább volna falramászni.
De a kunyhó fala sík,
Ha rámászik, leesik.

Madách-idézet:
Ádám: Nem akarom meglátni, mert ha süllyedt
A férfiú, szemünknek ronda látvány:
De megvetést szül keblünkben csupán.
A nő, az eszmény, e megtestesült
Költészet, hogyha süllyedt, torzalak lesz,
Mely borzadályt szül. Menj, ne lássam őt.

kulcsszavak: fóka, étel, ember, öreg, kunyhó, csüggedt

Ez nekem nem oké!
Jókai Mór: A kőszívű ember fiai

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás a Jókai Mór: A kőszívű ember fiai című kisfilmhez

A film szerepe, hogy Jókai Mór *A kőszívű ember fiai* című regényéből kiemelje azt az állapotot, amivel a fiatalok ma is gyakran találkoznak: milyen, amikor mások akarják megmondani nekik, hogy mit kellene tenniük, hogyan kellene élniük. Ezt a szálat kiemelve a film és a drámaóra segíthet abban, hogy a diákok megismerkedhessenek a határhúzás fogalmával.

Célcsoport	9–10. osztály
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Mikor és hogyan szükséges az életünkben határokat húzni? → Hol van a határa annak, hogy közvetlen környezetünk, például a szüleink az életünkbe beleszóljanak? Hogyan tudunk erről kommunikálni?
Téma és tanulási terület	Önismeret, énhatár fogalomköre és az erről való kommunikáció
Főbb kompetenciák	Személyes és társas kompetenciák, kommunikációs kompetencia
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITUDE (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** A diáknak ismerete van a regény kapcsán arról, hogy Baradlay halálos ágyán milyen végrendeletet írat feleségével. A diák tudja, hogy szavakkal és cselekedetekkel jelezheti a saját akaratát. **Képesség:** A diák képes arra, hogy az életének minél több területén megfogalmazza, mire is vágyik pontosan. **Attitűd:** A diáknak fontos, hogy határait felismerje és kommunikálja mások számára.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	Hiányos csontszerkezet-szerep a falon, belső hang, tanár szerepben, dalszövegírás, befejezetlen mondat
Eszközigény	Tábla/csomagolópapír/nagy üres lap

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	Konvenciók típusa jele: ¤	Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1 Bevezetés karakterépítéssel 20 perc

ß: 2
¤: SZ
#: G

A cél a drámaóra megalapozása egy karakter összeállításával.

Körben ülünk, hogy mindenki mindenkit lásson. Köszöntés után alakítsunk csoportokat (ajánlott a négy csoport, de létszámtól függően ezt lehet rugalmasan kezelni) és a táblára vagy egy nagy papírra rajzoljuk egy ember sziluettjét! Az osztálynak vázoljuk fel az alaphelyzetet és ismertessük a csoportfeladatot! Adjunk egy kis felkészülési, gondolkodási időt a csapatoknak! Ezek után osszuk meg egymással a karakterről kigondolt szempontokat. Ezeket és az előre meghatározott információkat a sziluettbe írjuk fel!

„A drámaóránkat Jókai Mór *A kőszívű ember fiai* című regénye ihlette, kiemelten pedig az a fontos jelenet, amikor Baradlay úr a halálos ágyán végrendeletet ír fiai sorsáról. Pontosan megmondja, hogy mit kell kezdeniük az életükkel. Ezen az órán megalkotjuk saját történetünket, melynek elindítója hasonló helyzet lesz. Egy olyan karakter életét nézzük meg, aki hasonló szituációt él át az életében, ezért úgy érzi, hogy azonosulni tud a regény szereplőivel. A fiktív történetünk egy fiúról szól, akinek mostanában nehezek a napjai. Azt, hogy ki is ő pontosan, lépésről lépésre ismerjük meg. Én is kitaláltam róla előre dolgokat, de szeretném, ha ti ezeket az elképzeléseket bővítenétek.

Tudjuk a fiúról, hogy...:

- Tamásnak hívják, 18 éves. (Megjegyzés: Ha van ilyen nevű ember az osztályban, cserélhető.)
- szüleivel él együtt és két testvérével.
- apja régimódi és nagyon szigorú, aki mindent szeretne meghatározni fia jövőjével kapcsolatban.
- szerelmes Annába, aki 17 éves. (Megjegyzés: Ha van ilyen nevű ember az osztályban, akkor szükség esetén cserélhető is.) Anna sok időt tölt mostanában Péterrel, aki nem kedveli Tamást. Anna és Péter között vonzalom érzékelhető, forr a levegő.
- bizalmasát, a barátját Gábornak hívják.
- hobbija a gitározás, dalszerzés és olvasás.

Most ti jöttök! Csoportokra osztalak benneteket, minden csoport találjon ki további dolgokat:

- Mit sportoljon? Milyen munkát végezzen? Mire költse a pénzét?
- Milyen jó és rossz szokásai legyenek? Milyen jó és rossz tulajdonságai legyenek?
- Mi szeretne lenni, ha felnő? Mi a jövőképe? Hogyan szeretne élni?
- Milyen legyen a baráti köre? Milyen (volt korábban) a szerelmi élete?

Erre néhány percetek lesz, néhány gondolatot gyűjtsetek össze és utána megosztjuk egymással!"

2. A film levetítése 15 perc

ß: 4
¤: V
#: G

Filmvetítés.

Levetítjük a filmet.

„Most megmutatom nektek, hogy mi történik Tamással. A filmből láthattok majd részleteket."

Ha úgy érezzük, az osztály nehezen érti, hogy a filmben két síkot is tapasztalunk (egy eredeti műhöz kapcsolható és egy fiktív, modern történetet), akkor érdemes kétszer levetíteni úgy, hogy második alkalommal közösen megbeszéljük a látottakat. Ha egyszer vetítjük le, akkor is szükséges egy tisztázó beszélgetés a megnézett rövidfilmmel kapcsolatban.

3. Belső hang a szobában 5 perc

ß: 2
¤: P
#: K

A cél a karakter állapotának árnyalása, érzéseinek feltárása.

Ha kell, visszahelyezkedünk kör formába. A tanár körbe sétál a gyerekek között, és aki előtt elhalad, az kimond egy belső gondolatot, ami Tamás fejében megfogalmazódott.

„Most rövid időre eljátszom nektek azt, hogy az imént látott pillanatok után Tamás idegesen járkál a szobájában. Kérlek, ti mondjátok ki, milyen gondolatai vannak. Aki előtt elsétálok, mondjon ki egy belső hangot. A fiú bármit gondolhat („Ami a szívén, az a száján").

AJÁNLOTT SZÜNET HELYE, HA SZÜKSÉGES

4. Beszélgetésekre felkészülni: vigyázz, kész, rajt! 30 perc

ß: 2
¤: P
#: K

A csoport felkészül arra, hogy Tamás beszéljen az apjával, Petivel, Annával és Gáborral. Ezeket megnézzük és elemezzük.

a.

Újra kis csoportokban dolgozunk. A csapatok megfogalmazzák, Tamás hogyan közelít az egyes személyekhez, majd ezt ki is próbáljuk. Külön hangsúlyt fektetünk a határhúzás kérdésére.

„Láthatjuk, hogy Tamás nagyon ideges és sok érzés kavarog benne. Lefekvés előtt megfogadja, hogy a sarkára áll és mindenkivel beszélni fog. Úgy érzi, hogy kész határokat húzni. Tudjátok, hogy mi a határhúzás? Tulajdonképpen az a hozzáállás, amikor az ember kimondja magának vagy másoknak, hogy neki mik az igényei valamivel kapcsolatban. Eszerint cselekszik, ezt kommunikálja másoknak. Tamás egész este ezen a kérdésen gondolkodik, mert eldönti, a következő napokban mindenkivel szeretne beszélgetni: az apjával, Petivel, Annával és Gáborral is. Újra csoportokba fogtok dolgozni, és minden csapat »kap« egy személyt. Találjátok ki, hogy az egyes embereknek mit fog mondani majd Tamás. Ha elkészültetek, megnézzük az összes beszélgetést. Én mindig eljátszom majd az adott párbeszédben a karaktert, akit kaptatok, és nektek Tamásként kell majd reagálni. Az adott kis csoport minden tagja lesz együtt Tamás, tehát bárki reagálhat az előre megbeszéltek szerint Tamásként. Persze improvizálni, rögtönözni is ér. Utána majd megbeszéljük az elhangzott beszélgetéseket.”

A feladat kezdete előtt érdemes az ajtón kimenni és karakterként bejönni. Ezzel jelezhetjük a diákoknak, hogy ez lesz a szerepbe lépés mechanikája. A szerepek gyors váltogatása érdekében érdemes egy névtáblán jelezni, hogy éppen melyik karakter érkezik meg kintről. Minden váltáskor újra ki kell menni: cseréljük a névtáblát minden alkalommal. A diákok előre megmondhatják, hogy Tamás milyen sorrendben beszéljen a karakterekkel. Amikor valamelyik karakterként megérkezünk, érdemes testtartásunkkal, nonverbális és verbális jelzésekkel, hanglejtéssel, szóhasználattal is megjeleníteni a karaktert. Készüljünk, hogy a diákok használni fogják a karakterépítésnél kitalált karakterjegyeket. Amikor a tanár szerepben van, ne feledje, hogy nem mint tanár beszél a diákokkal, így ekkor semmiképp se nevelési céllal reagáljunk, hanem a felvett karaktert jelenítsük meg. Egy-egy karakterrel folytatott beszélgetés több perces is lehet, ha úgy érezzük találónak, „megdolgoztathatjuk” az osztályt, tehát nem feltétlen szükséges, hogy rögtön elfogadjuk a határhúzást. Addig beszéltessük a csapatot, amíg úgy érezzük, hogy még lehet bennük gondolat.

b.

(Megjegyzés: Ez a verzió akkor használatos, ha a tanár nem szeretne szerepbe lépni.)

Újra kis csoportokban dolgozunk. A csapatok megfogalmazzák, hogy Tamás milyen határhúzásokkal közelít az egyes személyekhez, majd ezt megírják levélben nekik.

„Láthatjuk, hogy Tamás nagyon ideges és sok érzés kavarog benne. Lefekvés előtt megfogadja, hogy a sarkára áll és mindenkivel beszélni fog. Úgy érzi, hogy kész határokat húzni. Tudjátok, hogy mi a határhúzás? Tulajdonképpen az a hozzáállás, amikor az ember kimondja magának vagy másoknak, hogy neki mik az igényei valamivel kapcsolatban. Eszerint cselekszik, ezt kommunikálja másoknak. Tamás egész este ezen a kérdésen gondolkodik, mert eldönti, a következő napokban mindenkivel szeretne beszélgetni: az apjával, Petivel, Annával és Gáborral is. Újra csoportokban fogtok dolgozni, és minden csapat kap egy személyt, akivel kapcsolatban gondolkodnotok kell majd: találjátok ki, hogy az egyes embereknek mit fog mondani majd Tamás!

5. Dalszövegek írása 15 perc

ß: 3
¤: Í
#: SZT

A cél a tapasztalatok összegzése.

Csoportokban dalszövegeket írunk a tapasztalatok alapján.

„Eltelt néhány nap, Tamás kezd magabiztosabb lenni. Mivel ő a zene által tudja igazán kifejezni magát, ezért tapasztalatait dalszövegben írja meg. A csoportokat most arra kérem, hogy gondolkodjanak el azon, vajon milyen sorokat vetett papírra a fiú. Lehetnek a sorok rímesek, rím nélküliek, rap-szerűek, líraiak, szókimondóak…, igazából bármilyen stílusúak. Azt javaslom, hogy reagáljon többek között a dalszöveg erre a mondatra: „*Ezután azt csinálod, amit mi mondunk!*” A végén felolvassuk őket egymásnak, meg persze ha valaki kedvet kap, el is énekelheti.”

Ha valamiért a dalszövegírást nem tartjuk a csoporthoz illőnek, azt is kérhetjük, hogy már létező magyar zenéket keressenek a témára, amikbe belehallgathatunk. Készíthetünk egy lejátszási listát is hozzá. A feladat opcionálisan el is hagyható.

6. Befejezetlen mondat 5 perc

ß: 1
¤: SZ
#: Ö

A cél a téma lezárása, személyes kitekintéssel.

Közösen reflektálunk a befejezetlen mondat technikájának segítségével.

„Végül arra ösztönözlek benneteket, hogy gondoljátok át, nektek szükségetek volna-e határhúzásra az életetek valamely területén. Mivel ez nagyon összetett kérdés, érdemes ezen a későbbiekben is gondolkodni. Teszünk egy kört: akinek van a többiekkel megosztható mondanivalója, az fejezze be az alábbi mondatot: »*Nekem az nem fér bele*…« Mielőtt kimondanánk ezeket a gondolatokat, adok egy kis időt gondolkodni. Kérlek, ha megvan a gondolat, írd le (papírra vagy telefonjegyzetbe) magadnak. Ha nagyon nem szeretnéd lejegyezni, akkor csak húzz egy vonalat. Ha mindenki kész van a feladattal, aki akarja, felolvashatja.”

Asszonybecsület
Mikszáth Kálmán: Bede Anna tartozása

A foglalkozás időtartama: 45 perc

Foglalkozás a Mikszáth Kálmán: Bede Anna tartozása című kisfilmhez

A történet két síkon játszódik. Egy, amit Mikszáth Kálmán megírt, s ami teljes egészében elénk tárul: Bede Erzsi története. A másik, amit csak sejtet, amiről töredékes információink vannak: Anna története. Ez utóbbit készíti elő az első kisfilm, ami a drámaóra gerincét adja. A novellában szereplő töredékes információkra építve töltjük fel a hiányzó részeket, ami után megvizsgálhatjuk a mi döntésünk és az író döntésének egyezéseit vagy különbségeit.

Célcsoport	9–10. évfolyam
Időkeret	45 perc
Drámás fókusz	Kell-e felelősséget vállalnom a hozzám közel állók tetteiért, vagy csak saját magamért tartozom felelősséggel?
Téma és tanulási terület	Felelősségvállalás kontra megúszás, társadalmi felelősségvállalás
Főbb kompetenciák (2db)	Társas kompetenciák, tudatosság kompetenciái
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?)	Ismerje meg az adott kor, a műben szereplő emberek normáit, mind a társadalmi viszonyok, mind az erkölcsi megbecsülés terén.
KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)	Megvizsgálja a mű világa és a mai kor erkölcsi normáinak hasonlóságait és különbségeit.
ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)	Fontosnak tartja, hogy betartsuk a társadalmi normákat, felismerje az erkölcsi értékeket, kedvezően ítélje meg azt, ha valaki kiáll az elvei mellett, legyen az első látásra bármilyen furcsa is.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	egész csoportos szerepjáték, kiscsoportos szerepjáték, egész csoportos improvizáció, egyéni szerepjáték, néma jelenet, levélírás, tanár szerepben
Eszközigény	papír, íróeszköz, Kártony befejezetlen levele kinyomtatva, a szerepek felvételéhez jelzésértékű kellékek: 3 db különböző kendő (anya, Erzsi, Anna), 1 db kalap (Kártony Gábor)

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	Konvenciók típusa jele: ¤	Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #
• 5-legközelebbi • 1-legtávolabbi	• szóbeli (SZ) • írásos (Í) • vizuális (V) • performatív (P)	• digitális (D) • személyes és társas (SZT) • önkifejezés (Ö) • munkavállalói (M) • tanulás (T) • kommunikációs (K) • gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: • Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. • A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1. Bevezetés 1 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán.

„A mai történetünk egy részét már megírták – egy novelláról van szó. Ezt szeretném ma veletek körüljárni. Ez a novella Mikszáth Kálmán *Bede Anna tartozása* című műve. A történetnek van egy része, amit az író csupán sejtet, amire csak utal, és amit már a nézőnek vagy az olvasónak a feladata hozzátenni. Ezeket a részeket szeretném veletek közösen kitalálni.”

2. Asszociáció 2 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

A cél ráhangolódni az órára.

„Nézzük meg a novella címét! Kinek mi jut eszébe arról, hogy tartozás? Kinek vagy minek tartozhat az ember, és mivel? Hogyan látjuk, napjainkban milyen az emberek pénzhez való viszonya? Mit tesz a pénz az emberrel?”

3. Amit Mikszáth nem írt meg… 3 perc

ß: 3
¤: SZ
#: G

A film első részének levetítése.

„Levetítem a történet első részét. Ez olyan lesz, mintha csak pletyka lenne: figyeljétek meg, hogy mik hangzanak el ebben a részben!”

(Az eredeti novella előtörténetében Bede Annát látjuk, ahogy a gazdaságban illegálisan kereskedik szeretője, Kártony Gábor manipulációja hatására. A férfi megkéri Annát, hogy adjon át egy lopott tehenet egy férfinak és tegye el a pénzt. Anna megkérdezi, miért van szükség arra, hogy az ő pajtájukban történjen az átadás, mire Gábor azt feleli, a felesége figyeli minden rezdülését, és ha meglátja, mit csinál, fel fogja jelenteni. Anna fél, hogy őt jelentik fel, és ezzel hírbe hozza a családját is, de Gábor azt mondja, Annára épp azért nem gyanakszik majd senki, mert feddhetetlen a családja. Azzal győzködi, hogy az üzlet anyagi haszonnal jár, és tudja, Annáék milyen nehéz helyzetben vannak. Arról nem is beszélve, hogy ő a tervnek csak végrehajtója, nem értelmi szerzője, valójában neki, Gábornak segít. A végső érve, hogy mennyire szereti őt, és csak úgy veheti el feleségül, miután elvált, ha el tudja tartani, amihez elengedhetetlen az anyagi biztonság. Előadásában boldogságuk zálogát jelenti ez az üzlet.)

4. Reflexió 2 perc

A cél a filmmel és a történettel kapcsolatos kérdések tisztázása.

ß: 3
¤: SZ
#: G

“Kérdések:

- Mik a »pletyka« részletei? Mi derül ki a történetből?
- Kik voltak a szereplők?
- Mi a viszony köztük és valójában mit kér Annától a szeretője?
- Mi a vége ennek a résznek – ha nem is lehet erre egyértelmű választ adni?

„Ugorjunk vissza a filmen látott történet elejére. Annát a szeretője egy bűncselekmény elkövetésére kéri és ő hajlik is rá. De vajon hogyan dönt végül és mit szól ehhez a családja?”

5. A család 3 perc

A cél mélyíteni a diákok helyzethez való viszonyát.

ß: 3
¤: P
#: G

Egy jelenetet improvizálunk a résztvevők segítségével.

„Anna végül eleget tett Kártony kérésének, a tehenet Annáék pajtájába vitték – most is odabent áll. Várnak az orgazdára. Erzsi és az édesanya a vacsora asztalnál ülnek, ahogy szoktak. Azt szeretném kérni, hogy két ember segítsen nekem eljátszani ezt a jelenetet. Ha megengeditek, én lennék Anna és szeretném, ha valaki felvenné a húgom és az anyám szerepét. Annyit kellene előtte megbeszélnünk, hogy a családból ki és hogyan viszonyul ehhez az egészhez? Az is jó, ha mind a hárman egyetértenek, és az is, ha nem gondolja mindenki ugyanazt a kialakult helyzetről. Az is lehet, hogy egy árva szót sem szólnak egymáshoz. Tegyünk egy próbát ezzel!”

Osszuk ki a kellékeket a szereplőknek! A három kendő jelzi a három nőt a családban.

6. Reflexió 5 perc

A cél m*egvizsgálni a döntési helyzetet és a lehetséges következményeket az imént improvizált jelenet fényében.*

ß: 3
¤: SZ
#: G

„Járjuk körbe a történteket! Mi történt az imént? Miért?”

Itt több verzió is elképzelhető. Lehet, hogy a család meg se rezzen a lopott tehén miatt, hiszen jól jön a pénz. Lehet, hogy kikelnek, hogy Anna miért sodorja veszélybe a családot. Lehet, hogy az egyik szereplő Anna mellé áll, a másik ott marad egyedül az ellenérveivel. A lényeg, hogy a jelenet után kérdezzünk rá a miértekre.

„Mit tegyen Anna? Tegyen eleget Gábor kérésének vagy szálljon ki?”

7. Ahogy az lenni szokott… 3 perc

ß: 3
¤: Í
#: G

A történet bonyolítása.

„Kiderült a simlisség. Hogy pontosan mi a helyzet, azt máris elmondom. El fogom játszani Anna szeretőjét, Gábort, aki éppen Annának ír levelet. Felteszem a kalapot, leülök ide az asztalhoz és felolvasom, ami eddig megvan. Ezután pedig azt kérném, hogy segítsetek befejezni a levelet. A levél eleje így hangzik:

»Drága Anna! Szerelmem! Az a nyavalyás Szűcs Pali – hogy dögölne meg ott, ahol van… elkapták a lopott tehénnel. Az a tetű persze mindent bevallott. Kaptam egy levelet a királyi ítélőtábláról és hamarosan te is kapni fogsz. Vizsgálat indult az ügyben, de amíg ezek vizsgálódnak, addig még sok víz lefolyik a Dunán. A feleségem továbbra sem sejt semmit – sem az üzletünkről, sem a kapcsolatunkról – és hálás lennék, ha ez így is maradna. És mivel a ti pajtátokban történt a dolog és a pénz is nálad van, arra gondoltam, hogy…«”

A résztvevők instrukciói alapján a szerepben lévő foglalkozásvezető befejezi a levelet.

8. Nem várt fordulat 3 perc

A cél a történet árnyalása.

ß: 2
¤: P
#: G

„Mit gondoltok, hogy alakult Anna története? Mi történt ezután? (Szóban meghallgathatunk néhány teóriát, illetve, ha valaki emlékszik az óra elején levetített filmrészletre, azt is elmondhatja: Anna meghalt.) Nem is mondom, inkább megmutatom. Csak egy képet, egy pillanatot szeretnék veletek közösen megjeleníteni: ehhez kellene nekem Bede Erzsi és az édesanya (lehet ugyanaz a két szereplő, aki játszotta), de most mindenki más is vegyen részt a játékban! Azt kérem, hogy álljon fel mindenki és vegyük körbe ezt az asztalt, ami körül az imént vacsorázott a család. Ez most egy ravatal. Itt áll a család és a gyászoló tömeg. Annát képzeljük ide (ha valaki szeretne, lehet ő a halott)! Nyári forróság van, délután két óra. A távolban harang szól és valami zeneszó, ahogy ilyenkor lenni szokott (ezt akár be is játszhatjuk). Kártony Gábor is itt van a tömegben – én most ő leszek. Elindulunk ebből a képből, meg fogjuk mozdítani, először nektek semmit nem kell tennetek. Amikor én elindulok, az lesz a kezdés. A lehető leghosszabb úton fogok odafurakodni a családhoz. Mindenki döntse el magában, hogy ő maga tud-e valamit a köztem és Anna közt lévő viszonyról, vagy teljesen gyanútlan. Amikor elhaladok mellette, elég, ha bármit jelez: akár azzal, hogy rám se néz. A végén mondani fogok valamit a családnak, erre készüljetek és reagáljatok úgy, ahogy gondoljátok.”

A foglalkozásvezető elindul, keresi a tekinteteket. Nem kell sietni, lehetőleg minden játszóhoz jussunk el, de az „én mintha itt se lennék attitűddel”. A családhoz érve a következő mondat hangozzék el: *„Őszinte részvétem…! Nagyon hálás vagyok, hogy végül nem mondtak semmit rólam. Hogy Anna tartotta a hátát, ez sokat jelent. Büszkék lehetnek rá. A tehén… szóval a tehénért kapott pénz, ugye, az Annánál volt. Annak a fele… értik. Szóval este átjönnék érte, ha lehet…”*

Ha a család reagál valamit, akkor azt még meg lehet várni.

A kérdés a következő:

- ha mondhatna egy mondatot Erzsi, akkor mi lenne az?
- mi lenne az anya mondata ennek az embernek?
- ha tehetné, Anna mit mondana ezt hallva?

9. A felelősség kérdése 3 perc

A cél megvizsgálni a döntési helyzetet és a lehetséges következményeket.

ß: 3
¤: Í
#: G

„Aztán ugyanezen a napon, este, nem sokkal azután, hogy mindenki hazament és Erzsi egyedül maradt az édesanyjával, a Bede család egy levelet kapott – itt ért véget a kisfilm, amit láttunk. Ebben az állt, hogy Bede Annát fél év börtönre és az anyagi kár megfizetésére kötelezték. Jelezze ezt egy papírlap, amit ideteszek az asztalra. Aztán jött Gábor is, hogy elvigye a pénz felét. Innen indulunk. Azt szeretném kérni, hogy jelenítsük meg ezt a helyzetet, ha csak egy villanásra is. Gábort én játszom, és ismét kell két segítő, akik fel tudják venni az anya és Bede Erzsi szerepét.”

10. Reflexió 5 perc

A cél megvizsgálni a döntési helyzetet és a lehetséges következményeket.

ß: 3
¤: SZ
#: G

„A kérdésem a következő: mit tegyenek most Erzsi és az édesanya? A Bede család álljon bosszút, menjenek el a rendőrségre, adják fel Gábort, vagy mondják el a feleségének a viszonyt? Tegyenek meg bármit, csak vegyenek revansot? Vagy talán maradjanak csendben, felejtsék el az egészet? Hiszen Anna meghalt: mondják ezt a bíróságon. Ki mit gondol, mit kellene tenniük?”

11. Egy erkölcsös világban 4 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

A film második részének levetítése.

A második részben a novellából ismert tárgyalást nézzük végig. Bede Erzsi magára vállalja az Annára kirótt büntetést, a bírónak pedig megesik rajta a szíve, és egy kegyes hazugsággal miszerint Anna mégsem volt bűnös, felmenti.

12. Lezárás 5 perc

A cél megvizsgálni a döntési helyzetet és a lehetséges következményeket.

ß: 3
¤: SZ
#: K

Lehetséges állítások, kérdések:

- Az életben helyesen kell cselekedni, mert ez a hozzáállás megtérül.
- A családban felelősséggel tartozunk egymás tetteiért.
- Csak magamnak tartozom számadással. Ha a lelkiismeretem rendben van, akkor minden rendben van.

Nem ismer engem senki
Gárdonyi Géza: A láthatatlan ember

A drámaóra időtartama: 90 perc

Foglalkozás a Gárdonyi Géza: A láthatatlan ember című kisfilmhez

Gárdonyi műve nyomán analóg helyzetet hozunk létre. Az idő és a hely a mai világunk, de a karakterek és a problematika nagyon is hasonló. A történet bizonyos kulcsszereplőit, döntési helyzeteit, társadalmi helyzetéből, megítéléséből fakadó problémáit vizsgáljuk. A játék során arról gondolkodunk, hogy változhat-e a rólunk kialakult kép egy közösségen belül.

Célcsoport	9–12. évfolyam
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Hogyan válik valaki „láthatatlanná” egy kortárs közösségen belül?
Téma és tanulási terület	„Láthatatlanság” a kortárs közösségen belül; „Kasztrendszer”, „tápláléklánc” – társadalmi rétegződés, hierarchia kialakulása egy iskolai osztályban, átjárhatóság kérdése a leosztott szerepkörök között, „ghosting” jelensége
Főbb kompetenciák (2db)	Kommunikáció kompetenciái Személyes és társas kompetenciák
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?)	Ismeri a jelenséget, amikor egy kortársát megkülönböztetik vagy ignorálják, meghatározza magát, saját szerepét az osztályközösségen belül, rendszerbe foglalja az osztály egyes elemeit
KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)	Megvizsgálja a saját maga, illetve a társai körül kialakult erőviszonyokat, társadalmi szerepeket, alkalmazni tudja a drámajáték során megszerzett közös tudást, illetve kipróbált „túlélési” technikákat
ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)	Érzékenyebbé válik a kirekesztés, a bántás jelenségével kapcsolatban, empátiát érez a társai iránt, nyitottabbá válik a kortársai megismerése iránt, felismeri a saját és a kortársai rejtett értékeit. Lássa meg a saját képességeit, vegye észre a társaiban rejlő értékeket és ismerje meg az osztályban megbúvó „láthatatlan” embereket.

Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	kiscsoportos improvizáció, kiscsoportos munka, egész csoportos improvizáció, levélírás, egyéni szerepjáték, térkialakítás
Eszközigény	papír, íróeszköz, fehér festőszalag (maszkolószalag)

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	**Konvenciók típusa jele: ¤**	**Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #**
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1. Intro 3 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

A cél a műhöz, s egyben a témához való kapcsolódás megalapozása.

„Mielőtt elmondanám, hogy melyik irodalmi mű kapcsán gondolkodnánk közösen, szeretnék megmutatni nektek egy idézetet ebből a könyvből. Így hangzik:

»Az embernek csak az arca ismerhető, de az arca nem ő. Ő az arca mögött van. Láthatatlan.«

- Ez mit jelenthet?
- Hogyan értheti ezt az író?
- Ti mit gondoltok erről? Szerintetek mit jelent ez a néhány sor?”

2. Bevezetés 1 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán.

„A fenti néhány sor Gárdonyi Géza *A láthatatlan ember* című művében olvasható. Ennek kapcsán gondolkodnánk ma közösen. Egy filmet szeretnék nektek mutatni, amely nagy vonalakban vázolja a történetet.”

3. Film 1. 3 perc

ß: 5
¤: V
#: G

A film első részének levetítése, a cselekmény vázának megismerése.

4. Reflexió 5 perc

ß: 5
¤: SZ
#: K

A cél a cselekmény vázának összerakása, kérdések tisztázása.

„Össze tudnátok szedni nagy vonalakban, hogy mi is történt ezzel a Zéta nevű fiúval? Merre járt, mi történt vele, és így tovább?”

Ezt akár le is írhatjuk, vagy fel is rajzolhatjuk egy papírra.

Néhány dolog, ami valószínűleg magyarázatra szorul majd – erre nem árt felkészülni:

- Trákia - a mai Bulgária, Törökország és Görögország egyes részein terült el
- rétor - ékesszólás tanítója a rómaiaknál
- Priszkosz rétor - diplomata, történetíró, valós személy volt

5. Film 2 3 perc

ß: 5
¤: V
#: G

A feladat a film második részének levetítése, a cselekmény vázának megismerése.

„Zéta története még folytatódik, nézzük tovább!”

6. Reflexió 5 perc

ß: 2
¤: SZ
#: G

A feladat a kérdések tisztázása, a központi téma felvetése.

A közös megbeszélés eredményét felvezethetjük a már elkezdett papírra.

„Szeretném, ha valami hasonlót alkotnánk közösen. Egy történetet, ami nyomokban hasonlít Zéta történetéhez, csak épp ma játszódik. Ehhez szeretnék egy kis támpontot adni kérdésekkel:

- Hogyan alakulnak ki a „kasztok” egy iskolai közösségben, mondjuk egy osztályban?
- Ha vannak „kasztok” egy iskolai osztályban, akkor általában milyenek ezek?
- Mitől vagy mikor dől el, hogy melyikbe tartozik valaki?
- Mit kell ahhoz tenni, hogy valaki a perifériára kerüljön? Hogyan leszel láthatatlan? Ez lehet élethelyzet, tulajdonság, alapbeállítás, szokás, hobbi stb.
- Mi a rosszabb: ha bántanak, vagy ha észre sem vesznek?

Írjunk egy listát a felmerülő gondolatokból, amiből majd később válogathatnunk!”

7. Egy mai történet 5 perc

ß: 2
¤: SZ
#: G

A cél egy analóg helyzet kidolgozása.

„Ahogy Zéta Attila hun király udvarába kerül rabszolgaként, úgy a mi főhősünk is most került egy teljesen új élethelyzetbe: új iskolába, új osztályba az Attila Király Gimnáziumban. Annyit tudunk róla, hogy a neve Zéta. Nyilván nem adta el az édesapja rabszolgának, de a családjától távol él – kollégista. Jó eszű gyerek, jól nevelt, udvarias. Tanulmányi átlaga jó, magatartása rendben van. Már egy ideje itt van ebben az iskolában, mégse veszi észre senki. Láthatatlan. Miért?
Találjunk ki olyan dolgokat, ami miatt eleve nem is lehetett volna a „táplálékláncˮ tetején (pl.: hobbi, kinézet, viselkedés)!
Ezek közül mi az, amit az iskolában a többiek tudnak róla, és mi az, amit nem?”

(Megjegyzés: A következő pontban két lehetséges játék közül is választhatunk, attól függően, hogy az adott csoportnak melyik a testhezállóbb, illetve hogy mennyi idő áll rendelkezésünkre.)

7./1. Az élet egy napja 10 perc

ß: 2
¤: P
#: SZT

A feladat Zéta figurájának kidolgozása.

Több kiscsoportba rendeződve kitaláljuk, hogy miképp telik Zéta egy napja. Egy átlagos napon merre jár, mit csinál?

„Hogyan telik Zéta egy átlagos iskolai napja? Azt szeretném kérni, hogy ezt dolgozzuk ki! Osszuk a napot három részre, mi magunk pedig váljunk szét három kisebb csoportra!”

7./2. A szoba 10 perc

ß: 2
¤: P
#: SZT

A feladat Zéta figurájának kidolgozása.

A főhős szobáját és a benne lévő főbb tárgyakat fehér festőszalaggal (maszkolószalaggal) jelöljük a földön.

„Egy emberről elég sok mindent elárul a szobája. Azt kérem, hogy most közösen dolgozzuk ki, és jelzésszinten akár rendezzük is be Zéta szobáját. Hol van ez a szoba? Hol az ablaka, ajtaja? Mire néz az ablaka? Hol az ágya? Milyen bútorok vannak benne? Van-e kedvenc helye ebben a térben?”

8. Mindennapi láthatatlanság 15 perc

ß: 1
¤: P
#: SZT

A cél Zéta figurájának megelevenítése, a karakter megrajzolása.

„Válasszunk egy helyzetet, időpillanatot, és kiscsoportban jelenítsük meg Zétát! Miért nem látják az iskolatársak? Hol van ő? Kik vannak vele? A nap melyik szakaszában járunk? Annyit engedjetek meg, hogy hadd játsszam én ezt a Zéta nevű fiút mindegyik jelenetben! A helyzetet ti találjátok ki, és az összes többi szereplőt ti játsszátok el! Mindig állóképből induljunk ki, és a vége legyen szintén állókép.”

Az elkészült jeleneteket megmutatjuk egymásnak, néhány szóban reflektálunk rájuk.

SZÜNET

9. Az „alfák” 5 perc

ß: 1
¤: SZ
#: SZT

A cél a főhős ellenpólusának megalkotása.

„Van egy lány ebben az osztályban. Ő Zéta ellenpólusa: a társaság középpontja, mindenki szereti és szeretnének mellette lenni, vagány, helyes, jó eszű lány: a neve Emőke.
Kérdések:

- Mitől lett ő ilyen?
- Mi kell ehhez?
- Miért keresi mindenki a társaságát?”

10. Találkozás 10 perc

ß: 1
¤: P, Í
#: SZT

A cél a két figura összekapcsolása, a történet bonyolítása.

„Ahogy a filmben elhangzott: *»Beleszerettem egy hun főúr lányába, Emőkébe. Reménykedtem, hogy ő dobta nekem a rózsát a palota ablakából.«* Hogy ez pontosan mit jelent, hogyan történt, azt nem mesélem el, ahhoz el kell olvasnotok a művet. A lényeg, hogy a mi Zétánk is beleszeretett Emőkébe. Viszont félreértette a jeleket. Azt hiszi, vagy legalábbis reménykedik benne, hogy Emőke, az iskola egyik menő diákja szerelmes belé. Találjuk ki, hogyan történt mindez!”

(Megjegyzés: Az is elképzelhető, hogy nem nyitjuk ki ezt a kérdést: ha időt szeretnénk nyerni vagy pusztán mi magunk szeretnénk irányítani a történetet, a tanári narrációban mondjuk el, hogy *mi* történt, és a játék során azt jelenítsük meg, *ahogyan* történt!)

10./a
„Azt mondom, hogy bár minden ez ellen szól, de valahogy Emőke észrevette Zétát. A véletlen szülte ezt a helyzetet, de valamiért szóba elegyedtek és egy nagyon jó hangulatú beszélgetés kerekedett belőle.”

Találjuk ki ezt a helyzetet! Mikor történt, hol, milyen véletlen folytán? Ha megvan, akkor játsszuk is el!

„Elkezdjük, de közben bármelyik szereplő megállíthatja, ha esetleg elakadna. Ketten vannak ebben a jelenetben, de ez közös munka. Akik nézik, adhatnak ötleteket, konkrét mondatokat, vagy akár le is cserélhetik az éppen játszó társunkat. De ehhez kell egy Zéta és kell egy Emőke…”

(Megjegyzés: Ha senki nem szeretné elvállalni, hogy a többiek előtt játsszon, akkor úgy is megoldható, hogy csoportosan improvizálunk. A fiúk mind Zéta, a lányok pedig mind Emőke szerepébe lépnek, és bárki megszólalhat a játszók közül.)

10./b
Ha úgy érezzük, hogy a szerepjáték a csoport számára nem lenne ideális forma, akkor választhatjuk az alábbi opciót:

„Az történt, hogy Zéta és Emőke elkezdtek beszélgetni. Leginkább chaten. És legtöbbször igazán mélyen beszélgettek, nem csak úgy felszínesen. A játék az lenne, hogy rekonstruáljunk egy ilyen beszélgetést. Nem kell lejegyezni, csak ahogy itt ülünk körben, játsszunk le egy ilyen „chatelést”! Tegyük ezt úgy, hogy nem beszélünk meg sorrendet, csak valaki elkezdi. Ha egy fiú szólal meg, az olyan, mintha Zéta írná, ha pedig egy lány, az olyan, mintha Emőke tenné ugyanezt. Bárki megszólalhat, de az onnantól kezdve része lesz a chatfolyamnak. Azt beszéljük meg előre, hogy ez mikor történik, és melyikük írt először a másikra. Ki kezdte a beszélgetést és miért?”

10./c
Ha úgy érezzük, hogy a szerepjáték a csoport számára nem lenne ideális forma, akkor választhatjuk az alábbi opciót:

„Zéta kapott egy levelet. Az biztos, hogy neki szól, de nem írta alá, aki küldte. Zéta szeretné azt hinni, hogy Emőkétől jött, hisz szerelmes belé. Hogyan küldték el neki? Találjuk ki! Sőt mi több, írjuk is meg ezt a levelet közösen."

11. Már megint itt van a… 5 perc

ß: 1
¤: G
#: SZT

A feladat két figura kapcsolatának mélyítése.

Zéta szerelmes Emőkébe. Emőke nem szerelmes Zétába. A fiú teljesen félreértette a lányt és tévesen azt hiszi, hogy Emőke szerelmes belé, ezért a fejébe vette, hogy közelebb kerül hozzá. De hogyan? Mit kellene tennie a mi Zétánknak ahhoz, hogy „méltó" legyen a lányhoz?

Kérdés:

- Meg lehet-e ezt változtatni a Zétára kiosztott szerepet ebben az iskolai közösségben?
- Mi kell ehhez?
- Mit kezdhet a láthatatlansággal?
- Mit tehet egy ilyen helyzetben?"

12. Hiábavaló küzdelem 5 perc

ß: 1
¤: P
#: SZT

A történet lebonyolítása.

„A filmben az hangzott el, hogy »*Attila hadjárata előtt katonai kiképzésre küldtek és harcos lett belőlem. De csak azért mentem el, hogy Emőkével egyenrangú lehessek.«* Találjunk ki egy olyan dolgot, amibe a mi Zétánk belevethetné magát! Valami fiús, harcos dolog kell, hogy legyen, teljesen idegen Zéta személyiségétől!"

(Megjegyzés: Akár tanári narrációban is elmondhatjuk. Pl.: „Zéta egy felhívást talált az iskolában, hogy karate/foci szakkör indul…")

„Bármibe is fog Zéta, nézzük meg a környezete – iskolatársak, tanárok, barátok – hozzáállását, reakcióját."

A gondolatfolyosó a következőképpen zajlik: a foglalkozásvezető Zéta szerepébe kerül, a csoport két sorban, egymással szembe fordulva egy „folyosót" alkot. Ezen a folyosón fog végigsétálni Zéta, és akinek van hozzászólása, gondolata azzal kapcsolatban, amit tenni fog, az mondja ki hangosan, amikor a figura odaér hozzá. Lassan haladjunk végig a résztvevők között. Az is elképzelhető, hogy nem szólal meg senki, vagy kevesen szólalnak meg, ez esetben meg lehet ismételni.

„Ezeket gondolták a többiek. Zéta azonban nem törődött velük, belevágott a dologba."

13. A vég… 5 perc

A történet befejezése.

ß: 1
¤: P, Í
#: SZT

„A történet szerint »*A Catalaunumi csatában megsebesültem, így újra találkozhattam Emőkével. Megtudtam és meg kellett értenem, hogy mást szeret. Ez pecsételte meg mindkettőnk sorsát.«* A mi Zétánk is lesérült (például egy meccsen). Ő az utolsó, aki az öltözőben maradt és talán még ott csengenek a fülében azok a dolgok, amiket mondtak neki, amiket a többiektől hallott. Itt vagyunk most. Ahogy itt ül egyedül, egyszer csak Emőke lép be az öltözőbe. Nincs már itt senki, egyedül vannak. Nézzük meg ezt a beszélgetést!

13./a
A jelenetet lejátsszuk a már ismert módok egyikén, páros vagy csoportos szerepjátékban.

13./b
Ha azt érezzük, hogy a szerepjáték nem a legjobb forma, akkor le is írhatjuk egy papírra, hogy Emőke mit mondana Zétának. Hogyan mondja el, hogy nem őt szereti, és mit gondol a próbálkozása kapcsán. Ebben az esetben a tanár Zéta szerepében beülhet a térbe és szerepből felolvashatja a levelet.
Az is elképzelhető, hogy ebből a helyzetből a tanár kiszól, nyit a résztvevők felé:

- Mit tegyek most?
- Hogyan fogadjam ezt el?

14. Lezárás 5 perc

ß: 1
¤: SZ
#: G

A történet lezárása, gondolatok összegzése.

A történet végén ugyanazzal a kérdéskörrel zárhatjuk (egyfajta összegzésként), amivel néhány perccel ezelőtt indítottunk.

„Meg lehet-e változtatni a ránk kiosztott szerepet egy iskolai közösségben?

- Mi kell ehhez?
- Mit kezdhet valaki a láthatatlansággal?
- Mit tehetünk egy ilyen helyzetben?”

Azúr-ország
Ady Endre: Bolyongás Azúr-országban

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás az Ady Endre: Bolyongás Azúr-országban című kisfilmhez

A film szerepe, hogy Ady Endre lírájának hangulatát a vizuális kifejezésmód eszközeivel szólaltassa meg. A kifejezésmód-váltás lehetőséget ad másik nézőpontból ránézni a szövegre. A foglalkozás elején ennek a váltásnak az előkészítése történik, mely megkönnyíti a film befogadását, értelmezését. A feldolgozó szakaszban a tudás megerősítésére törekedünk.

Célcsoport	11–12. évfolyam
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Mi az az elvágyódás? Mi az a megérkezés Ady Endre lírájának tükrében?
Téma és tanulási terület	Az elvágyódás és a megérkezés fogalmainak feltárása Ady Endre művészetében az *Éjimádó*, a *Sötét vizek partján*, a *Bolyongás Azúr-országban*, *A magyar Ugaron*, a *Mi köt ide?…*, és a *Hazamegyek a falumba* című verseken keresztül.
Főbb kompetenciák	önkifejezési, kommunikációs
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** Ady Endre verseiben rendre megjelenik az otthonkeresés kérdése. A választott szövegekkel az életmű ezen aspektusa felől közelítünk a költő-óriáshoz. **Képesség:** A kalandvágy és a honvágy ellentétéből fakadó feszültség és az ilyenkor működésbe lépő érzések, kötődések árnyaltabb ismerete és újraalkotása Ady műveinek motívumaival. **Attitűd:** A lírai verskollázs átélhetően festi fel az elvágyódás és a kalandvágy kettős érzéséből fakadó élethelyzetet, ezáltal az életmű új nézőpontú vizsgálatának lehetőségét.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	A film megnézését értelmező beszélgetés követi. A cél a vizuális gondolkodás fejlesztése, annak reflektált helyzetbe hozása. A kör motívumának segítségével igyekszünk értelmezni a szövegek érzelmi dinamikáját.
Eszközigény	versek kinyomtatva, üres papírok, rajzeszközök, tábla, íróeszköz a táblához, ragasztó

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	Konvenciók típusa jele: ¤	Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1.Bevezetés 5 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán.

„A mai órán a megszokottól eltérő módon fogunk közelíteni Ady Endre műveihez. Az *Azúr-ország* című filmet fogjuk közösen megnézni, amiben részletek lesznek Ady Endre az *Éjimádó*, a *Sötét vizek partján*, a *Bolyongás Azúr-országban*, *A magyar Ugaron*, a *Mi köt ide?...* és a *Hazamegyek a falumba* című versekből.”

2. Idézetválasztás 30 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

A diákok előzetes tudásának aktivizálása, bevezetés Ady lírájába.

a. „Alakítsatok hat csoportot! Egy csoportba 5-7 ember kerüljön! Mindegyik csapatnak adok egy Ady-verset, és azt kérem, hogy válasszanak ki egy rövidebb idézetet belőle, amit szerintük fel lehetne írni az osztály falára.”
Ha úgy ítéljük meg, hogy az *Éjimádó*, a *Sötét vizek partján*, a *Bolyongás Azúr-országban*, *A magyar Ugaron*, a *Mi köt ide?...* és a *Hazamegyek a falumba* című versek közül valamelyik túl hosszú a feladathoz az osztály számára, használhatjuk a versek első versszakát vagy egy szerkesztett rövidítést.
„Arra kérem mindegyik csapatot, hogy ha megvan az idézet, indokolja meg néhány mondatban, miért ezt választották. Mit kell kifejezni egy osztály falára írt idézetnek? A választott idézet tudja-e ezt, vagy valami mást tud?”

b. „Mindegyik csoport kap egy verset a filmben szereplő hat közül: *Éjimádó*, a *Sötét vizek partján*, a *Bolyongás Azúr-országban*, *A magyar Ugaron*, a *Mi köt ide?...* és a *Hazamegyek a falumba*. A csoportok keressenek olyan zenét, ami a legjobban kifejezi számukra ezt a verset! Egy harminc másodperces részletet mutassanak a többieknek!”
„Mindegyik csoportot arra kérem, hogy készítsen egy olyan rajzot, amibe a leginkább bele tudja sűríteni azokat az érzéseket, amiket a vers és a zene váltott ki belőle.”

c. „Elárulom nektek, hogy én már beszélgettem is a film alkotóival, és az derült ki, hogy az elvágyódás és a megérkezés témája volt az, ami foglalkoztatta őket Ady Endre művészetében. Ezért most készítsünk egy-egy tárlatot ide, előre. Az egyik legyen az „elvágyódás” a másik, a „megérkezés”. Melyik rajz hová kerülhet?”

3. Nagycsoportos imagináció 8 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

A cél a diákok előzetes tudásának aktivizálása a téma kapcsán.

„Csukd be a szemed, és képzeld el, amit mondok! Utána megbeszéljük, ki mit látott. Egy kellemes, napsütötte réten vagy. Enyhén rád süt a nap, kényelmesen fekszel. Jól érzed magad, minden rendben. Eszedbe jut egy hely, ahol még ennél is jobb lenne: az otthonod. Felkelsz és elindulsz oda. Egyik lábadat teszed a másik után. Az út melletti dolgokat nézed. Figyeled az időjárást. Néhány perccel később megérkezel. Szétnézel. Igyekszel minél részletesebben szemügyre venni a helyet. Megfigyeled, milyen a kilátás, hogy milyen szagok, illatok vannak, hogy hallasz-e hangokat. Van-e ott veled valaki? Aztán megfordulsz és elindulsz vissza a rétre. Megtalálod a helyet, ahonnan felkeltél. Újra kényelembe helyezed magad. Süt a nap, simogat a szél. Lassan kinyitod a szemed.

Beszéljük meg, hogy ki mit látott: mi volt, ami mindenkinél volt, mi az, ami egyedi.”

4. Film 6 perc

ß: 5
¤: SZ
#: K

„Ahogyan az előbb is mondtam, én már láttam ezt a filmet/beszélgettem is a film alkotóival és az derült ki, hogy az elvágyódás és a megérkezés volt az, ami foglalkoztatta őket Ady Endre művészetében. Kérlek, kiemelten figyeljetek az érzésekre, amelyek megjelennek a filmben, megkérdezlek majd ezekről Titeket."

A teljes film levetítése.

5. Honnan hová? 6 perc

ß: 5
¤: SZ
#: K

A cél a filmmel kapcsolatos első benyomások megosztása, a film értelmezése.

„Mit gondoltok, ki volt ez az ember? Hol láttuk őt a film elején? Mit csinált ott? Milyen érzések voltak benne? Hová érkezett meg a film végére? Miért ment oda? Jó az, hogy ő odament, vagy inkább rossz?”

6. Oda és vissza 20 perc

ß: 3
¤: V
#: Ö

Az elvágyódás és a megérkezés vizsgálata a film tükrében.

„Most újra az előző csoportokban folytassuk az órát! Azt kérem mindegyik csoporttól, válasszon, hogy inkább az elvágyódás vagy inkább a megérkezés az, ami foglalkoztatja! Arra kérem a csoportot, hogy gyűjtsön össze minden tagjától 1-2 olyan hívószót, ami eszükbe jut a választott fogalom kapcsán. Írja le az előtte lévő papírra!

„A versben szereplő férfi vajon mikor írhatta azokat verseket, amiket az előbb olvastatok? Most beteg, láttuk a filmben. De vajon hol volt, amikor a verseket írta? Mit látott? Minden csapat készítsen egy állóképet. Kik vannak azon az állóképen a költőn kívül? Mi a helyszín?

Ha megvagytok, beszéljétek meg, hogy ki olvassa fel a kép mutatása közben a vers legfontosabb két versszakát! Melyik lesz ez a két versszak?

Miközben megmutatjuk egymásnak, amin dolgoztatok, tegyük be a korábban választott zenét is!”

7. Reflexió 15 perc

ß: 1
¤: SZ
#: SZT

„Változott-e a viszonyod Ady Endréhez a film és az óra hatására? Volt-e olyan dolog, akár a költő, akár a téma kapcsán, amit az óra során fejtettél meg?

Keresd meg a pozitív, életigenlő kifejezéseket azokban a versekben, amiken dolgoztál! Karikázd is be, majd a csoportodban ezeket olvassátok fel egymásnak!”

8. Közös idézet 5 perc

ß: 1
¤: SZ
#: SZT

„Az elején minden csapat választott egy idézetet. Most szavazzuk meg, hogy ezek közül melyik legyen az osztály idézete!”

Megáll az idő
Krúdy Gyula: Szindbád

A foglalkozás időtartama: 90 perc
Foglalkozás a Krúdy Gyula: Szindbád című kisfilmhez

A kisfilm a „Szindbád hangulatát” megmutatva dolgozza fel Fáni történetét. Az ő sorsának ábrázolása segít minket abban, hogy belegondolhassunk, milyen illúziók, torzítások tarkítják életünk alakulását. A drámaóra ennek értelmezését készíti elő és görgeti tovább, mindezt úgy, hogy a diákok saját performatív alkotást hoznak létre és ez által is formálhatják benyomásaikat.

Célcsoport	11–12. évfolyam
Időkeret	90 perc (kisebb csoport esetén 45 perc is lehet)
Drámás fókusz	Az illúziók hogyan jelennek meg az életünkben? Mik a szerepük? Milyen szűrőkön és torzításokon keresztül érzékeljük a világot?
Téma és tanulási terület	Önismeret, kreatív alkotás fejlesztése
Főbb kompetenciák	Önkifejezés és gondolkodás kompetenciái
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** A diákok ismerik a mű jellegzetes hangulatát, a kisfilm segít ennek elképzelésében. „A Szindbád-novellák közös jellemzője, hogy alig van cselekményük, s a főhős mellett a többi alak kidolgozatlan, épp csak felvázolt figura marad. Az elbeszélő nézőpontja lényegében azonos a főhősével, épp ezért a külvilág tárgyai, jellemei csak az ő szűrőjén keresztül jelennek meg az olvasó számára.” (https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/irodalom_11/lecke_04_008/) **Képesség:** Képes arról véleményt megfogalmazni, hogy mit gondol az illúziók szerepéről az életben. Képes az elvont feldolgozásra. **Attitűd:** Fontosnak gondolja, hogy milyen illúziószerű tényezők vannak jelen az életében, amik kihatnak a mindennapjaira.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	séta instrukciókkal, mindmap, megfigyelés, performansz, jelenetalkotás, fotókészítés
Eszközigény	Krúdy Gyula novellarészlete kinyomtatva

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	Konvenciók típusa jele: ¤	Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1.Önismereti séta instrukciókkal 10 perc

ß: 1
¤: P
#: Ö

A cél a fókusz megteremtése, téma előkészítése

„A foglalkozás alatt szükségünk lesz a kreativitásunkra, ezért kezdésképpen kérlek, hangolódjunk rá közösen a témára. Ehhez álljatok fel, és kezdjetek átlagos tempóban össze-vissza sétálni úgy, hogy némán maradtok és nem érintkeztek egymással. Ha ez megvan, mondani fogok instrukciókat, feladatokat, amik mentén folytatnotok kell a sétát:

- Sétáljatok úgy, hogy kifejezzétek vele, hogyan vagytok most!
- Sétáljatok úgy, mint az az állat, amihez a legjobban hasonlítotok!
- Sétáljatok úgy, mintha vidéki emberek lennétek és először volnátok a fővárosban!
- Sétáljatok úgy, mintha öreg/fiatal lennél; vidéki/városi lennél; félénk lennél; büszke lennél arra, akivel sétálsz!
- Sétáljatok úgy, mintha pusztán egy érzést akarnátok megjeleníteni: boldogság, harag, undor, félelem, bánat, felszabadultság!”

2. Mindmap – illúzió 10 perc

ß: 4
¤: Í
#: T

A feladat gondolatok gyűjtése az illúzió témakörében, ami előkészíti a közös alkotást és közös értelmezést teremt.

Mindmapet, azaz gondolattérképet készítünk az ILLÚZIÓ témájára: felírjuk azokat a kifejezéseket, amiket bedob valaki a témára. Amik összekapcsolódnak, azokat összekötjük és így kirajzolódik egyfajta értelmezési logika, ami mentén gondolkodunk épp a témáról.

„Gondolkodtatok már azon, hogy szerintetek mit jelent az a szó, hogy illúzió? Dobáljátok be, hogy mire asszociáltok e kifejezés kapcsán. Csináljunk ezekből a gondolatokból egy mindmapet. A táblára vagy a nagy papírra mindent lejegyzünk, ami eszetekbe jut, majd összekapcsoljuk azokat a szavakat, amik erősebben összefüggenek. Így a gondolatainkból kialakul egy térképszerű ábra. Az illúziónak, mint mindennek, léteznek jó és rossz formái, ti erről mit gondoltok?”

Először hagyjuk, hogy ők hozzanak kifejezéseket, majd bedobhatunk mi is szavakat, ha azok nem kerülnek elő, de mi fontosnak tartjuk a későbbiekre nézve. Ezekre akár rá is vezethetjük őket. Javasolt fontosabb kifejezések: félreértés, emlékezés, nosztalgia, álom, múlt-jelen-jövő, idő, időtlenség, idő múlása, alkohol, tudatmódosítás, szerelem, érzelmek stb.

4. Idő múlásának szimbólumai 10 perc

ß: 3
¤: P
#: Ö

A cél, hogy közelítsük a valósághoz az illúzió témájának értelmezését.

„Keress egy tárgyat két perc alatt a teremben, ami számodra kifejezi az idő múlását, de nem óra. Átvitt, szimbolikus módon bármi más is kifejezheti az időt. Keress valamit, amibe bele tudod látni ezt a szempontot.”

Mi magunk is mondhatunk egy-egy segítő példát, pl. kopott szekrénysarok, amin látszik az idő múlása. Ez a feladat rugalmasan kezelhető, máshova is illeszthető, akár a következő feladat részeként is használhatjuk.

5. Performansz készítése 10 perc

ß: 3
¤: P
#: Ö

A feladat saját „illúzió” készítése

„Most közösen fogunk IDŐ-illúziót alkotni. A saját és körülöttünk lévő kifejezési eszközökkel létrehozunk egy hatást, amit kifejezi valahogyan az IDŐ tényezőjét. Gondoljatok arra például, amikor a színházban a színészek kifejeznek hasonló dolgokat a színpadon, és ezzel érzékeltetnek a nézők számára gondolatokat, érzéseket. Használjuk a gondolattérképünket és keressük meg azt a gondolatot, tényezőt, amit ki szeretnénk fejezni. Az idő mely szempontja érdekel minket a legjobban? Ilyen szempont volt az idő múlása, de lehet más is. Ha kell, meg is szavazhatjuk, ha több ötletetek van. *(kiválasztjuk)* Hoztam is egy dalt, amely a *Megáll az idő* címet viseli, ezt szeretném, ha valahogy használnánk benne. A többit ti találjátok ki. Használjuk azokat a tárgyakat vagy a hely részleteit is, amiket az előbb kiválasztottatok! Megmutatom a zenét és közben csukjátok be a szemeteket (aki nem szeretné, az nézze csak a cipője orrát!) és gondolkodjatok, hogy szerintetek milyen dolgokkal lehet kifejezni az időt. Ezek lehetnek hangok, mozdulatok, jelképek, fények stb. *(meghallgatjuk)* Most pedig kezdjünk bele az alkotásba, találjuk ki, milyen kifejezőeszközökkel fogjuk ábrázolni zenével és más dolgokkal (mozgás/tánc/ének/beszéd/szöveg/fények/hangok/szoborkép/jelenet stb.) az időt!”

Javasolt zene: https://www.youtube.com/watch?v=bz-_N9mQFiE
(Pogány Induló: *Megáll Az Idő*)

Segítő kérdések:

- Legyenek még benne hangok?
- Milyen mozdulatok jelképezhetik az időt?
- Milyen tényezőjét szeretnénk ábrázolni az időnek? (pl. idő múlása, időtlenség, múlt-jelen-jövő, felgyorsult világ stb.)
- Milyen fényeket használjuk hozzá?
- Kellenek valamilyen szobrok, képek stb.?

(Megjegyzés: Ha nyitott rá a csapat, a végén meg lehet beszélni velük a performansz műfajának jellemzőit is.)

AJÁNLOTT SZÜNET HELYE, HA SZÜKSÉGES

6. „Illúziók" megfigyelése 10 perc

ß: 4
¤: P
#: G

A cél a figyelemfelkeltés és a mélyebb értelmezés

„A következőkben torzítva fogok mutatni nektek filmrészleteket. Utána megbeszéljük, kinek milyen élmény volt, melyik volt a kedvence, melyik volt a legérdekesebb vagy legfurcsább."

Példák:

- „Fogjátok be a fületeket, és úgy mutatok egy videórészletet."
- „Most fogjátok be a szemeteket, és úgy mutatom meg a videórészletet."
- „Most lenémítom a filmet és egy teljesen más zenét teszek alá."

7. Filmvetítés 15 perc

ß: 5
¤: V
#: G

A cél az eddigiek során tapasztaltak összekapcsolása.

Levetítjük a filmet.

„Most megnézzük a filmet eredeti formában is, ami Krúdy Gyula *Szindbád* című novellasorozatához kapcsolódik. Nézzük meg a filmet, és figyeljétek meg, hogyan jelenik meg benne az illúzió!"

Segítő kérdések:

- Milyen illúziók jelentek meg Fáni szemszögéből?
- Milyen illúziók jelentek meg Szindbád szemszögéből?
- Mi történt a végén Fánival? Miért tette azt, amit tett?
- Mi az a dolog, ami idáig vezethette Fánit?
- Az illúzióknak milyen szerepe volt ebben?
- Mit tehetünk, ha látjuk, hogy valakin „eluralkodnak az illúziók”?
- Mit tehetünk, ha úgy érezzük, hogy rajtunk „eluralkodtak az illúziók”?
- Mit jelent egyáltalán, hogy „eluralkodnak az illúziók”? Miről lehet felismerni?

8. Novellák feldolgozása 10 perc

ß: 5
¤: P
#: SZT

A cél az önálló alkotás ösztönzése.

Csoportokra osztjuk a csapatot és szabad alkotásra ösztönözzük őket. Ha úgy érezzük, felváltva segítsünk inspirációkkal a csapatoknak.

„Most, hogy már sokat beszélgettünk a témáról és betekintést is kaptatok a mű hangulatába, hoztam nektek egy novellarészletet, amit a kisfilm forgatókönyvírója is használt. Alakuljunk kisebb csapatokra és olvassátok el ezt a részletet!
A feladat az, hogy a novellarészletet keltsétek életre: rátok bízom, hogy milyen stílusban, milyen módon. Lehet szöveggel, szöveg nélkül, mozdulatokkal, szobrokkal vagy azok nélkül stb. Keressetek egy kulcsmondatot vagy egy motívumot az idézetből, ha az könnyebbé teszi.”

Részlet: „Minden embernek van valami titka, amelyről sohasem beszél életében. Régen elmúlt dolgok, szégyenek, kalandok, szívfájások és lelki pofonok. Az volna a legérdekesebb olvasmány, amelyet a halálos ágyán mondana el valaki őszintén, igazán: a titokról, amelyről az életen át hallgatott.” (részlet *Szindbád titka* című novellából)

9. Reflexiós képek 10 perc

ß: 2
¤: V
#: Ö

A feladat a téma lezárásaképpen illusztrációk készítése.

Olyan képeket készítünk, amelyek illúziókeltő hatást gyakorolnak, majd időnk függvényében ezeket megmutatjuk egymásnak és beszélgetünk róluk.

„Végül most újra berakom a zenét, miközben kérlek vegyétek elő a telefonotokat. Járjatok körbe a terembe és keressetek egy olyan részletet, amit érdekesnek találtok és mint „illúzió” tudjátok értelmezni, ha lefotózzátok. Pl. egy félreértelmezhető szög, egy álomszerű fény, egy nosztalgikus

filter miatt. Ezeket ha elkészítettétek, akkor minden telefont az asztalra helyezünk úgy, hogy csak a képek látszódjanak és mint egy kiállítást, egyben is értelmezzük, egy nagy illúzióként.”

9. Befejezetlen mondat 5 perc

ß: 2
¤: SZ
#: Ö

Reflektálás a témára.

Mindenki egy mondatban összegezheti a gondolatait.

„Körbeadunk egy cetlit, rajta egy mondat kezdetét. Mindenki úgy fejezze be, ahogy az számára igaz és kerek. Bármilyen részletre lehet utalni a mai beszélgetésből, új szempontot is be lehet emelni, mondhattok hasonlót is. Ha szeretnétek, használjátok a gondolattérképet segítségképpen. Kérem, mindenkinek így induljon a mondata: Szerintem az illúzió…

Bármikor, bárki járhat úgy, hogy egy életszakaszában túl sok illúzió veszi körül és nehéz időszakot él meg ilyenkor. Sose feledjétek, hogy segítséget mindig szabad kérni, ha ilyen helyzetbe kerülsz, és érdemes róla beszélni valakivel, akiben megbízol.”

Legutolsó gondolatok azért lehetnek hangsúlyosak, mivel a filmben látható öngyilkosság felkavaróan hathat a csoport számára. Ha van rá mód, beszélgethetünk arról is, hogy miről lehet felismerni, ha valaki az illúziók miatt bajba került.

Gyónás – a sikerfilm
Herczeg Ferenc: Az élet kapuja

A foglalkozás időtartama: 45 perc

Foglalkozás a Herczeg Ferenc: Az élet kapuja című kisfilmhez

A kisfilm két fiktív gyónási jelenettel vezet be minket Herczeg Ferenc regényének történetébe. Az óra fókuszában a filmben megjelenő valós történelmi események és az irodalmi mű által elmesélt fikciós szál is jelen van. Az óra célja, hogy a történetek konstruált voltáról gondolkodjunk. Drámában kevésbé jártas csoportok és tanáraik számára készült, rendhagyó magyar vagy történelem óra gyanánt is használható.

Célcsoport	11–12. évfolyam
Időkeret	45 perc
Drámás fókusz	Hogyan írja át egyik nézőpont a másikat a történetek kapcsán?
Téma és tanulási terület	A regény szereplőinek sorsát nagyban befolyásolja a pápaválasztás során, hogy ki, kivel és milyen információt oszt meg: a tudás átadása vagy elhallgatása megváltoztatja az egyén helyzetét. Herczeg regénye és a kisfilm segítségével a drámaórán a titok szerepét vizsgáljuk az egyéni történetekben.
Főbb kompetenciák	kommunikációs, gondolkodási
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?)	**Tudás:** A regény szereplői más-más nézőpontból látják a pápai hatalomban rejlő lehetőségeket. A köztük feszülő érdekellentéteken keresztül beszélünk a titkok hatásáról és működéséről. Cél az egyéni, a közösségi és a kulturális szinten megjelenő három különböző motiváció megértése.
KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)	**Képesség:** A diákok képesek lesznek elkülöníteni a regény különböző nézőpontjait, a machiavelliánus és a moralista gondolkodásmód örök ellentéteit.
ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)	**Attitűd:** A diákok meglátják a műben, hogy a titok hogyan választja el a motivációt a realitástól, a kikerülhetetlen tényezőktől. Az egyéni és társas történetek elmesélésének vizsgálata során fejlődnek a gondolkodási, a személyes és a társas kompetenciák.

Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	Miután a kisfilm első részéből megismertük az alaphelyzetet és Bakócz Tamást, elemezzük a karaktert. A kisfilm második felének levetítése után megnézzük, változott-e a benyomásunk róla. Vitaszínházzal mélyítjük el a probléma megértését.
Eszközigény	tábla, íróeszköz a táblához, piktogramok, vizuális szemléltető eszközök

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	**Konvenciók típusa jele: ¤**	**Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #**
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

Vázlat 1.

1. Bevezetés 5 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni az órán.

„A mai órán egy filmmel fogunk foglalkozni, ami Herczeg Ferenc *Az élet kapuja* című kisregényéből készült. Herczeg Ferenc 1863-ban született és 1954-ben halt meg. Író, újságíró, országgyűlési képviselő volt. A Horthy-korszak népszerű írója, ugyanakkor a nyugatosok nem kedvelték. Herczeg Ferenc írt újságcikkeket, színdarabok és regényeket, novellákat is.

Az élet kapuja című kisregényét 1919-ben írta. A filmet két részletben fogjuk megnézni. Mindegyik rész nagyjából 4 perces lesz. Utána beszélgetünk róluk és játszunk is a témával kapcsolatban. Az első filmrészletben egy férfi fog beszélni. Figyeljétek meg ezt a férfit! Nem azt, amit beszél, hanem ahogyan mondja. Egy 1400-as évek végi – 1500-as évek eleji történelmi eseményről fog beszélni. Mi jut eszetekbe erről a korról? Mi volt fontos ebben az időben?”

2. Film 1. 5 perc

ß: 5
¤: SZ
#: K

A film első felének vetítése 0.00-től 4.40-ig.

3. Tulajdonságok 1. 2 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

A feladat a kisregény főszereplőjének vizsgálata.

„Milyen ember az, aki beszélt? Melyek vajon a jó és rossz tulajdonságai? Milyen dolgok derültek ki még róla a film alapján? Ki lehet ő? Mit akarhat? Milyen módon akarja elérni a céljait?”

A drámatanár a diákok válaszait a táblára írja egy sziluettbe.

4. A pap bölcsessége 1. 10 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

A cél a film által vázolt helyzet árnyaltabb vizsgálata.

„A látott filmrészlet végén a pap egy szentenciát bíz a férfira. A bölcsesség így hangzik: »Megbocsátjuk, ha egy gyerek fél a sötétben. Az élet igazi tragédiája, ha egy férfi fél a fényben.« Kicsit foglalkozzunk most ezzel! Miért mondhatja ezt a pap ennek a férfinak?

Aki szerint ez az idézet igaz, az üljön egyik oldalra, aki szerint nem igaz, az üljön a másik oldalra! Próbáljuk meggyőzni egymást!”

5. Információátadás 1. 2 perc

ß: 5
¤: SZ
#: K

A cél: információátadás a kontextus megértéséhez.

„A filmben szereplő személy, Bakócz Tamás nem csupán kitalált figura, hanem valódi történelmi alak, akinek élete jelentős hatással volt a magyar történelemre. 1442 és 1521 között élt, Erdődi néven is ismerték. Dominikánus rendi bíboros és érsek, humanista, a Hunyadi- és Jagelló-kor

meghatározó politikusa volt. Tanulmányait Krakkóban és Bolognában végezte. Politikai pályafutását Hunyadi Mátyás mellett kezdte, mint belső tanácsadó. A király halála után először Hunyadi Mátyás törvénytelen fiát, Corvin Jánost támogatta, később azonban elpártolt tőle, és nagy szerepet játszott abban, hogy Jagelló Ulászlót választották Magyarország királyának. 1491 és 1503 között az ország főkancellárja volt, emellett 1493 és 1499 között a koronaőri tisztséget is betöltötte. Egyházi karrierjét 1487-ben kezdte Győrben, később Egerből Esztergomba került 1497-ben. 1513-ban a pápaválasztáson esélyesnek számított, de végül nem választották pápává. Keresztes hadjáratot indított az Oszmán Birodalom ellen, de a parasztháború kirobbantása miatt ez nem valósult meg. Sírja az Esztergomi Bazilikában található, abban a Bakócz-kápolnában, amelyet ő építtetett, és amelyet a magyar reneszánsz építészet egyik legkiemelkedőbb alkotásaként tartanak számon."

A drámatanár az elhangzó információkhoz lehetőség szerint vizuális szemléltetést használ.

6. <u>Film 2.</u> 5 perc

ß: 5
¤: SZ
#: K

A film levetítse 4.40-től végig, ha szükséges, az elejétől: a cél észrevenni és regisztrálni az új nézőpont megjelenését.

7. <u>Tulajdonságok 2.</u> 7 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

A feladat a kisregény másik fontos szereplőjének vizsgálata, illetve Bakócz Tamás megfigyelése egy másik nézőpontból

a.) Milyen ember a filmben megjelenő nőalak? A későbbiekben pontosan megnevezem nektek, ki ő. Mik lehetnek a jó és mik a rossz tulajdonságai? Írjuk fel a táblára!

b.) A nő elmondása alapján milyen ember lehet Bakócz Tamás? Kiegészítem a korábbi gyűjtést egy másik színű krétával. Miért így beszél róla? Mit akar szerinte Bakócz? Ki mond igazat? Honnan tudjuk ezt?

8. <u>Információátadás 2.</u> 2 perc

ß: 5
¤: SZ
#: K

A cél az információk átadása a kontextus megértéséhez.

„Herczeg Ferenc regénye Bakócz Tamás életének azt a fontos pillanatát mutatja be, amikor a pápai trónt akarta elnyerni. II. Gyula pápa 1513. február 21-i halála után felmerült, hogy egy magyar főpap válhat a következő pápává. Bakócz Tamásnak valódi esélye volt erre, de a legrégebbi bíborosok is komoly versenytársai voltak. Különösen Giovanni de' Medici kardinális, aki nemcsak a bíborosok, hanem a rómaiak körében is népszerű volt. Bakócz azonban keményen küzdött, és ígéretet tett, hogy megválasztása esetén vagyonát a török elleni háborúra fordítja. A pápaválasztáson 25 bíboros vett részt, közöttük 18 olasz, három spanyol, és egy-egy angol, francia, svájci és magyar. Végül Giovanni de' Medici lett a pápa, aki a X. Leó nevet vette fel. Őt hivatalosan 1513. március 19-én iktatták be."

A filmben megjelenő nő Fiametta, nem valós történelmi személy, Herczeg Ferenc találta ki, egy izgalmas szerelmi szálat kerekített köré."

A drámatanár lehetőség szerint valamilyen vizuális szemléltetést használ.

9. A pap bölcsessége 2. 8 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

A cél a film által vázolt helyzet árnyaltabb vizsgálata.

A film végén a következőket mondja a pap: „Minden, amit hallunk vélemény, nem tény. És minden, amit látunk, nézőpont és nem valóság."
Kicsit foglalkozzunk most ezzel! Aki szerint ez az idézet igaz, az üljön egyik oldalra, aki szerint nem igaz, az üljön a másik oldalra! Próbáljuk meggyőzni egymást!

10. Saját helyzethez kapcsolás 5 perc

ß: 2
¤: SZ
#: K

Az első idézet egyes források szerint Platóntól származik, a másodikat Marcus Aureliusnak tulajdonítja az internet. De van olyan tényellenőrző oldal, ami szerint egyik idézet sem tőlük ered.
Hogyan tudhatjuk, hogy mi igaz és mi nem? Nektek milyen kialakított gyakorlataitok vannak erre?

Vázlat 2.

1. Bevezetés 5 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

Ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán.

„A mai órán egy filmmel fogunk foglalkozni, ami Herczeg Ferenc *Az élet kapuja* című kisregényéből készült.”

2. Film levetítése 10 perc

ß: 5
¤: SZ
#: K

A film levetítése elejétől a végéig.

3. Reflexió 8 perc

ß: 4
¤: SZ
#: K

A cél a személyes kapcsolódás erősítése.

Mondok állításokat a filmről: ha egyetértesz vele, állj a terem egyik sarkába, ha egyáltalán nem értesz vele egyet, akkor a másikba

„A filmben akciódús, fordulatos történetről van szó.”
„A templomban a történeteket így kell elmesélni.”
„Egy ilyen régen játszódó történeteknek nincs hatása a jelenre.”

4. Plakát 7 perc

ß: 2
¤: SZ
#: GY

A cél egy egyéni alkotás létrehozása a film által felvetett témában.

„Az osztályból négy csoport is indul egy pályázaton, ahol izgalmas filmeket várnak. A kiírásban az szerepel, hogy a filmnek a központi eleme egy olyan gyónás legyen, amilyet a filmben is láttunk. Ebből készül a plakát is. Vajon kik szerepelnek majd ezen a plakáton? Csak ketten, mint az előbb láttunk, vagy esetleg többen is? Ezt eszeljétek ki és mutassátok is meg, illetve egy valaki mutassa be, hogy mit látunk a képen!”

Érdemes lehet kikötni, hogy a jelenben vagy a múltban játszódó filmeket várnak a pályázaton, attól függően, hogy az órát lebonyolító drámatanár mennyire szeretné az aktuális kérdéseket behívni az órára.

5. Jelenet 15 perc

ß: 2
¤: SZ
#: GY

A cél egy egyéni alkotás létrehozása a film által felvetett témában.

„A pályázat kiírója mind a négy filmtervet továbbjuttatta. A következő fordulóban a film legizgalmasabb, legdrámaibb, az alkotók számára legfontosabb jelenetét, az úgynevezett kulcsjelenetet szeretnék látni. Készítsétek el ezeket!
Mikor van ez a jelenet a filmben? A végén vagy a közepén?
Mi a tétje ennek a gyónás-jelenetnek?
A főszereplő milyen állapotban van ebben a jelenetben?
Mi történik közvetlenül a jelenet előtt és a jelenet után?”

A jeleneteket megmutatjuk egymásnak, majd közösen értelmezzük.

Urak és szolgák
Kosztolányi Dezső: Édes Anna

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás a Kosztolányi Dezső: Édes Anna című kisfilmhez

A regény finoman és aprólékosan, a történelmi és politikai környezetre is reflektálva mutatja be, miért volt Anna tette elkerülhetetlen. A kisfilm a történetből kiragadott pillanatokon keresztül igyekszik képet adni az alá-fölé rendelt viszony különböző aspektusairól. Az elnyomás, elfojtás, manipuláció, érzelmi zsarolás és a freudi lélektan kérdései vizsgálhatók annak megértése céljából, hogy milyen hatással van az emberi lélekre az elnyomás és a bántalmazás. De ha már itt tartunk: mi számít bántásnak? Észrevesszük-e egyáltalán, amikor megtörténik körülöttünk?

Célcsoport	11–12. évfolyam
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Milyen hatással van az emberi lélekre az elnyomás, a bántalmazás?
Téma és tanulási terület	Bántás, bántalmazás, „a szolgáló” és „a gazda” kérdésköre, a bántalmazó és a bántalmazott között kialakuló „kapcsolat” vizsgálata. A női szerepek, nőképek, a nők helyzetének kérdése.
Főbb kompetenciák	Gondolkodás kompetenciái, önkifejezés kompetenciái
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?)	Ismerje meg az abúzus jelenségét a különböző alá- és fölérendelt viszonyok kapcsán.
KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)	Szülessen meg benne a hajlandóság és a vágy az adott helyzet megváltoztatására. Használja ezen képességét döntési helyzetben, a következmények kiértékelésének segítségével!
ATTITUDE (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)	Érezzen empátiát az embertársai iránt, ismerje fel az abúzus jelenségét, merjen kiállni saját magáért és másokért és törekedjen arra, hogy minél kevesebb ilyen eset történjen a hétköznapokban.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	A kisfilmben látott helyzeteken túl kitalálunk és felmutatunk olyan szituációkat, amiben szerintünk Anna, illetve Vizyné bántalmazás áldozata lett. A bántalmazás legkisebb jeleit keressük. Azt is megvizsgáljuk, hogy milyen viszonyban van Anna és Vizyné? Milyen minőségű kötődés alakulhat ki a bántalmazó és a bántalmazott között? Minek

	látják egymást, kik ők egymásnak? Formák: - kiscsoportos állókép készítése - egész csoportos szerepjáték - egyéni szerepjáték - némajáték
Eszközigény	egy pohár, egy lepedő, egy kés (preparált – ne legyen se éle, se hegye!)

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	**Konvenciók típusa jele: ¤**	**Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #**
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1. Bevezetés 5 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán.

„A mai órán Kosztolányi Dezső *Édes Anna* című műve és a címszereplő, Anna lesz játékunk középpontjában. Egy olyan időben játszódik, amikor vannak gazdák és vannak cselédek.
Kérdés:

- Ez napjainkban hogyan van szerintetek? Vannak-e ma urak, gazdák és vannak-e szolgák?
- Manapság hol van olyan helyzet, amikor alá-fölé rendelt viszonyba kerül két ember? Mik lehetnek ezek?
- Van-e olyan viszony, amiben azt kérik az embertől, hogy »Ne gondolkozz, csak végezd a dolgod!«, »Tedd amit mondok és maradj csendben…« Mikor?”

2. Édes Anna – asszociáció 3 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

A cél kapcsolatot teremteni a regénnyel.

Szabad asszociációs gyakorlatot csinálunk körben ülve. Egy, vagy akár több szavas válaszok is elképzelhetőek, mindenesetre elég egyetlen szót mondani.

„*Édes Anna*: kinek mi jut erről eszébe? Az is lehet válasz, hogy az égvilágon semmi."

3. A kezdet és a vég 3 perc

ß: 5
¤: V
#: G

A film első részének levetítése.

„Megmutatom a film első részét, aztán megbeszéljük a látottakat."

4. Reflexió 5 perc

ß: 1
¤: SZ
#: SZT

A feladat a filmmel kapcsolatos kérdések, észrevételek megvitatása.

„Kérdések:
- Mit láttunk?
- Mit jelent a visszafelé pörgő óra?
- Miért érintheti olyan mélyen Annát az, amikor a fiú táncol egy másik nővel?
- Miért falja fel a piskótát?
- A gazdasszonya azt mondta »Nem erőszakoskodom…« Ez igaz?
- Miért marad cseléd Anna, miközben férjhez mehetne?

5. A kezdet és a vég II. 3 perc

ß: 5
¤: V
#: G

A film második részének levetítése.

„Nézzük meg az elejétől a filmet!"

6. Reflexió 5 perc

ß: 1
¤: SZ
#: SZT

A filmmel kapcsolatos kérdések, észrevételek megvitatása.

„Kérdések:

- Mi az a fehér por, a gyógyszer, amit Annának meg kell innia?
- Nem kér piskótát – azt mondja, nem szereti, miközben azt látjuk, hogy felfalja. Miért?”

7. Az út kezdete 6 perc

ß: 1
¤: P
#: SZT

Bemelegítő játék, aminek célja a témára, illetve a színházi munkaformára való ráhangolódás.

„A film úgy ért véget, hogy Anna megérkezett Vizyék házához. Sétált a Krisztina körúton, közben nézte az őt körülvevő világot. Engem az érdekelne, hogy mit láthatott maga körül, miközben ezt gondolta: »ez olyan világ, amiben vannak urak és vannak szolgák«. Váljunk szét három csoportra és a csoportoktól azt kérem, hogy készítsenek egy-egy állóképet, ami egy utcai pillanatot ábrázol: azt a pillanatot, amit Anna csak külső szemlélőként meglátott, és amiről a fenti gondolat jutott eszébe. Azt kérem, hogy emberek szerepeljenek a képen, ne tárgyak vagy állatok!”

8. Reflexió és értelmezés 15 perc

ß: 1
¤: SZ
#: SZT

A feladat az elkészült jelenetek bemutatása, elemzése.

Az elkészült képeket egyesével megnézzük és elemezzük. Közben az elemzés alatt vagy akár a három tabló megtekintése után kérjük azt, hogy az éppen játszó csoport, illetve a nézők fejezzék be azt a mondatot, hogy: „ez olyan világ, ahol/amiben/aminek…”! Ez azért érdekes, mert sokkal színesebb, illetve részletesebb válaszokat fogunk kapni, mint az a tételmondat, amiből az elején kiindultunk.

SZÜNET

9. Cseppek a pohárban 8 perc

ß: 3
¤: P
#: SZT

A cél Anna figurájának megértése, a bántalmazás jelenségének vizsgálata.

„Mi történt a házban, ami oda sodorta ezt a 19 éves lányt, hogy megölje a gazdáit?

Egyszer csak jött az utolsó csepp pohárban… valami eltört Annában: feltorlódott és túlcsordult. Engem ezek az egymásra épülő apróságok érdekelnének most. Nem az utolsó, hanem több megelőző apró csepp. Találjunk ki olyan helyzeteket, amire mi azt mondanánk, hogy az már a bántalmazás kategóriájába esik, de Anna mégsem érezte annak. A minimumát keressük a verbális, lelki bántalmazásnak – egyik helyzetben sem érhettek hozzá, tehát nem testi bántalmazásról van szó.
Azt kérem, hogy váljunk szét három kisebb csoportra! Egy mozgókép létrehozása lenne a feladat, de csak egy mondat szerepeljen benne. A jelenet ismételhető legyen és ne legyen hosszabb, mint 30 másodperc! Egy állóképből induljon, egy állókép legyen a vége, a kettő között pedig mozgássor legyen, egyetlen mondattal valamely pontján!”

10. Reflexió 7 perc

ß: 1
¤: SZ
#: SZT

Az elkészült jelenetek bemutatása, elemzése.

„A csoportokat egyesével fogjuk megnézni és minden jelenet után megbeszéljük, hogy mit is láttunk, illetve mi volt az alapgondolat, ami mentén elindultak.”

11. Egy hétköznapi tárgy – asszociációs játék 5 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

A cél mélyebb kapcsolatot teremteni a történet tárgyi világával, elgondolkodni a tárgyak értékéről.

Ez a játék hosszabb, részletesebb felvezetést igényel, több szakaszból áll és érdemes rá időt hagyni. A foglalkozásvezető egy poharat tesz a kör közepére.

„Mi ez? Mire jó ez? Mire lehet használni? Mit gondolunk róla?”

Beszélgetünk a válaszok kapcsán.

„Mit gondoltok erről a pohárról, ha azt mondom, hogy ez az a pohár, amiből Anna a fehér port megitta, azaz benne volt az a szer, ami a terhességét megszakította? Mit gondoltok most a pohárról?”

Beszélgetünk a válaszok kapcsán.

„Ha azt mondom, hogy azóta elmosták, tiszta, visszakerült a konyhaszekrénybe, de ez az a pohár, innátok belőle?”

(Megjegyzés: Lesz olyan, aki azt fogja mondani, hogy „persze, ez csak egy pohár”, és lesz, aki azt fogja mondani, hogy „ki van zárva, ez nem csak egy pohár”. Az a cél, hogy kicsit elvontabban gondolkodjunk és feltárjuk, hogy többféle válasz is adható erre a kérdésre.)

A foglalkozásvezető egy fehér lepedőt és egy kést tesz a pohár mellé.

(Megjegyzés: A kés kellék-kés kell hogy legyen, olyan, aminek nincs hegye és éle, mivel elképzelhető, hogy a játék során a játszók kézbe veszik majd. Ha nem áll rendelkezésre ilyen, vagy a gondolattól is ódzkodunk, hogy az iskolába késnek tűnő tárgyat hozzunk, akkor ki is lehet hagyni, vagy egy jelzésértékű tárgyat használunk, mint egy vonalzó.)

„Itt van még két tárgy. Egy lepedő és egy kés.”

12. Vihar előtti csend 8 perc

ß: 3
¤: P
#: SZT

A cél egy szimbólumokkal teli játék létrehozása, ezáltal az absztrakt gondolkodás elősegítése, a közösen szerzett tapasztalatok egyéni megjelenítése.

„Azt kérem, hogy maradjatok a már meglévő három csoportban és nézzük meg együtt a gyilkosság előtti napokat! Itt van egy pohár, egy kés és egy lepedő, ami arra vár, hogy összehajtogassák. Arra kérném a csapatokat, hogy ismét találjanak ki egy néma jelenetet, amiben ezúttal nem lehet egyetlen mondat sem – lehet benne azonban egy hang (bármilyen)! Valahol a jelenet alatt megjelenik ez a hanghatás.
A helyzet a következő: a gyilkosság napján vagyunk, azon az estén, amikor megtörtént az esemény. A három tárgyat lehet használni, de mindegyiket csak egy jelenetben – egy jelenetben csak egy szereplő lehet, aki egy tárgyat használhat: Vizy Kornél, Vizyné és Anna. Ki és mire használta ezeket a tárgyakat? Ez az a pohár, amiből Anna a fehér port megitta. Ez az a kés, amivel Anna meg fogja ölni a házaspárt. A lepedő is ide tartozik. Mindegyik csapat választhat egy szereplőt és hozzá egy kelléket a háromból.”

(Megjegyzés: Ha nem szeretnénk ilyen megkötéseket tenni, vagy csak egy vagy két tárgyat használunk, akkor bármelyik csapat használhatja bármelyik tárgyat és lehet akár ugyanaz a szereplő a jelenet középpontjában.)

13. Bemutatás és reflexió 7 perc

ß: 1
¤: SZ
#: SZT

A feladat a jelenetek megtekintése, közös megbeszélés és a színházi jelek megfejtése.

A jeleneteket megnézzük és közösen elemezzük.

14. Lezárás – befejezetlen mondat 5 perc

ß: 1
¤: SZ
#: G

Gondolatok összegzése, elköszönés.

„Köszönöm a játékot! Azon gondolkodtam, hogy szerintetek mi esne jól ennek a lánynak? 19 éves és cseléd. Ez a dolga. De vajon van-e egy olyan mondat vagy szó, amit valamikor az élete során szeretett volna hallani? Azt kérem, hogy ha van valakinek ilyen szó vagy mondat a fejében, az mondja ki hangosan egyes szám első személyben!”

Ha feltámadnak…
Szabó Dezső: Feltámadás Makucskán

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás a Szabó Dezső: Feltámadás Makucskán című kisfilmhez

Az órát két részre tagolja a *Feltámadás Makucskán* című regényből készült két filmrészlet. Az első részletben megismerjük az alaphelyzetet: Makucska határában állnak a halottak. Mi lehet a falu reakciója erre? A második filmrészlet az egyéni nézőpontot készíti elő, egy közösen épített történeten keresztül közelítünk a kisregény és a film világához.

Célcsoport	9–12. évfolyam
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Hogyan reagálhat egy közösség és hogyan reagálhat az egyén, ha visszatérnek halott szerettei?
Téma és tanulási terület	A regény szereplői félelemből reagálnak az isteni csodára, a halottak húsvéti feltámadására. A drámaórán az emlékezés jó gyakorlatait keressük.
Kompetenciák	Kommunikációs és kulturális tudatosság
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?)	**Tudás:** A szatíra műfajának megismerése. Az elengedéssel, a megemlékezéssel kapcsolatos önreflexió.
KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)	**Képesség:** A diákok képesek lesznek felismerni az elengedéssel, a gyásszal, a megemlékezéssel kapcsolatos szatirikus kifejezéseket. Tetten érhetik a regény álszent karaktereit és az ő megszólalásaik hatását a tágabb társadalmi környezetben.
ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)	**Attitűd:** Fejlődnek a kommunikációs képesség és a kulturális tudatosság kompetenciái.

Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	értelmező beszélgetés, asszociáció, szoborkészítés, csoportos improvizáció
Eszközigény	tollak, papírok, néhány kép a filmbeli Makucskáról kinyomtatva

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	**Konvenciók típusa jele: ¤**	**Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #**
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1.Bevezetés 5 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni az órán.

„Az órán egy különleges történettel fogunk megismerkedni. Az óra egyik részében az elhangzottakat mi fogjuk kitalálni, másik részét pedig egy Szabó Dezső nevű írótól vesszük kölcsön. Hogy egyenlő partnerként tudjunk játszani, már körbe is raktuk a székeket, mindenki bele tud nézni a másik szemébe, mindenki képes kapcsolódni mindenkivel. Arra hívlak benneteket, hogy kapcsolódjatok egymással és persze merjétek szabadon engedni a fantáziátokat. A cél, hogy a játék során oldódjunk fel.”

2. Feltámadás-asszociáció 5 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

A cél a gyerekek előzetes benyomásainak felmérése.

„Arra kérek mindenkit, hogy eszeljen ki három szót, ami eszébe jut a feltámadásról. Lehet ez egy egész mondat, vagy csak egy szó. Menjünk körbe, és mindenki mondja el, hogy milyen szó vagy mondat jutott eszébe!”

3. Élő és halott 5 perc

ß: 2
¤: P
#: SZT

A cél tapasztalati benyomás szerzése a témában.

„Nagyon köszönöm a sok izgalmas gondolatot. A felvetődött szavak: eleven, élettel teli, erőtől duzzadó és ezek ellentétei: a halott, az üres, a semmilyen.

a. Mindenkit arra kérek, hogy álljon fel és hozzon létre egy olyan szobrot, ami kifejezi azt, hogy „élettel teli” vagy azt, hogy „eleven”. Annyi szobor lesz tehát a teremben, ahányan vagyunk.

b. Most mindenki alkosson egy olyan szobrot, ami kifejezi a „halott” vagy „passzív” szavunkat!

c. Arra kérek mindenkit, vegye fel a második szobrot, amit alkotott és mire elszámolok húszig, alakuljon át az első szoborba, amit alkotott.”

4. Narráció+ képek a közegről 5 perc

ß: 2
¤: SZ
#: Ö

A cél a közös történet közegének megalapozása.

a. „Belekezdünk a közös történetünk építésébe. Valamikor a XX. század elején vagyunk. Milyen technikai dolgok nem voltak ekkor még? Hogy öltöztek az emberek? Mivel töltötték az idejüket?”

b. „Mutatok néhány képet, itt játszódik a történetünk. Milyen lehet ez a közeg? Mik a fontos értékek itt? Milyen típusú emberek élnek ezen a településen?”

5. Karakterválasztás 10 perc

ß: 2
¤: Í
#: Ö

A feladat az egyéni bevonódás növelése.

„Adok mindenkinek egy karakterlapot, aminek segítségével könnyebb kieszelni, hogy kit játszol majd a történetben.”

Név:
Életkor:
Foglalkozás:
Családi állapot:
Fontos ismertetőjegy:
Egy titok vele kapcsolatban, amit senki sem tud:
Az ember, akit a legjobban szeret:
Egy ember, aki már nem él, de fontos volt neki:

„Ha bármi egyéb eszedbe jut az illetőről, nyugodtan írd rá a lapra.”

6. Közösségszerkezet 15 perc

ß: 3
¤: P
#: SZT

A feladat a játék közegének pontosítása, a játékba lépés megalapozása.
a.
„Ez a Makucska nevű település, ez olyan, hogy vasárnap mindenki a templomban van. De vajon mire gondolnak reggel az egyes emberek, mielőtt elindulnak? Vegyük fel a korábbi »halott, passzív« pózt, és amíg ötig számolok, jussunk el az »eleven« pózba! Közben mindenki gondolja át, hogy az, akit ő most játszik, vajon mire gondol!”
„Másodjára is végigjárjuk ezt az utat, de most ötösével. Jól hallhatóan mondd be a mondatot, amire a figurád gondol.”

b.
„Vajon ki kivel beszélget, mielőtt bemenne a templomba? Néhány perc múlva kezdődik a mise, már mindenki a templom előtti téren van, élvezi a napsütést. Nézzük meg, hogy ki kivel áll, és hogy miről folyik a szó!”

c.
„Belépnek a templomba. Ki hová ül? Vannak családok, akik együtt jöttek? Vannak baráti társaságok? Ki miért jár templomba? Imádkozik-e valakiért, vagy csak illemből van jelen? Ezt kifejezheti azzal, hogy mennyire van közel az oltárhoz. Rendezzük be a templom terét, és játsszuk el, ki hogyan és hová érkezik.”

7. Feltámadtak? 3 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

A film első részének levetítése 2:12-ig.

Ezzel a mondattal érdemes elindítani a filmet: „Ahogy ott hallgatták a papot, egyszer csak a következő dolgok történtek…”

8. Hogy reagál a falu? 7 perc

ß: 5
¤: P
#: G

A cél a regény központi problémájának megjelenítése.

„Mindenki gondolja át, hogy vajon az az alak, akit ő játszik, az mire gondol most? Hisz a fiúnak? Mi van a fejében?
Álljunk be egy tablóba, kimerevített képbe, és mindenki mondjon egy mondatot. Mindig a beszélő jelöli ki, hogy utána ki mondja ki a következő mondatot.”

Ha játékos kedvű az osztály, akkor lehet ez csoportos improvizáció is. Ha a film elsőre nem érthető, érdemes lehet másodszorra is levetíteni és előre elmondani az osztálynak, hogy készüljenek mondatokkal.

9. Jó, hogy itt vannak? 7 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

A cél a probléma mélyebb megértése.

„A falu két részre szakadt. Az egyik része nagyon örült, hogy itt vannak a halottak, a másik része nagyon nem. Akit te játszol, az a személy vajon melyik csoportba tartozik? Ülj a terem bal oldalára, ha örül, ülj a jobbra, ha nem örül! Vajon mivel próbálhatják egymás meggyőzni a szemben lévő felek?”

10. Falugyűlés 10 perc

ß: 4
¤: P
#: SZT

A cél a probléma mélyebb, árnyaltabb megértése közösségi szinten.

A drámatanár a polgármester szerepébe lép. „Kedves makucskaiak! Tudom, hogy a falu már két hete nem bír nyugtot találni, mert itt állnak a falu határában a halottak. Ezért hívtam össze ezt a gyűlést. Tudom, hogy vannak, akik örülnek, hogy itt vannak, és vannak, akik nem örülnek. A kérdés, hogy mit tudunk velük kezdeni? Hogy lehet a mindennapi életet megszervezni így, hogy itt vannak?”

13. Film 2. 6 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

A film vetítése elejétől a végig. Új, személyes nézőpont jelenik meg.

14. Egyéni levélírás 17 perc

ß: 3
¤: Í
#: Ö

A cél a mű központi problémájának egyéni szinten való értelmezése.

„A filmben láttuk, hogy egy asszony nehezen köszönt el meghalt férjétől.

a. Vajon az a karakter, akit te kitaláltál, melyik elhunyt szerettét pillantja meg a feltámadtak népes sokaságában? Mikor veszítette el? Milyen volt a viszonyuk?

b. Képzeld el, hogy az általad játszott szereplő leírja neki a gondolatait, érzéseit a feltámadás kapcsán.

c. Aki szeretné, az felolvashatja a levelet. Ha senki, akkor a drámatanár néhány levelet maga olvas fel.”

Erdőtől a városig
Tamási Áron: Ábel

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás a Tamási Áron: Ábel című kisfilmhez

Tamási Áron egyik legismertebb gondolatfelvetése az, hogy mitől érezzük otthon magunkat a világban. Az *Ábel*-trilógiában megismerünk egy fiút, aki kíváncsi annyira a világra, hogy elindul megnézni azt. Az utazásait, kalandjait ismerjük meg a művekből. Filmünk elgondolkodtató inputot szeretne adni arra, hogy milyen a felnőtté válás azon szakaszába lépni, amikor elhagyod az otthonod. Mielőtt arra a kérdésre keressük a választ, hogy mitől lehetsz bárhol otthon a világban, meg kell keresnünk magunkban arra a választ, hogy nekünk mit is jelent az otthon.

Célcsoport	11–12. évfolyam
Időkeret	90 perc (szünettel vagy szünet nélkül)
Drámás fókusz	Mit jelent az otthon? Mitől érzed magad otthon a világban? Mitől érzed magad otthonosan?
Téma és tanulási terület	Az otthon jelentése, az otthonosság érzetének értelmezése Tamási Áron *Ábel*-trilógiája alapján.
Főbb kompetenciák (2db)	kommunikációs, személyes és társas
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** Megismeri Tamási Áron gondolkodásmódját. Gondolkodik a kiemelt mondaton: »Azért vagyunk a világban, hogy valahol otthon legyünk benne.« Megismeri a regények főbb mondandóját, a főszereplő karakterét. **Képesség:** Képes az otthon fogalmát különböző módokon értelmezni, nyitott arra, hogy másokkal közösen gondolkodjon erről. **Attitűd:** Fontosnak tartja, hogy mindenkinek mást jelent az otthon, törekszik arra, hogy ő maga és társai „jól legyenek a világban”.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	értelmező beszélgetés, „brainstorming” – ötletzápor, tárgyból történetalkotás, belső hang, térbeli mozgás, hanggyakorlatok, véleményskála
Eszközigény	nagy méretű lap, cetlik, toll, papír

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	Konvenciók típusa jele: ¤	Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1.Bevezetés és ötletelés, első asszociációk a téma kapcsán 10 perc

ß: 5
¤: SZ
#: K, G

A cél ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán. A téma kapcsán az első gondolatok megosztásra kerülnek, összegyűjtjük őket.

„A mai alkalommal Tamási Áron *Ábel*-trilógiája kapcsán fogunk közösen gondolkodni.

A trilógia három része, az *Ábel a rengetegben,* az *Ábel az országban* és az *Ábel Amerikában* egy székely fiú, Ábel kalandjairól szól, aki nehézségek és megpróbáltatások ellenére is leleményességgel és kitartással küzd meg a világ kihívásaival. Tamási művei a magyar irodalom kiemelkedő alkotásai, amelyek a székely identitást és az emberi helytállás fontosságát hirdetik. A regények Ábel felnőtté válásának útját mutatják be, miközben tele vannak humorral és az otthon iránti mély szeretettel.

Hoztam egy nagy papírlapot, amit lehelyezek a földre. Felírtam hívószónak azt, hogy „OTTHON”. Mit jelent nektek ez a szó? Mi jut róla eszetekbe?”

Felírjuk az összes ötletet, hogy közös tudássá alakítsuk.

„Ha nincs több gondolat, a táblára kiteszem a papírt, hogy lássuk és bővíteni tudjuk majd.”

2. Az első filmrészlet levetítése 3 perc

ß: 5
¤: V
#: G

Ábel szülőhazájának, otthona hangulatának megismertetése a diákokkal az első filmen keresztül.

„Megnézzük az első filmet. Kérlek, azon gondolkozzatok közben, hogy milyen lehetett ennek a fiúnak, akit látunk majd, élete több szakaszán az otthonhoz való viszonya!”

3. Értelmező beszélgetés, a témához való közeledés 5 perc

ß: 5
¤: SZ, Í
#: G, K

A film nyomán közeledünk a témához.

„Egészítsük ki a lapot! Ehhez adok egy másik tollat, kérlek, hogy most az alapján gyűjtsük össze a szavakat, mondatokat, amit a filmben láttatok! Ha van olyan gondolat, amit már felírtunk a papírra, de a film megerősítette bennetek, azokat húzzuk alá!

Milyen különbségeket és hasonlóságokat fedezünk fel?”

4. Képalkotás szobrokból 15 perc

ß: 3
¤: P
#: K, G

Térbeli alkotás segít a történethez közeledni.

„Alkossuk meg Ábel szobáját, ehhez rendeződjetek négy csoportba! Jelenítsetek meg olyan dolgokat szoborként a testetekkel, melyek megtalálhatóak benne! A terem négy szegletében dolgozzatok kis csoportokban. Ne feledjétek el, hogy Ábel nagyon nagy szegénységben élt!”

Megnézzük egyesével a szobákat.

„Mi volt az, amit minden csoport megjelenített Ábel szobájában? Alkossuk meg azokból a terem közepén a szobát. Nagyobb tárgyak lehettek többen is, például Ábel ágya.

Nézzük meg, hogy mi az, ami ezt a szobát otthonossá tehetné. Mit tennétek Ábel szobájába? Ugyanúgy a testünkkel próbáljuk meg felvenni ezeknek a tárgyaknak a formáját!”

5. Belső hang 7 perc

ß: 3
¤: SZ
#: Ö, K

Ábel úgy dönt, hogy nekivág a nagyvilágnak. Az ezzel kapcsolatos gondolatait hangosítjuk ki.

„Meg fogunk nézni újra egy részt a filmből, amikor Ábel édesapja elmondja fiának, hogy elküldi őt erdőpásztornak, tehát a fiúnak el kell hagynia az otthonát.

A filmben csupán egyetlen szót reagál a fiú édesapjának. Mik lehettek még a gondolatai, mit nem mondott ki édesapjának? A filmrészlet megtekintése után szerepbe helyezkedem. Én leszek Ábel édesapja, ti pedig a fiú gondolatai.”

Megnézzük a filmet 1:32-től 2:09-ig.

„Gyertek, álljatok fel velem szemben! A kivetítőn látható a pillanat, amit megállítunk. Ábel szeme könnybe lábad, mégis kacag. Most mondjátok ki nekem, az édesapának, ami Ábel fejében van ekkor.”

6. Tárgyból közelítés a szereplőhöz 5 perc

ß: 3
¤: SZ, Í
#: K

Végiggondoljuk, hogy mit vinne magával Ábel egy hosszú útra, amikor először hagyja el az otthonát.

„Adok mindenkinek egy kis papírlapot. Mindenki írja rá, hogy vajon mi az, amit Ábel magával visz, amikor elindul az útra. Még sosem hagyta el az otthonát, ez lesz élete első nagy utazása, kalandja. Ha felírtátok a gondolatokat, a terem közepére elhelyezek egy széket. Ez lesz Ábel képzeletbeli batyuja. Sorban mindenki mondja el az ötletét, és ragassza rá a székre, képzeletben tegye bele a batyuba az adott tárgyat.”

SZÜNET

7. Atmoszféra teremtése hangokkal 15 perc

ß: 4
¤: P
#: Ö, T

A cél a vidéki élet és a nagyváros nyüzsgése közötti kontraszt bemutatása.

„Szeretnék kérni három embert, aki vállalja, hogy rövid időre kimegy a teremből. Addig mi, akik bent maradunk, megbeszélünk három helyszínt, amihez különböző hangokat fogunk kitalálni. Amikor bejöttök, ki kell találnotok a három helyszínt pusztán a hangok alapján.”

Miután kiment a három ember:

„A három helyszín, aminek az atmoszféráját meg fogjuk eleveníteni: az erdő, egy vidéki falu és egy nyüzsgő nagyváros. Adok egy kis időt, mindenki gondoljon ki egy hangot, ami szerinte az adott helyen hallható. Annak érdekében, hogy ne hallják, akik kint vannak, csak beszéljünk róla! Milyen hangjai vannak egy erdőnek? Milyen hangok vannak egy vidéki városban? És milyen hangok vannak egy nagyvárosban?

Ezt a hangot kellene ismétlődve kiadnotok egy egyezményes kézjelzésre, amit én fogok mutatni nektek. Úgy tekintsetek most rám, mint egy karmesterre! Amikor felemelem mind a két kezem, akkor hangosodjon a hangotok, ha lefelé viszem, akkor halkuljon. Ha csak a csapat felét jelölöm ki a kezemmel, akkor csak ők adjanak ki hangot. Ha összezárom és elhúzom a tenyerem, akkor abba lehet hagyni a hangok megszólaltatását. Ha csak egy valakire mutatok, akkor csak az ő hangja hallatszódjon. A kézjelzések érthetőek lesznek.

Álljatok egy félkörbe! Amikor a három ember bejön, egyesével fognak megállni, veletek szemben, bekötött szemmel. Az első hallgatónak az erdőt kell kitalálni, a másodiknak a falut és a harmadiknak a nagyvárost."

Behívjuk a három embert, akik kint voltak.

„Aki az első helyszín hangjait fogja hallgatni, jöjjön ide, szembe a félkörrel. Be fogom kötni a szemét, hogy biztosan csak a fülére tudjon hagyatkozni. Több irányból, néha egyszerre, néha külön, halkabban vagy hangosabban fogja hallgatni, hogy milyen hangokat képzelünk az adott helyszínekre. Ha vége, leveszem a kötést, és az illető elmondhatja, hogy hol voltál, milyen hangokat ismert fel.

A másik két embernek is ugyanez lesz a feladata a következő körben."

8. Film második részének levetítése (1:37-ig) 3 perc

ß: 4
¤: V
#: K, G

Első benyomások, gondolatok a folytatásról.

„Mik az első benyomásaitok? Hogy érzi magát Ábel a nagyvárosban? Volt-e már hasonló élményetek? Ti is hasonlóan éreznétek magatokat?"

9. Programajánló 15 perc

ß: 2
¤: Í, SZ
#: K

Rövid kedvcsináló azzal kapcsolatban, hogy milyen programok érdekelhetnek egy fiatal fiút a városban.

„Kis csoportokban írjunk újságcikkekben megjelenő programajánlókat, amire szívesen elmenne Ábel!

A fiatal fiú úgy dönt, hogy szeretné jobban megismerni a várost. Kinyitja az újságot, és elkezd programlehetőségeket olvasni. Szeretné jobban megismerni ezt a közeget, és szeretné jól érezni magát.

Kis csoportokban fogalmazzatok meg az újságban megjelenő rövid programajánlókat. Nem szükséges ismernetek New York városát, szabadon ötletelhettek, hogy milyen programok várják Ábelt. A cikkekben szerepeljen, hogy mi a program maga és miért ajánljátok."

Felolvasásra kerülnek a programok. Szavazással döntsük el, hogy melyik programra menjen el Ábel!

10. Film befejezése 1:37-től, véleményvonal 12 perc

ß: 5
¤: V
#: K, Ö

Film zárásának megtekintése: hogyan zárul a regény alapján Ábel története. A cél a reflexió kifejezése.

„Most megnézzük, mi történik Ábellel a nagyvárosi kalandja után.”

Film megtekintése 1:37-től

„Most, hogy megnéztük a teljes filmet és lassan a foglalkozás végéhez érünk, mivel egészítenétek még ki a nagy lapot, amire az „otthon” kifejezésről gyűjtöttünk ötleteket?

Szerintetek miért ment haza Ábel?

A film zárása a következő mondat volt: »Azért vagyunk a világban, hogy valahol otthon legyünk benne.« Mennyire értesz egyet ezzel a mondattal? A terem egyik oldala a 10-es: a teljesen egyetértek, a másik oldal az 1-es: ha egyáltalán nem értesz egyet. Közte pedig növekvő sorrendben a számok. Érveljetek, hogy miért az adott számnál álltok!

Záró kérdések:

> Mitől otthonos valami?
> Mi kell ahhoz, hogy valahol otthon tudd magad érezni?”

Szerelmi dosszié
József Attila szerelmi költészete

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás a József Attila: Szerelmi dosszié című kisfilmhez

A *Szerelmi dosszié* című kisfilm első részének első fele egy kollázs József Attila verseiből. Ezeket felhasználva a diákok viszonyokon és szituációkon keresztül tudnak gondolkodni a kötődésről, szerelemről, párkapcsolatról. A kisfilm első részének második fele és a második kisfilm József Attila történetével állítja viszonyba a diákok által megalkotott helyzeteket.

Célcsoport	11–12. évfolyam
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Milyen hatása lehet különböző, szeretetből fakadó mondatoknak?
Téma és tanulási terület	Egészséges és bántalmazó kapcsolatok vizsgálata József Attila szerelmi költészetén keresztül.
Főbb kompetenciák (2db)	kommunikációs, személyes és társas
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** József Attila szerelmi lírája – az abban felfedezhető szeretetnyelv megismerése. **Képesség:** Az egyes versek új értelmezést nyernek a diákok számára, egymáshoz való viszonyuk megismerése után. **Attitűd:** József Attila lelkiállapotainak megértése a cél, ezen keresztül pedig saját érzelmi kommunikációnk fejlesztése. A támogató, jól szerető, érvényes szeretetnyelven való fogalmazás értékelése, fontossága kerül a drámaóra középpontjába.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	Versszövegek értelmezése, értelmező beszélgetés, jelenetalkotás, véleményskála
Eszközigény	idézetek kinyomtatva

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	Konvenciók típusa jele: ¤	Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #
• 5-legközelebbi • 1-legtávolabbi	• szóbeli (SZ) • írásos (Í) • vizuális (V) • performatív (P)	• digitális (D) • személyes és társas (SZT) • önkifejezés (Ö) • munkavállalói (M) • tanulás (T) • kommunikációs (K) • gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: • Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. • A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1.Bevezetés 8 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán.

„A mai órán a megszokottól eltérő módon fogunk közelíteni József Attila szerelmi költészetéhez.

Mielőtt megnézzük az első filmet, lenne két kérdésem, amire csak egy-egy szóval válaszoljatok: nincs rossz válasz!
- Mit tudsz József Attiláról vagy József Attila költészetéről?
- Milyen típusú szerelmek vannak? Próbálj meg csak jelzőt használni!

Egy filmet fogtok látni, ami József Attila néhány verssorával fog kezdődni. Arra kérlek benneteket, hogy próbáljátok meg kitalálni, melyik versekből valók az idézetetek!”

2. Film első részének levetítése 2 perc

ß: 5
¤: SZ
#: K

A cél megismertetni a csoporttal József Attila kiemelt mondatait.

A film első részét nézzük meg közösen, 00:00- 1:24-ig.!

3. Versrészlet 7 perc

ß: 5
¤: V
#: SZT

A cél viszony kialakítása valamelyik versrészlettel.

Alakítsunk kiscsoportokat, minden csoportnak adjunk egy papírt, amin rajta van az alábbi négy idézet:

1.
Visz a vonat, megyek utánad,
talán ma még meg is talállak,
talán kihűl e lángoló arc,
talán csendesen meg is szólalsz:

2.
A szerelembe – mondják –
belehal, aki él.
De úgy kell a boldogság,
mint egy falat kenyér.

3.
Szeretlek, mint anyját a gyermek,
mint mélyüket a hallgatag vermek,
szeretlek, mint a fényt a termek,
mint lángot a lélek, test a nyugalmat!

4.
Őrjöngök Rád, ha néznek,
Szeretne ütni két kemény ököl,
Hogy útálom ízét a sárga méznek,
Agyamban, hogy csak arcod tündököl

5.
Szeretlek, mint élni szeretnek
halandók, amíg meg nem halnak.
Minden mosolyod, mozdulatod, szavad,
őrzöm, mint hulló tárgyakat a föld.
Elmémbe, mint a fémbe a savak,
ösztöneimmel belemartalak.

6.

Ha nem gyötörsz, én meggyötörlek,
Csak szép játék vagy, összetörlek,
Fényét veszem nagy, szép szemednek.
- Ó nem tudom. Nagyon szeretlek.

„Összesen 6 részlet szerepel a papíron. Írjátok melléjük, hogy melyik József Attila versből való az adott idézett! Arra kérlek benneteket, hogy egy jelzőbe próbáljátok belesűríteni, amit arról a versrészletről gondoltok! Vajon milyen típusú szerelemből ihletődött?”

Ha megvan, a megfejtések gyors közös megbeszélése.

4. Véleményskála 13 perc

ß: 3
¤: SZ, P
#: SZT

A cél a vélemény alkotása és kötődés kialakítása a verssorokkal. A vitán keresztül értelmezzük a sorokat.

„Az alábbi hat idézet közül melyik a »legszerelmesebb«? Rakjuk sorba!
Melyik a legkisajátítóbb?
Melyik a legönfeláldozóbb?”

5. Szituáció 30 perc

ß: 2
¤: P
#: Ö

A verssorok saját élethelyzetre vonatkoztatása.

Mindegyik kiscsoport válasszon a hat idézetből! Képzeljük el, hogy vajon milyen mai helyzetben hangozhatna ez el!

a. Találjuk ki a szereplőket, az élethelyzetet! Meséljük el egymásnak!
b. Találjuk ki a szereplőket, az élethelyzetet! Alkossunk képet az élethelyzetből!
c. Találjuk ki a szereplőket, az élethelyzetet! Alkossunk képet az élethelyzetből! Alkossuk meg a két szereplő első találkozását, az első csókot! Alkossunk róluk képet a verssor elhangzása után egy évvel – együtt lesznek még?
d. Játsszuk el az élethelyzetet! Értelmező kérdés a jelenet után: „Vajon egy év múlva együtt lesznek még?”

6. A filmek levetítése 7 perc

ß: 5
¤: V
#: G

József Attila szerelemi költészetének további árnyalása a két kisfilm megtekintésével.

7. Értelmező beszélgetés a látottakról. 12 perc

ß: 4
¤: SZ
#: SZT

A saját alkotás és József Attila lírájának összekapcsolása.

Segítő kérdések a beszélgetéshez:
„Mi volt a közös az általunk alkotott élethelyzetekben és a filmben látottakban?
Miért tud bántó lenni valami, amit nem bántónak szánunk?
Van olyan, hogy valaki nem jól szeret?
Milyen szeretetnyelveket ismertek?”

8. Befejezetlen mondat 5 perc

ß: 2
¤: V
#: G

Sűrített reflexió a drámaórával kapcsolatban.

„Arra kérlek most benneteket, hogy fejezzétek be magatokban a következő mondatot:

Akkor érzem, hogy szeretnek, ha/amikor…”

Erdő-elve
Wass Albert: Tizenhárom almafa

A foglalkozás időtartama: 45 perc

Foglalkozás a Wass Albert: Tizenhárom almafa című kisfilmhez

Az érzelmi gyúanyagot a Wass Albert *Tizenhárom almafa* című regényéből készült kisfilm szolgáltatja ehhez a foglalkozáshoz. Egy közösen épített, mai történet segítségével gondolkozunk a szövegben és a filmben megjelenő valós történelmi helyzet emberi aspektusairól. A film mintaadásként szolgál, a diákok kisebb csoportokban alakítják ki viszonyuk ehhez, így véve részt a történetben.

Célcsoport	11–12. évfolyam
Időkeret	45 perc
Drámás fókusz	Mi lehet a szerepe ma egy országhatárnak?
Téma és tanulási terület	Wass Albert a hétköznapi ember nézőpontjából tárja fel történelmünket, ebből a szemszögből az országhatárok kérdése átélhetőbb történetként jelenik meg a diákok előtt.
Főbb kompetenciák	kulturális tudatosság, gondolkodási
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** A regény a trianoni diktátum utáni román-magyar határ átrajzolását mutatja be, egyéni, szociológiai és történelmi szinten. A történet középpontjában az egyén áll, akinek földje fölött a két fél csatázik. A földért folytatott küzdelem groteszk tragikomédiává válik a hétköznapi ember előtt, és végül az egyetemes tapasztalatot is bemutatja. **Képesség:** A diákok képessé válnak a nemzetállam és az egyén viszonyáról összetetten gondolkozni, az országhatár és a magántulajdon fogalmaival szoros összefüggésben. Képesek lesznek az ezzel kapcsolatos érzelmek feltárására. **Attitűd:** A foglalkozás során a lakóhely és az identitás kérdéseinek kulcsaként Wass Albert regénye szolgál. Ezeket elolvasva a foglalkozáson felvetett problémákat tovább vizsgálhatják.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	értelmező beszélgetés, installációkészítés, tanár a szerepben, csoportos improvizáció

Eszközigény	különböző fadarabok az installációhoz, maszkolószalag, papír, tollak

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	**Konvenciók típusa jele: ¤**	**Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #**
• 5-legközelebbi • 1-legtávolabbi	• szóbeli (SZ) • írásos (Í) • vizuális (V) • performatív (P)	• digitális (D) • személyes és társas (SZT) • önkifejezés (Ö) • munkavállalói (M) • tanulás (T) • kommunikációs (K) • gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: • Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. • A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1.Bevezetés 2 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél megismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán.

„A mai órán egy kisfilmet fogunk megnézni, ami Wass Albert *Tizenhárom almafa* című regényéből készült. A regény a trianoni diktátum utáni román-magyar határ átrajzolását mutatja be, egyéni, szociológiai és történelmi szinten. A történet középpontjában az egyén áll, akinek földje fölött a két fél csatázik. A filmben Szarvas Józsefet is láthatjátok, aki a Nemzeti Színház színművésze, és több magyar filmben is szerepelt.”

2. Fa-szilánkok 8 perc

ß: 2
¤: P
#: G

A cél a kisfilm központi motívumának bevezetése.

„Álljatok össze, kérlek, öt kiscsoportba. Kiöntök ide a terem közepére ebből a zacskóból egy csomó fadarabot. Teljesen véletlenül elrendeződtek. Adok minden csoportnak egy papírt, amin öt idézet található. Arra kérlek benneteket, hogy dugjátok össze a fejeteket és eszeljétek ki, hogy vajon erre a teljesen véletlenszerűen összeálló installációra melyik idézet passzol leginkább a papíron olvashatók közül.”

1.

„Mert van fa, amelyiknek a gyökere nagyon mélyen bent van a földben. Évszázados mélységekre bent. És ember is van ilyen. És sem az ilyen fát, sem az ilyen embert nem bánthatja nagyon a vihar. Csak megtépheti, de kidönteni nem bírja. Mert a gyökere benyúlik a föld szívéig éppen, s a föld hűséges erővel megtartja az ilyen fát s az ilyen embert.”

Wass Albert

2.

„Akár egy halom hasított fa,
hever egymáson a világ,
szorítja, nyomja, összefogja
egyik dolog a másikát
s igy mindegyik determinált.”
József Attila

3.

„A kiszáradt fa
pillangókat virágzik
virágok helyett.

Virágzó fák
árnyékában nincsenek
vadidegenek.”
Kobajasi Issza

4.

„Ezek a fák,
a fák, a fák.
A napsugár felé, a tág
egekbe lustán nyújtózkodnak át
a fák.

Nincs vége-hossza, mindig újra fák.
Zsibongva-élő összevisszaság
lélekzik és arcodba vág
az ág
s nem múlanak, csak most kezdődnek el,
a völgybe le, a hegyre fel.
A fák.”
Kosztolányi Dezső

5.

„Egymásra dőlve, nyugtató zűrzavarban hevert a sok ledöntött fa. Halott, vastag, merev törzsek ágaiktól megfosztva, csonkán, bénán, vagy felhasogatva lassan barnultak a levegőn. A félig-meddig kiapadt nedv úgy olvadt meg rajtuk, mint az emberi vér. Szegény meggyilkolt fatestek."

Nyírő József

2. A film levetítése 7 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

3. Értelmező beszélgetés 3 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

A cél a film értelmezésével mélyíteni a diákok tudását a műről.

„Világos volt-e minden, ami a filmben történt? Mit gondoltok, ki volt ez a főszereplő, akit Szarvas József játszott? Mi volt neki fontos abban a kertben? Mit jelenthettek neki ezek a fák? Miért ültette őket? Mire gondolt, miközben gondozta őket?"

4. Installáció 7 perc

ß: 3
¤: V
#: Ö

A cél vizuális alkotással érzelmi kötődést kialakítani.

„Dolgozzunk most az előbbi csoportokban. A fadarabokat felhasználva készítsetek egy installációt, ami kifejezi a főszereplő viszonyát a fákhoz. Induljatok ki azokból a gondolatokból, érzésekből, amikről az előbb beszéltünk."

5. Hivatalnok 3 perc

ß: 1
¤: SZ
#: Ö

A cél közös történet építésébe kezdeni, hogy a fókuszkérdést elmélyültebben lehessen vizsgálni.

Tanár, egy hivatalnok szerepébe lépve mondja: „Jó napot kívánok, maguk a 11. osztály? Ez a 23-as terem, igaz? Nagyon jó. Na, kérem. Azért vagyok itt, mert ahogy bizonyára tudják, itt zajlik egy területvita. Még a második világháborúban kezdődött, nem megyek most bele ennél jobban, de tudják, az iskola helyrajzi száma: 1000008/r/4, amiről az Osztrák Köztársaság és Románia is azt állítja, hogy az övé, ugyanakkor, hogy úgy mondjam, mi sem adnánk. Na most tegnapelőtt a legfőbb ügyészség végre meghozta a döntést, miszerint a területet három részre osztják. Bölcs döntés, meg kell hagyni. De nem az a dolgom, hogy véleményezzem. Kérem, mindenki maradjon a helyén! Hoztam hivatalos jelölőszalagot, ezzel felragasztom a három új országhatárt.”

Ha az osztály játékos kedvében van, itt rövid, csoportos improvizációra is lehetőség van. Ez alkalmas lehet az esetleges kérdések tisztázására, a játékszabályok pontosabb közös lefektetésére.

6. Üzenet 5 perc

ß: 1
¤: K
#: Í

Az a cél, hogy a résztvevők játékba léptetésével nagyobb elköteleződés alakuljon ki.

Mindegyik csoport írjon egy rövid üzenetet a szülőknek, amiben vázolják, hogy mi a helyzet, és hogy mi lehet a további teendő. Röviden, maximum 2–3 mondatban. A drámatanár ad hozzá papírt és tollat.

7. Értelmező beszélgetés 7 perc

ß: 1
¤: K
#: P

A beszélgetés célja, hogy a problémát mélyebben körüljárjuk.

Az elkészült installációk három országba kerültek? Ez számít valamit? Volt valami közük ezeknek az installációknak egymáshoz vagy önmagukban is értelmezhetőek? Amíg ez emberek helyet tudnak változtatni, addig számít, hogy a fák nem tudnak? Vagy néha az emberek sem tudnak helyet változtatni, akárcsak a fák? De vajon miért van ez? A határ akkor rajtam kívül van, vagy inkább bennem?

Sorok között
Pilinszky János: Négysoros

A foglalkozás időtartama: 45 perc/90 perc

Foglalkozás a Pilinszky János: Négysoros című kisfilmhez

A történet a háború embertelenségéből, a katonalét morális dilemmáiból ad ízelítőt, és azt a kérdést feszegeti, hogy az életösztön, a félelem, a kötelességtudat vagy a bajtársiasság morális felmentést adhat-e szélsőséges élethelyzetekben. Pilinszky katonaként vett részt a háborúban, ezek az élmények szerves részét képezik az életművének. A film egy olyan helyzetet tár elénk, ami „megtörténhetett volna", ennek kapcsán tudunk vizsgálódni a háború és művészet viszonyáról, illetve gondolkodni a háborúnak az emberi természetre gyakorolt hatásával kapcsolatban.

Célcsoport	11–12. évfolyam
Időkeret	45 perc / 90 perc
Drámás fókusz	Hogyan tudom összeegyeztetni a gyilkolást és az emberi jóságot, a művészi szemléletet?
Téma és tanulási terület	Háború és művészet viszonya, az emberi természetre gyakorolt hatásuk.
Főbb kompetenciák (2 db)	Kreatív alkotás kompetenciái és önkifejezés kompetenciái
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** Megismerjük, hogy a mű születése idején milyen történelmi folyamatok zajlottak a világban. Értelmezzük Pilinszky János *Négysoros*át. **Képesség:** Merje a gondolatait kifejteni mások előtt. Kísérletezzen bátran a szavakkal, a versalkotással! **Attitűd:** Érdeklődjön a versek és az irodalom iránt! Ne idegenkedjen attól, hogy gondolatait, érzéseit művészi formában fejezze ki! Fogékony legyen a művészi alkotásra!
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	Kitaláljuk a szereplők lehetséges belső motivációit, gondolatait, majd azt is, hogy szerintünk mitől válhattak olyanná, amilyenek. Közös gondolkodásunk eredményét saját *Négysoros* versekben fogalmazzuk meg az óra végén. állókép készítés, gondolatkövetés, versírás, néma jelenet

Eszközigény	Pilinszky *Négysoros* című verse soronként külön kinyomtatva (három példányban), papír, íróeszköz

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	**Konvenciók típusa jele: ¤**	**Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #**
• 5-legközelebbi • 1-legtávolabbi	• szóbeli (SZ) • írásos (Í) • vizuális (V) • performatív (P)	• digitális (D) • személyes és társas (SZT) • önkifejezés (Ö) • munkavállalói (M) • tanulás (T) • kommunikációs (K) • gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: • Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. • A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

Vázlat 1.

1. Bevezetés 3 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán.

„A mai órán egy szöveggel, egészen pontosan egy verssel fogunk foglalkozni. Nem verset szeretnék elemezni, hanem inkább a miértekről elgondolkodni, vagyis elég sok olyan helyzet lesz a mai órán, aminek nem tudom a kimenetelét, egy sor nyitott kérdés van bennem ennek az anyagnak a kapcsán. Azt egyelőre nem mondom el, hogy ki írta ezt a verset, azt sem, hogy mikor és azt főleg nem, hogy miről.”

2. Asszociáció, avagy „Mire gondolt a költő?” 7 perc

ß: 3
¤: Í
#: K

A feladat Pilinszky János Négysoros *című versét bemutatni, érzelmi kapcsolatot kialakítani a szöveggel.*

2./a

„Négy részre szedtem ezt a művet, ezek a sorok most itt vannak a földön szétszórva. Ennyi az egész vers, négy sor. Annyit szeretnék kérni, hogy nézzétek meg ezeket, olvassátok el és írjátok oda mellé azt, hogy szerintetek itt »mire gondolt a költő?« Egy szóban meg tudnád azt fogalmazni, hogy neked miről szól az adott sor… Ha megvan, akkor kérlek, írjátok oda a papírra a verssor köré. Ez lehet egy érzés, egy tárgy, egy személy, egy állapot, teljesen mindegy. Minél több dolog kerüljön fel a papírokra a verssor mellé."

A szavakat megnézzük, felolvassuk, a teljesség igénye nélkül értelmezzük: ki, mire gondolt, amikor felírta ezt vagy azt?

2./b

„Négy részre szedtem ezt a művet, ezek a sorok most itt vannak a földön szétszórva. Ennyi az egész vers, négy sor. Annyit szeretnék kérni, hogy nézzétek meg ezeket, és pusztán a játék kedvéért találjunk ezeknek a soroknak egy sorrendet. Hogyan hangzana, ha mi raknánk össze ezt a verset?"

(Megjegyzés: akár úgy is játszhatjuk ezt a játékot, hogy szétválunk három csoportra és minden csoportnak adunk egy példányt a szétdarabolt versből.)

Az elkészült verziót vagy verziókat felolvassuk, kicsit elemezzük, mielőtt az eredeti szöveg elhangozna.

Alvó szegek a jéghideg homokban.
Plakátmagányban ázó éjjelek.
Égve hagytad a folyosón a villanyt.
Ma ontják véremet.

3. Pilinszky 16 perc

ß: 4
¤: P
#: K

A cél képet kapni a korról és az emberről, aki a vers mögött van.

„Elárulom, hogy Pilinszky János *Négysoros* című verséről van szó, ezzel dolgozunk most. Egy kis adalék a körülményekről: Pilinszky 1944 májusában kapta meg egyetemi bizonyítványát, de a diploma megszerzésére már nem jutott ideje. Egyre inkább felfelé ívelő karrierje 1944 novemberében tört meg, amikor behívták katonának. Ausztriába, majd Németországba került, de a harcokban nem igazán vett részt betegessége miatt. 1945 februárjában került Németországba, egészen pontosan egy Harbach nevű faluba, ahol – itt és más lágerekben betegeskedve – testközelből ismerte meg a koncentrációs táborok világát. Ez a találkozás mély nyomot hagyott benne, valamint meghatározta egész életpályáját.

(Megjegyzés: az erről szóló versét a játék után, akár fel is olvashatjuk a résztvevőknek:

„Újra és újra őket látom,
a hold süt és egy rúd mered,
s a rúd elé emberek fogva
húznak egy roppant szekeret."
Pilinszky János: Harbach 1944*)*

Szerintetek mit láthatott? Az életrajz annyit ír, hogy „amit a háborús évek alatt látott, az mély nyomot hagyott benne”. Váljatok szét három vagy négy (létszámfüggő) kisebb csoportra, és találjatok ki egy képet, egy pillanatot, amit láthatott. Nem szereplője a képnek, nincs rajta, de látta. Értelmezzétek ezt tágan, lehet egy teljesen hétköznapi pillanat, akár valahol a háború közepette, még az is lehet, hogy katonák sincsenek rajta, csak civil emberek, de meghatározó pillanat, ami valamiért megmaradt benne.”

Az elkészült képeket megnézzük, elemezzük.

4. A történet 5 perc

ß: 5
¤: V
#: G

A film levetítése.

„Szeretnék mutatni egy kisfilmet, amit ez a vers ihletett. Az előbbiekben kicsit játszottunk azzal, hogy Pilinszkynek miről juthatott eszébe ez a vers. Most ezt a gondolatot továbbvíve megláthatjuk, hogy valakinek mi jutott eszébe Pilinszkyről és a versről. Utána ismét a miénk a feladat: nekünk mi jut az eszünkbe erről az értelmezésről, mit gondolunk róla? Jöjjön a film, ami nem hosszú, 3 és fél perces!”

5. Reflexió, Miértek... 4 perc

ß: 1
¤: SZ
#: SZT

A feladat a film értelmezésével elmélyíteni a diákok viszonyát a versben ábrázolt helyzethez.

Kérdések:
Mi a baj a háborúval?
Melyik a „jobb” katona a filmben látott két harcos közül? Miért?
Mi a dolga a katonának? Mi a dolga az embernek?
Mi a baj a háborúval? (Az is lehet válasz, hogy semmi.)

6. Gondolatkövetés - egész csoportban 10 perc

ß: 2
¤: P
#: G

A cél a szereplők ki nem mondott mondatainak, motivációinak feltérképezése, kapcsolatteremtés a történet szereplőivel.

6./a

„Kellene nekem két szereplő, akik segítenének, hogy újra végigmenjünk a történet kulcspontjain. Csak ide kellene állni a kör közepére, nem kell megmozdulni, sem beszélni, csak megjeleníteni a szereplőket egy adott pillanatban. Segítek, hogy melyik pillanatra gondoltam. A többiektől azt szeretném kérni, hogy találják ki, és mondják ki azt a gondolatot egyes szám első személyben, amire az egyik vagy másik alak gondol – mutatni fogom, hogy mikor, melyik szereplő gondolatára lennék kíváncsi: annak a szereplőnek meg fogom érinteni a vállát."

I. A szökevény és a katona összefutnak, még egyikük sem nyúl a fegyverért
(mind a kettő szereplő gondolatai)

II. A szökevény a katonára fogja a fegyverét
(a katona gondolatai)
Kérdés: *Miért nem lövi le a katonát a szökevény? Hiszen egyszerű lenne, megoldódna a problémája.*

III. A szökevény ráfogja a fegyverét a katonára. Aztán leengedi és hátat fordít a másiknak.
(a katona gondolatai, amikor háttal áll neki a szökevény)

Kérdés: *Miért fogja rá a fegyverét a katona a szökevényre, ha már egyszer megbeszélték, hogy szépen elsétálnak?*

IV. A katona ráfogja a fegyvert a szökevényre, aki eldobja a fegyvert.
(a szökevény gondolatai)
Kérdés: *Miért engedi el a katona a szökevényt?*

V. (Ehhez kell még egy szereplő) A helyzetet figyeli a katona egyik társa, akit a másik kettő még nem vett észre.
(az újonnan érkezett katona gondolatai)

VI. A szökevényt lelövik, a két katona egymásra mered.
(az első katona gondolatai)
Kérdés: *A másik katona miért lövi le kérdés nélkül a szökevényt?*

6./b

A fentebb említett pillanatokat úgy is megvizsgálhatjuk, hogy adott pontokon megállítjuk a filmet - és a kimerevített jelenetet nézve tesszük fel a kérdéseket, és hallgatjuk meg a gondolatokat. Ha ezt a megoldást választjuk, ugyanaz a játék fog lezajlani, csak más formában. Ez hasznos lehet, akár időnyereség szempontjából, vagy ha a csapat nem annyira jártas a drámapedagógiai játékokban, vagy ha ez a forma komfortosabb lenne a számukra.

SZÜNET

7. A múlt 7 perc

ß: 3
¤: P
#: SZT

A cél a szereplők motivációinak keresése és annak megértése, hogy az emberre hogyan hathatnak az őt ért események. Mitől lesz valaki olyan, amilyen?

„A következőkben azt szeretném kérni, hogy váljunk szét négy kisebb csoportra, és gondolkozzunk kicsit a múltról, mégpedig a két katona múltjáról. Az a kérdésem, hogy szerintetek ők hol tanulhatták azt, hogy ebben a helyzetben miként kell viselkedni? Mi okozta a cselekvéseik közti különbséget? Mit látott, mi történt vele az életében, ahol ez az alapbeállítás megszületett (együttérezni, megkérdőjelezni)? A másik miért viselkedett vagy döntött másképp? Mit látott, mi történt vele az életében, ahol ez az alapbeállítás megszületett (lőni, nem kérdezni, nem gondolkodni, teljesíteni)? Amit megalkottok, az egy rövid, pár másodperces jelenet legyen: egy állóképből induljon és egy állóképben végződjön, és valamely pontján hangozzék el valakitől egy mondat. Az ábrázolt esemény lehet bármi, ami a katonával történt meg, de lehet olyasvalami is, amit látott a világban, és hatott rá. Azt kérem, hogy két csapat foglalkozzon az egyik, kettő a másik figurával, ezt osszuk le, hogy ki, mivel szeretne!”

(Megjegyzés: Miután a csoportok elvonultak dolgozni, menjünk körbe és segítsük a munkát. Már csak azért is, hogy képben legyünk a kisebb történetek magjával. Ha a megjeleníteni kívánt történet mindenkinél megvan, netán már el is készültek a képek, kérjük meg őket, hogy adjanak az adott képnek, jelenetnek címet, ami egy kijelentő mondat, mintha csak egy négysoros vers egyik sora lenne. Ezt találják ki és írják is le egy cetlire!)

8. Bemutatás és értelmezés 10 perc

ß: 3
¤: SZ
#: Ö

A cél a szereplők motivációinak megértése.

„Amíg dolgoztatok, mindenkitől azt kértem, hogy írjatok le egy sort, ami a saját mondanivalótok magva: egy verssorban. Mi az a verssor, ami született ennek kapcsán?”

9. A közös versünk összerakása 3 perc

ß: 4
¤: Í
#: Ö

A feladat ráhangolódni a versírásra.

Az iménti sorokat tegyük középre, és olvassuk össze! Kereshetünk nekik megfelelő sorrendet is, ahogy szerintünk jól hangzana.

10. A figurák jövője 5 perc

ß: 2
¤: P
#: G

A feladat a történet továbbjátszása, a következmények átgondolása.

„Nézzük meg a kisfilm utáni pillanatokat! Hogyan folytatódik a történet? Mi fog következni a filmben történtek utáni néhány percben itt az erdőben, ahol senki se látja őket? Ennek az lenne a menete, hogy ha valakinek van egy ötlete, az súgja meg nekem. Én eljátszom az egyik katonát, az ötletgazda pedig a másikat. Gyorsan egyeztetünk és néhány másodpercben lejátsszuk itt a kör közepén ezt a kis jelenetet. Aztán megbeszéljük, ha szükséges. Megnézhetünk többféle verziót is."

(Megjegyzés: Ezt a részt idő hiányában kihagyhatjuk, ha valahol megcsúsztunk, vagy úgy érezzük, több idő szükséges a saját versek megírására.)

11. A saját *Négysoros*om 15 perc

ß: 3
¤: P
#: Ö

A cél a gondolatok, érzések összegzése és verses formába öntése.

„Szedjük össze, milyen tulajdonságoknak kell megfelelnie a saját *Négysoros*nak:
- a lírai kifejezés a minimumra csökken (az élmény magja van megformálva)
- 4 db kijelentő mondat szerepel benne
- mondathatárok és sorhatárok egybeesnek – azaz nincs soráthajlás
- az elhallgatásnak, kihagyásnak, csendnek nagy szerepe van

Azt kérném, hogy gondoljuk végig az egész történetet, amit írtunk. Egy versünk már van, amit a véletlen szült. Most azt szeretném, ha mindenki elvonulna egy kicsit a magányába és alkotna egy négysoros verset. Ha valaki nem szeretne egyedül lenni, csatlakozhat máshoz vagy másokhoz, de azt kérném, hogy három embernél több semmiképp ne legyen egy csapatban. Gondoljátok végig, hogy ez az egész történet, amit közösen végigjátszottunk, nektek miről szól? Hogyan csapódik le? Ha meg kellene a történet magját fogalmazni egy négysorosban, az hogyan hangozna?!"

12. Felolvasás 3 perc

ß: 4
¤: SZ, P
#: SZT

A feladat megosztani a gondolatainkat, megszólaltatni egy verset.

13. reflexió 2 perc

ß: 1
¤: SZ
#: SZT

A közösen átélt történet kapcsán felmerülő gondolatok kibeszélése.

Vázlat 2

(45 perces rövidített verzió)

1. Bevezetés 3 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán.

„A mai órán egy verssel fogunk foglalkozni. Nem verset szeretnék elemezni, hanem inkább a miértekről elgondolkodni: elég sok olyan helyzet lesz a mai órán, aminek nem tudom a kimenetelét, egy sor nyitott kérdés van bennem ennek az anyagnak a kapcsán. Azt egyelőre nem mondom el, hogy ki írta ezt a verset, azt sem, hogy mikor, és azt főleg nem, hogy miről."

2. Asszociáció, avagy „Mire gondolt a költő?" 7 perc

ß: 3
¤: Í
#: K

Pilinszky János Négysoros *című versét bemutatni, érzelmi kapcsolatot kialakítani a szöveggel.*

„Négy sorra szedtem ezt a művet, ezek most itt vannak a földön szétszórva. Ennyi az egész vers, négy sor. Annyit szeretnék kérni, hogy nézzétek meg ezeket, olvassátok el és írjátok oda mellé azt, hogy szerintetek itt »mire gondolt a költő?« Fogalmazd meg egy szóban, hogy neked miről szól az adott sor! Ha megvan, akkor írjátok a papírra ezt a szót a verssor köré. Ez lehet egy érzés, egy tárgy, egy személy, egy állapot, teljesen mindegy."

A szavakat megnézzük, felolvassuk, a teljesség igénye nélkül értelmezzük, ki, mire gondolt, amikor felírta.

(Megjegyzés: Közös brain storming is lehet a feladat, a táblára ragasztott vagy mágnesezett, kinyomtatott verssorokkal.)

„A vers így hangzik egészben:

Alvó szegek a jéghideg homokban.
Plakátmagányban ázó éjjelek.
Égve hagytad a folyosón a villanyt.
Ma ontják véremet.”

3. A történet 5 perc

ß: 5
¤: SZ
#: G

A film levetítése.

„Szeretnék mutatni egy kisfilmet, amit ez a vers ihletett. Megláthatjuk, hogy valaki másnak, a rendezőnek mi jutott eszébe Pilinszkyről és az előbb elhangzott versről. Utána a miénk a feladat: nekünk mi jut az eszünkbe az filmben látott gondolatokról, értelmezésekről, mi mit gondolunk róla? Jöjjön a film, ami nem hosszú, 3 és fél perces!”

4. Reflexió, Miértek... 5 perc
ß: 1
¤: SZ
#: SZT

A cél a film értelmezésével mélyíteni a diákok viszonyát a versben ábrázolt helyzethez.

Kérdés:
Mi a baj a háborúval?
Melyik a „jobb” katona a filmben látott két harcos közül? Miért?
Mi a dolga a katonának? Mi a dolga az embernek?
Mi a baj a háborúval? (Az is válasz, hogy semmi)

5. A múlt 7 perc

ß: 2
¤: P
#: G

A cél a szereplők motivációinak keresése és annak megértése, hogy az emberre hogyan hathatnak az őt ért események. Mitől lesz valaki olyan, amilyen?

„A következőkben azt szeretném kérni, hogy váljunk szét négy kisebb csoportra, és gondolkozzunk kicsit a múltról, mégpedig a két katona múltjáról. Szerintetek ők hol tanulhatták azt, hogy ebben a helyzetben miként kell viselkedni? Mi okozta a cselekvéseik közti különbséget? Mit látott, mi történt vele az életében, ahol ez az alapbeállítás megszületett (együttérezni, megkérdőjelezni)? A másik miért viselkedett vagy döntött másképp? Mit látott, mi történt vele az életében, ahol ez az alapbeállítás megszületett (lőni, nem kérdezni, nem gondolkodni, teljesíteni)?
Amit megalkottok, az egy rövid, néhány másodperces jelenet legyen: állóképből induljon és

állóképben végződjön, és valamely pontján hangozzék el valakitől egy mondat. Az ábrázolt esemény lehet bármi, ami a katonával történt meg, de lehet olyasvalami is, amit látott a világban, és hatott rá. Azt kérem, hogy két csapat foglalkozzon az egyik, kettő a másik figurával, ezt osszuk le, hogy ki, mivel szeretne!”

(Megjegyzés: Miután a csoportok elvonultak dolgozni, menjünk körbe és segítsük a munkát. Már csak azért is, hogy képben legyünk a kisebb történetek magjával. Ha a megjeleníteni kívánt történet mindenkinél megvan, netán már el is készültek a képek, kérjük meg őket, hogy adjanak az adott képnek, jelenetnek címet, ami egy kijelentő mondat, mintha csak egy négysoros vers egyik sora lenne. Ezt találják ki és írják is le egy cetlire!)

6. Bemutatás és értelmezés 10 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

A szereplők motivációinak megértése.

„Amíg dolgoztatok, mindenkitől azt kértem, hogy írjatok le egy sort: a ti mondanivalótok lényegét egy verssorban. Mi az a verssor?”

7. A közös versünk összerakása 3 perc

ß: 3
¤: Í
#: Ö, G

A feladat: ráhangolódni a versírásra.

A leírt a sorokat tegyük középre, és olvassuk össze! Kereshetünk nekik egy megfelelő sorrendet is, ahogy szerintünk jól hangzana.

8. Felolvasás 3 perc

ß: 4
¤: SZ, P
#: SZT

A cél, hogy megosszuk a gondolatainkat, megszólaltassunk egy verset.

9. Reflexió 2 perc

ß: 1
¤: SZ
#: SZT

A cél a közösen átélt történet kapcsán felmerülő gondolatok kibeszélése.

Generációkba bújva
Szabó Magda: Az a szép, fényes nap

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás a Szabó Magda: Az a szép, fényes nap című kisfilmhez

Szabó Magda *Az a szép, fényes nap* című történelmi drámája Szent István király megkoronázása előtti eseményeket, családi helyzetet mutatja be. A film három generációt mutat be, Vajkot/Istvánt, az édesapját, Gézát és a nagyapját, Gyulát. Az egy országot érintő kérdést a keresztény vallásról a királyi család személyes kérdéseinek tükrében láthatjuk. A világ folyamatos változásában állandó, hogy még napjainkban is a megnehezíti az életünket a különböző generációk közti távolság. Milyen problémákkal küzdünk napjainkban ennek kapcsán? Kell-e engednie valamelyik félnek a különböző vitás helyzetekben? Lehet-e több igazság?

Célcsoport	9–12. évfolyam
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Hogyan változnak a modernkori generációs különbségek a múltbéliekhez viszonyítva? Hogyan alkalmazkodnak egymáshoz a generációk?
Téma és tanulási terület	Generációk közti különbségek értelmezése Szabó Magda *Az a szép fényes nap* című művében megjelenő szereplőkön keresztül
Főbb kompetenciák	Önkifejezés és kulturális tudatosság
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?)	**Tudás:** Tudja, hogy a műben több generáció gondolkodásmódja jelenik meg. Ismeri az kort, a keresztény magyar állam megteremtődésének körülményeit és a Géza által vezetett fejedelemség jellemzőit.
KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)	**Képesség:** Képes megfogalmazni saját érzelmeit, nyitott arra, hogy megismerjen több nézőpontot, gondolkodásmódot egy-egy téma kapcsán. Felismeri az azonosságokat és a különbségeket a generációk között. Képes művészeti produktumok befogadására és értelmezésére. Érdeklődik az iránt, hogy a művészeti alkotások milyen módon járulnak hozzá a jelenkori problémák, a mindennapi élet alakulásához.

ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)	**Attitűd:** Fontosnak tartja, hogy a generációk közti különbségek és az ebből fakadó viták korszaktól függetlenül állandóak. Felismeri az azonosságokat és a különbségeket, meghallgatja mások véleményét. Törekszik arra, hogy megértse mások indítékait, és hogy sajátjait megfelelően tudja közölni.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	szerep a falon, igazságkeresés, egészcsoportos improvizáció vitával, brainstorming, prezentálás
Eszközigény	drámapapír, filctollak

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	**Konvenciók típusa jele: ¤**	**Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #**
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1. <u>Köszönés, gondolattérkép készítése a témához</u> 10 perc

ß: 5
¤: V
#: G

A cél ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni foglalkozáson; az első gondolatok előhívása a téma kapcsán.

„Ma a generációk közti különbségekről és hasonlóságokról fogunk közösen gondolkodni, a múlt és a jelen összehasonlíthatóságáról. Először is itt van ez a három nagy papír (elhelyezzük a földön). Az egyikre felírtam, hogy 30 éves korig, a másodikra, hogy 30-tól 60 éves korig és a harmadikra, hogy 60 éves kortól. Hoztam filceket, és szeretném, ha összegyűjtenénk az adott generációk jellemzőit, a tulajdonságoktól kezdve szokásokon át a viselkedési formákig. Bármit fel lehet írni, ami először az eszetekbe jut az adott életkorú emberekről. Mi az, ami a legfontosabb a szereplőknek és mi az, ami a legjobban meghatározza az adott generációt, valamint mi és miért lehet fontos egy bizonyos életkorban, életszakaszban? Gyertek ide és írjátok le az első ötleteiteket a lapokra!”

Közösen ránézünk az első ötletekre, rövid egyeztetés után újabb szempontot vetünk fel.

„Hoztam nektek egy rövidfilmet, amiről szeretnék veletek közösen gondolkodni. A film Szabó Magda *Az a szép, fényes nap* című drámájából inspirálódva készült. A történet Szent István király megkoronázása előtt játszódik, és azokról a vívódásokról szól, amin keresztül kellett mennie a három szereplőnek: még akkori nevén Vajknak, az édesapjának, Géza fejedelemnek, valamint a nagyapának, Gyulának. Mit tudunk róluk?” (tisztázás)

Felírom a három nevet három papírra. Istvánt a legfiatalabb csoporthoz, Gézát a középkorúakhoz, Gyulát pedig az idősekhez. Figyeljetek a viszonyokra és arra, hogyan beszélnek egymással, hogyan állnak vagy nem állnak ki magukért; mi a konfliktus, lesz e megoldás… A film megtekintése után szeretném, ha bővítenénk az adott korosztályok jellemzőit és megnéznénk, hogy amit már a papírra felírtatok, igaz-e Istvánra, Gézára vagy Gyulára.

2. Film megtekintése, megbeszélése 15 perc

ß: 5
¤: V, SZ
#: K, G

A cél a szereplők jellemzése és a generációk jellemzésének bővítése.

„Mit tudtunk meg a filmből? Beszéljünk arról, hogy a filmben mi volt a konfliktus! Vannak-e olyan felírt jellemzők, amik igazak az adott karakterre? Milyen tulajdonságok, viselkedési formák jutottak még eszetekbe? Ezt másik színnel fogom felírni.”

3. Képalkotás 20 perc

ß: 3
¤: V, P
#: SZT, K

Az irodalmi mű szereplőinek vonásaiból, életkori jellemzőiből inspirálódva jelenkori konfliktushelyzetekről gondolkodunk.

„Alkossatok három fős csoportokat! Minden csoportban legyen valaki, aki eljátssza az adott karaktert, de annyiban változtatunk az eredeti felálláson, hogy a jelenbe helyezzük őket. Nézzünk meg olyan konfliktushelyzeteket, ahol István az unoka, Géza az apa, Gyula pedig a nagypapa! Nézzünk meg olyan szituációkat, ahol ez a három generáció nézeteltérésbe kerül! Találjátok ki, hogy mi a konfliktus forrása, hol vannak a szereplők, mit csinálnak éppen és hogyan reagálnak egymásra. Ezt a testhelyzetetekkel, arckifejezésetekkel fejezzétek is ki és egy megállított pillanatot mutassatok meg! Próbáljátok meg a legdrámaibb pillanatot megtalálni! Amennyiben inkább női szerepet szeretne valaki felvenni, mert az adott probléma jellemzően nőkhöz köthető, akkor a csoport dönthet úgy, hogy lány, anyuka vagy nagymama szerepébe helyezkednek inkább.”

Bemutatjuk a képeket.

„Először ne mondjátok el, hogy mit találtatok ki, megpróbáljuk mi kitalálni! Tartsátok ki a mozdulatot, szoborszerűen vagy képszerűen merevítsétek ki a pillanatot, és akihez odamegyek és megérintem a vállát, kimondhatja, hogy abban a pillanatban mire gondol az adott szereplő.”

3. Igazságkeresés 5 perc

ß: 3
¤: SZ
#: G

A feladat megkeresni azt az állítást, ami egy-egy generációnak az igazsága a jelenben.

Az előző feladatban elhangzottak alapján tegyük fel újra a kérdést, hogy mi az, ami a legfontosabb az adott korosztályban lévőknek, és mi az, ami a legjobban meghatározza az adott generációt. Mi és miért lehet fontos valami egy bizonyos életkorban, életszakaszban. Ha szükséges, beszéljünk arról, hogy a filmben mi a konfliktus.

„Mi lehet az adott szereplők vagy generációk igazsága? Mi lehet a legfontosabb a három megjelölt életkorban? Egyezzünk meg egy válaszban!”

4. Egészcsoportos improvizáció 20 perc

ß: 2
¤: SZ, P
#: SZT, Ö, K, G

4/1.

Arról gondolkozunk, hogy mi egy adott generáció kedvenc témája, érdeklődési köre.

Vessünk fel egy szituációt, amelyben egy moziterem a helyszín! A diákok három csoportra bomlanak, a csoportok három különböző generációt fognak képviselni. Arra kérjük a diákokat, hogy egyezzenek meg abban, miről szóljon a film, amire közösen érkeztek!

„Képzeljük el, hogy egy nagy moziteremben vagyunk! Én egy itt dolgozó személy leszek, az a mozigépész, aki a filmeket indítja el. A csapatot háromfelé osztom az alapján, ahogy ültök. Lesz egy csapat, akik a fiatal generációt képviselik, lesz egy, akik a középkorúakat, és egy, akik az idősebbeket. A három csoport beszélje meg, hogy milyen filmre jöttek az adott életkori csoport alapján! Ne egy konkrét film legyen, amit választottatok, inkább egy típusra vagy műfajra volnék kíváncsi, esetleg egy kitalált filmre. Mi a cselekmény? Milyen stílusú a film? Mi a fő mondandója, témája?”

4/2.

Lépjünk szerepbe, és legyünk egy, a moziban dolgozó személy, aki közli, hogy sajnos elromlott a rendszer: mindenki jegye ugyanabba a terembe szól és meg kell egyezniük a vendégeknek abban, hogy a három film közül melyiket nézik meg.

„Jó napot kívánok! Elnézésüket kérem, a rendszerünk elromlott és bár Önök mind különböző filmekre vettek jegyeket, mégis ez a terem volt a jegyükre írva. Elnézést a kellemetlenségért. Ha már itt vannak, akkor a három film közül az egyiket levetítjük Önöknek. Kérem, hogy beszéljük meg, melyik filmet indíthatom el. Mik a javaslatok?”

5. Családi programtervezés és követendő példák 20 perc

ß: 2
¤: SZ
#: SZT, G, K

Programtervezés egy családnak, amit mindenki egyaránt élvezni fog.

Alakítsunk ki csoportokat! A csoportok egy család különböző tagjait képviseljék! Beszéljenek meg egy programötletet, ami a csapat minden tagjának egyaránt élvezhető!

„A moziban volt egy család is, nagypapa, nagymama, apa, anya, gyermekek. Hazafele a nagyszülők külön, a szülők külön és a gyermekek külön azon kezdtek el gondolkodni, hogy milyen nehéz is volt a filmben megegyezni. Másnap is családi esemény lesz, de még nagy a csend, mert senki nem tudja, hogy mit csináljanak. Csoportokban találjatok ki egy olyan vasárnapi programot, amit a család minden tagja élvezne! Legyen mindenki tekintettel a másik generációra!

A feladat kitalálását kezdjétek azzal, hogy megbeszélitek, mi az, amit az adott generációkban lévők megtesznek a másik két generáció tagjaiért. Mi az, ami példaértékű és egy fiú vagy lány tesz az szüleiért és nagyszüleiért, egy apa vagy anya tesz a gyermekéért és idős szüleiért, és mit tesz egy nagyszülő a fiatalabb generációkért.”

Zárásként megosztjuk egymással ezeket, kiemelve a követendő példákat azon túl, hogy mennyi különbség van. Az értékekről is beszéljünk!

Tagad, dühös, alkudozik, bánatos… elfogad
Sütő András: Advent a Hargitán

A foglalkozás időtartama: 90 perc
Foglalkozás Sütő András: Advent a Hargitán című kisfilmhez

A film Sütő András *Advent a Hargitán* című művét dolgozza fel, fókuszpontjába helyezve a szereplők veszteségét és az azt körülvevő érzéseket. Mivel az irodalmi műben nagy hangsúlyt kapnak a szimbólumok és metaforák, ezért ez a film esztétikájában és a drámaórán is megjelenik. A történet segíti egy nehéz téma feldolgozását; a veszteség kapcsán a gyász megjelenési formáiról, szakaszairól és az ekkor előforduló érzésekről beszélgethetnek a fiatalok.

Célcsoport	11–12. osztály
Időkeret	90 perc (45 perc is lehet kisebb csoport esetén)
Drámás fókusz	Hogyan befolyásolja a veszteség megélését a különböző érzelmek megjelenése, azok elfojtása, megélése, kimutatása?
Téma és tanulási terület	A gyász szakaszai
Főbb kompetenciák	Személyes és társas, önkifejezés kompetenciái
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változást szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hozunk létre a művel?)**	**Tudás:** Ismeri Sütő András művének stílusát, ismeri a szimbólum és a metafora jelentését és kötni tudja azokat az alkotó műveihez. Tudása van a veszteség és gyász fogalmairól. Képet kap arról, milyen szakaszai vannak a gyásznak (tagadás, düh, alkudozás, bánat, lehangoltság és elfogadás) **Képesség:** Képes elkülöníteni a gyász egyes szakaszait példák segítségével. Átlátja, hogy a gyász kérdése rengeteg élethelyzetben megjelenhet, nemcsak a konkrét fizikai halál esetén. **Attitűd:** Fontos számára, hogy lelki megéléseivel és érzéseivel foglalkozzon, és hogy felismerje, ha valakit veszteség ért.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	Asszociálás, térbeli koordinátarendszer, beszélgetés, absztrakciók alkotása, elengedés és megerősítés gyakorlat
Eszközigény	Könnyen leszedhető ragasztószalag vagy fonal, „koordinátarendszer” szavai kinyomtatva

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	Konvenciók típusa jele: ¤	Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #
• 5-legközelebbi • 1-legtávolabbi	• szóbeli (SZ) • írásos (Í) • vizuális (V) • performatív (P)	• digitális (D) • személyes és társas (SZT) • önkifejezés (Ö) • munkavállalói (M) • tanulás (T) • kommunikációs (K) • gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: • Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. • A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1.Hangolódás az érzésekre 15 perc

ß: 1
¤: SZ
#: G

A feladat az alapérzések felvázolása.

A köszöntő után csoportokra osztódunk és az alapérzések mentén hangolódunk a témára.

„Ma egy mélyebb témáról fogunk beszélgetni, ami talán néha nehéznek tűnhet majd, de úgy gondolom, hogy a gyakorlatok és egy kisfilm is a segítségünkre lesznek. Ez a film Sütő András *Advent a Hargitán* című művét dolgozza fel. Ebben a műben az érzelmek nagy hangsúlyt kapnak. Mielőtt azonban megnéznénk, hangolódjunk rá egy kicsit. Első körben öt csoportra lesz szükségünk, rátok bízom, hogyan alakul ki ez. Minden csoport kap egy alapérzést, és arra kérlek benneteket, hogy válaszoljatok az alábbi kérdésekre:

- milyen szín lenne?
- milyen hanghatás lenne?
- milyen íz lenne?
- milyen illat vagy szag lenne?
- milyen anyag lenne?”

Alapérzések: boldogság, düh, félelem, szomorúság, undor

Segítségül adhatunk kinyomtatva egy érzelemkereket minden csoportnak, ami árnyaltabbá teszi ezen érzések értelmezését. Ez később is jól jön. Erre egy példa: http://mateboroka.hu/erzelemkerek-ismerkedes-az-erzelmeinkkel/

2. Érzések koordinátarendszere 10 perc

ß: 1
¤: P
#: Ö

A cél további érzések értelmezése.

A földre ragasztószalag vagy fonal segítségével felvázolunk egy koordinátarendszert, papírral jelöljük, hogy melyik oldal melyik. Ezek után egyéni munka által, de közösen mindenki jelzi, hogy melyik érzés hova sorolható szerinte. Beszélgetünk a tapasztalatokról.

„Álljatok fel, kérlek! Képzeljük el, hogy a terem padlója egy koordinátarendszer, kijelölöm, hogyan:

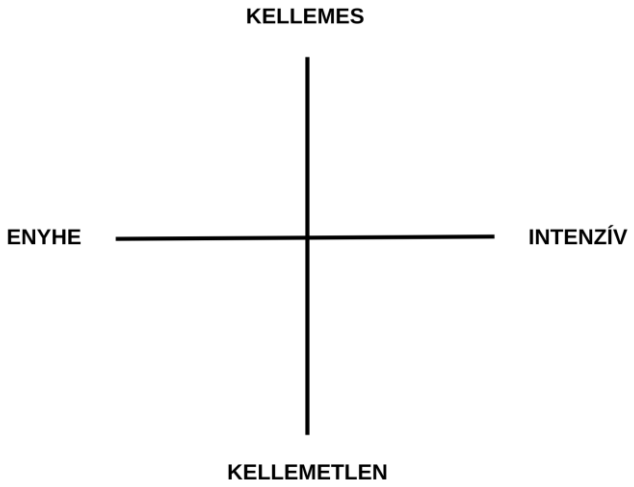

Mondani fogok érzéseket (pl. undor, reményvesztettség, magány, izgatottság, unalom, kiüresedettség stb.) és kérlek, álljatok arra a pontra, ami szerintetek illik hozzá! Nincs jó vagy rossz válasz, és kérlek, csak magatokra figyeljetek: melyik érzés milyen benyomást kelt bennetek?”

3. Közös gondolkodás 10 perc

ß: 3
¤: SZ
#: SZT

A cél a veszteség szó értelmezése.

„Mit tekinthetünk veszteségnek? Mit érzünk ilyenkor? Beszélgessünk! (pl. halál, szakítás, elhagyás stb.)”

4. A film levetítése 20 perc

ß: 5
¤: V
#: G

„Kérlek, figyeljétek meg, hogy a filmben milyen érzések jelennek meg és hogyan: melyik szereplőben milyen veszteséget vélsz felfedezni? Az első gyakorlatban mi is kerestünk szimbólumokat, hasonló szimbólumok ebben a filmben is láthatók lesznek. Próbáld meg ezeket is észrevenni. A fekete-fehér és színes részek váltakozását is érdemes megfigyelni.”

A film kapcsán folytatjuk a beszélgetést és az eredeti műből is kiemelünk részeket. A kérdés, hogy hol milyen gyásztípusok jelennek meg. Az, hogy hogyan tesszük mindezt, attól függ, hogy a diákok ismerik-e előzetesen a művet.

5. Gyász, veszteség folyamatainak elvont értelmezése 20 perc

ß: 2
¤: SZ
#: SZT

A cél a gyász folyamatainak megértése.

Csoportokra osztjuk a csapatot, az öt csoport a gyász egy-egy szakaszát kapja. Röviden megbeszéljük az egyes szakaszok jelentéseit, majd ismertetjük a szempontokat, amiről először a csapatok külön beszélgetnek, utána pedig megosztjuk egymással a gondolatokat.

„Azt mondják, hogy a gyász és veszteség érzésekor öt szakaszra osztható a folyamat. Ezekkel fogunk most foglalkozni. Ha valakinek nehézséget okoz a téma, megértem, ha inkább hallgatója marad a közös gondolkodásnak, de bátorítalak titeket, hogy próbáljuk meg ezt a nehéz témát közösen feldolgozni. Legyünk egymással figyelmesek közben! Most öt csoportra lesz szükség, minden csoport megkapja az egyik gyászszakaszt: *tagadás, düh, alkudozás, bánat/lehangoltság és elfogadás.*

- Szerinted van olyan állat, ami ezt a szakaszt jelképezheti? (Megjegyzés: ez kapcsolódik a jégmadár-motívumhoz.)
- Milyen tipikus mondat jut eszetekbe, amit az adott szakaszban mondunk vagy mondanak nekünk? (Pl. »Ez velem nem történhet meg!«)
- Üveggolyók segítségével készítsetek installációt az adott szakaszhoz vagy érzéshez! Milyen legyen a golyók színe, elhelyezkedése, száma?”

A válaszokat és megoldásokat megosztjuk egymással.

Az üveggolyó az eredeti műben és a filmben is fontos szerepet kap, így ennek használata ezért lehet érdekes. Erre a szimbólumra érdemes felhívni a figyelmet. Ha nincs üveggolyónk, vagy ha más megoldást használnánk, akkor ez a szimbólum cserélhető.

6. Elengedés és megerősítés gyakorlata 15 perc

ß: 1
¤: Í
#: Ö

A cél, hogy saját magunk kapcsán is értelmezzük a témát.

Ha úgy érezzük, a csoport számára ez a gyakorlat segítő lehet, akkor ösztönözzük arra őket, hogy gondolják át, mit engednének el. Ezt szimbolikusan meg is tehetjük. Mi az az érzés, gondolat, amit szeretnének távolítani maguktól. Pl. félelem valamitől; egy bántó mondat, amit valakitől hallottak; egy érzés, amit veszteségkor éreztek stb. A gyakorlat abban segíthet, hogy megfogalmazzuk azt, amit szeretnénk elengedni, így a gyász folyamatát ezzel is segíthetjük. A biztonságos, támogató légkör megteremtése és éreztetése is kifejezetten hangsúlyos. Annyit beszélgessünk róla, amennyit a helyzet igényel.

„Miközben ezekkel foglalkoztunk, lehet, hogy eszetekbe jutott valami, amit ti is szívesen elengednétek. Valami olyan dolog, érzés, gondolat, amitől elköszönnétek vagy meggyászolnátok, hogy már nincs veletek. Kiosztok papírokat, és kérlek, mindenki kicsit forduljon befelé, ne zavarjuk egymást. Ha valakinek van elengedni való gondolata, írja le röviden a papírjára. Ezeket egy gyufa segítségével elégetjük vagy egyszerűen széttépjük. Egy másik papírra írjatok magatoknak megerősítő gondolatokat, amitől erőre tudtok kapni nehéz pillanatokban:

- Milyen érzés tesz téged erőssé?
- Milyen állat az, ami téged jelképez, amikor erős vagy?
- Mit üzensz magadnak a jövőbe?

Aki szeretné, bármelyiket megoszthatja. Sose feledjétek, hogy segítséget mindig kérhettek, ha úgy érzitek, szükségetek van rá.”

A széttépés is elegendő, ha a biztonság vagy tűzvédelem érdekében az elégetést mellőznénk. A megerősítő mondatokból, állatok képéből csinálhatunk az osztály számára egy maradandó alkotást pl. az osztályterem faliújságjára.

Cipők a parton
Polcz Alaine: Asszony a fronton

A foglalkozás időtartama: 90 perc

Foglalkozás a Polcz Alaine: Asszony a fronton című kisfilmhez

A film a főhősnő szemszögéből vezet minket a jelen és a múlt eseményei között cikázva. Elmeséli, mit jelentett nőnek lenni a háborúban; hogyan jelenik meg a gondoskodás, az önfeláldozás, a szeretet a háború borzalmai között. A női – és ez által, ellenpontként a férfi – szerepek, szerepkörök kerülnek górcső alá. A történet szélsőséges és nem is mai, de igaz. Megtörtént. Épp ezért nagyszerű kiindulópont ahhoz, hogy vizsgálódjunk, és nem utolsósorban, hogy tanuljunk belőle…

Célcsoport	11–12. évfolyam
Időkeret	90 perc
Drámás fókusz	Mi a különbség a férfi és a női szerepek között?
Téma és tanulási terület	női (és ez által ellenpontként férfi) szerepek, szerepkörök a modern világban, nők összetartása, önfeláldozása, gondoskodása, túlélési ösztönök a halál és az erőszak torkában
Főbb kompetenciák	Társas kompetenciák, önkifejezés kompetenciái
TUDÁS (Mit emelünk ki a műből?) **KÉPESSÉG (Milyen változás szeretnénk eredményezni?)** **ATTITŰD (Milyen viszonyt hoztunk létre a művel?)**	A tanuló megismeri Magyarországot a II. világháború idején, képet kap az itt élők helyzetéről, megismeri az írónőt, összehasonlítja a férfi és a női szerepeket a modern világban. Véleményt alkot a férfi és női viszonyok, szerepek kapcsán a világban, megvizsgálja azok érvényességét. Érdeklődik a kortárs irodalom iránt, kíváncsivá válik Polcz Alaine munkásságára, empatikussá válik az ellenkező nem képviselőivel szemben.
Gyakorlatok összefoglaló ismertetése – módszertan – élmény	tárgyanimáció, installáció, felolvasás
Eszközigény	három kinyomtatott szövegrészlet a műből, papír, írószer, cipők (egy pár férficipő, egy pár női cipő, két pár civil cipő, két pár bakancs),

	jelzések kis papírcetliken (magyar zászló, sárga csillag, II. világháborús német jelzés, nyilas jelzés, szovjet jelzés)

A film alapjául szolgáló irodalmi műhöz való viszony jele: ß	**Konvenciók típusa jele: ¤**	**Fejleszteni kívánt kompetenciaterület jele: #**
● 5-legközelebbi ● 1-legtávolabbi	● szóbeli (SZ) ● írásos (Í) ● vizuális (V) ● performatív (P)	● digitális (D) ● személyes és társas (SZT) ● önkifejezés (Ö) ● munkavállalói (M) ● tanulás (T) ● kommunikációs (K) ● gondolkodás (G)
További jelmagyarázat az óravázlatokhoz: ● Az oktatók ***dőlt betűvel*** olvashatják az egyes foglalkozáselemek célját. ● A tanári narrációkat **„IDÉZŐJELBE TETT SZÖVEGRÉSZEK”** jelölik.		

1. Bevezetés 1 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél ismertetni a diákokkal, hogy mi fog történni a mai órán.

„A mai órán egy magyar írónő élete, illetve egyik műve áll játékunk középpontjában. A könyv címe *Asszony a fronton*, amely a megjelenés évében, 1991-ben az Év Könyve is lett. Az írót úgy hívják, hogy Polcz Alaine, és ebben a könyvben a II. világháború alatt átélt tapasztalatait írja le.”

2. A II. világháború 3 perc

ß: 5
¤: SZ
#: SZT

A cél elhelyezni a történetet térben és időben.

Ez a rövid felvezetés abban segíti a résztvevőket, hogy térben és időben elhelyezzék a történetet. A második világháború eseményeit címszavak segítségével elevenítjük fel: felidézzük az idejét, helyszíneit, a szembenálló feleket, Magyarország helyzetét.
Bemutatjuk a 4. pontban következő játék jelzéseit, jelképeit: ezeket akár át is beszélhetjük, illetve használhatjuk őket vezérfonálként, hogy mikor odaérünk az adott játékhoz, már képben legyünk azzal, hogy mi mit jelent.

- magyar zászló, német zászló, szovjet zászló – ki, hol áll a háborúban, kinek az oldalán?
- nyilaskereszt – kik ők?
- sárga csillag – kiket jelöltek ezzel és miért?

Kérdés, amit még ezen felül vizsgálni lehet:
- Mi a baj a háborúval? (Az is válasz, hogy semmi.)
- Mit tesz a háború az emberrel?
- Mit kíván meg a háború az embertől?

3. Intro 3 perc

ß: 1
¤: SZ
#: K

A cél, hogy ráhangolódjunk a drámaóra menetére.

Kérdés:
- Mit jelent egy embernek a cipője?
- Miről árulkodik, mit mond el rólunk a cipőnk?
- Mit jelent, ha valakinek nincs ilyen?

„Szeretném nektek bemutatni a mai történetünk főszereplőjét – a lányt, a feleséget, az írót (női cipő). Ő itt Polcz Alaine. Van egy másik szereplőnk is (férficipő), ő itt János, a férje. A második világháború idején járunk, Kolozsváron. A könyv legelső mondata így szól: *»1944. március 27-én esküdtünk Jánossal (a háború negyedik évében) a Farkas utcai templomban.«* A főhős a történet szerint 19 éves volt."

4. A háború 3 perc

A feladat során egy saját történetet kell kitalálni és elmesélni, a már meglévő történelmi tudásunkat, illetve az órán ért hatásokat felhasználva.
A cipőket úgy animáljuk, hogy közben a műből apróbb információmorzsákat csepegtetünk a résztvevőknek, illetve a cipőkön teszünk kisebb változtatásokat. Próbáljuk folyamatosan az „értékeket" változtatni, hogy erre reagáljanak a résztvevők.

ß: 3
¤: P
#: G, Ö

„Van még néhány szereplőnk, akiket nem mutatnék be részletesen, de mégis szeretném, ha velük bővítenénk a képeket, illetve folytatnánk a játékot. Mesélek egy történetet, miközben apróbb változtatásokat fogok tenni a szereplőkön. A játék annyi, hogy ha valakinek van ötlete, hogy az adott pillanatot hogyan jelenítené meg a cipőkkel, az ne mondjon semmit, csak menjen be a térbe és állítson be egy csendéletet: egy jelenetet a cipőkkel. Több változatot is megnézhetünk, ha valakinek nagyon más ötlete támad, mint amit valaki előtte beállított."

1. narráció: „1944. március 27-én esküdtünk Jánossal (a háború negyedik évében) a Farkas utcai templomban.”
   Szereplők: János, Alaine – két pár civil cipő magyar jelzéssel, egy pár katonai bakancs német, egy pár katonai bakancs magyar jelzéssel

2. narráció: 1944 októberében a Hungarista Mozgalom, avagy a Nyilasok átvették a hatalmat Magyarországon
   Szereplők: János, Alaine – két pár civil cipő magyar jelzéssel; egy német katona – egy pár cipő nyilaskeresztes jelzéssel; magyar katona – egy pár katonai bakancs magyar jelzéssel.

3. narráció: A zsidó származású állampolgárokat jelzéssel látták el, amit hordaniuk kellett.
   Szereplők: János, Alaine és a két katona – az egyik civil cipő kap egy sárga csillagot.

4. narráció: A szovjetek keletről nyomulni kezdtek Berlin felé, így Magyarországon is át kellett jutniuk.
   Szereplők: János, Alaine, egy magyar, egy zsidó – a német és a nyilas jelzés egy bakancsra kerül, a másik bakancs szovjet jelzést kap.

5. narráció: A szovjet csapatok megszállták Magyarországot, a németeket kiszorították. Alaine és János a háború forgatagában elvesztették egymást.
   Szereplők: Alaine, egy magyar, egy zsidó – a két bakancs szovjet jelzést kap (János kikerül a képből).

(Megjegyzés: a játék idejét nehéz pontosan kiszámolni. A jelzéseket – változásokat – a résztvevők szeme láttára tesszük meg. Az egyes installációk közben folyamatosan elemezzünk, kérdezzünk, különös tekintettel a főhős helyzetére, lelkiállapotára, megéléseire. Mivel ez egy fantáziajáték, nem kell ahhoz ragaszkodnunk, hogy a műhöz hűek legyünk, inkább az a cél, hogy szabadon gondolkodhassanak a résztvevők, a történetet majd megismerik, ha elolvassák a regényt. A foglalkozásvezetőnek készülnie kell, tisztában kell lennie az adott történelmi korral, mivel kaphat olyan kérdéseket, amit tudnia kell megválaszolni. Ha esetleg nem marad elég idő a játékra, a szünet után folytathatjuk a második órában.)

SZÜNET

5. A film levetítése 6 perc

ß: 5
¤: V
#: G

„Szeretnék nektek mutatni egy rövid filmet, amit a regény ihletett. A film cselekménye, amit láthattok, csak egy szelete a regény történéseinek: mindez részletesen le van írva a regényben. A képeken túl figyeljétek azt is, hogy milyen mondatok hangzanak el, melyek maradnak meg bennetek valamiért! Ezeket a végén megbeszéljük.”

6. Reflexió 4 perc

ß: 1
¤: SZ
#: SZT

A cél a látottak kapcsán felmerülő gondolatok megbeszélése.

„Mely mondatokra emlékeztek? Mik maradtak meg nektek a leginkább?”

Nekem is van egy mondatom, ami így hangzik: „Miért hagytad?” Amikor a háborúnak vége lett, és a főhős túlélte a vele történteket, találkozott az édesanyjával. Engem ez a jelenet és benne ez a mondat ütött szíven.

- Miért mondta ezt az édesanya?
- Mi járhatott közben a fejében?
- Mit érezhetett a történettel kapcsolatban az édesanya?

7. Jelenetek egy házasságból 15 perc

ß: 3
¤: P
#: G

A cél, hogy képet kapjanak a diákok a korabeli nők, de leginkább az írónő helyzetéről, ugyanakkor feladatkapcsolatot kialakítani az írott szöveggel, továbbá az eddigi tudásunk, gondolataink színházi formába öntése, megjelenítése.

7/a

A két pár cipővel installációkat készítünk a regényből kiemelt szövegrészletekhez kapcsolódóan három kiscsoportban.

„A háború egy szélsőséges helyzet – a történetünkben még a front közeledte előtt találkozunk az erőszakkal. Mit gondoltok, mi számíthat erőszaknak egy házasságban, egy családban? Lehet-e például olyan, hogy egy ujjal sem érnek egymáshoz, mégis erőszak történik? A történetünkben megjelenik János és Alain, akik távol a fronttól élik az életüket. A következő játékhoz váljunk szét három kisebb csoportra. Minden csoport kap egy szövegrészletet a műből. Azt kérem, hogy olvassátok el, majd a férfi és női cipők segítségével egy képben jelenítsük meg azt az állapotot, ahogy ezt a két embert látjátok. A két pár cipőt teljesen szabadon lehet használni, akár a tér különböző pontjain is elhelyezhetitek őket.”

I. részlet:

„Utálok tele gyomorral asztalnál ülni. Végre felálltunk, végtelen idő után. Egy kis feketével összeszedtem magam, és együtt lehettem a fiatalokkal, megtaláltam a macskámat, amit úgy sajnáltam itt hagyni, de János nem engedte, hogy az új lakásba magammal vigyem. Az egyetemre is nagyon szerettem volna beiratkozni, orvos akartam lenni, de nem engedte azt sem. Belenyugodtam, mert nagyon szerettem. Tizennégy éves koromban ismertem meg, az első szerelmem volt, és az első, aki megcsókolt. Arra kért, hogy tanuljak meg gépelni, hogy a kéziratait le tudjam tisztázni.

(Közgazdaságin végzett, írónak készült. Négy év frontszolgálat, én közben végeztem a gimnáziumot, és leérettségiztem.) Tanultam gépelni, de nagyon utáltam a gépelést, mindig valami nyomasztó szorongás fogott el, miközben skáláztam tíz ujjal, vakon."

II. részlet:

„Szóval voltak csatározások, de ebben csak nagyon ritkán és mellékesen vettem részt. János nem szerette, ha társaságban beszélek, s vele sem lehetett semmit megbeszélni. Csak akkor került szóba a magatartásom, ha neki nem tetszett. Bármiféle megnyilvánulásomnak csak akkor volt reflexiója, ha kifogásolta. Akkor sem adott magyarázatot, csak így: Maga ne politizáljon, mert nem ért hozzá. Vagy: Jobban teszi, ha hallgat, amikor butaságokat akar mondani. Addigi elfogulatlanságom és gátlástalanságom lassan kezdett eltűnni. Táncolni oldottan és könnyen még ma sem tudok, mivel gúnyosan, nevetve figyelmeztetett, hogy lehetőleg ne táncoljak, mert úgy mozgok, mint egy elefánt. (Pedig hogy szerettem és szeretek táncolni.) Mivel Jánost szerettem és fontos volt a véleménye, nagyon könnyen és gyorsan megingatta az önbizalmamat. Ezt még valahogy elviseltem, de a szeretetlensége és ridegsége kibírhatatlan volt. Hiszen szerelmes voltam."

III. részlet:

„Gonorreát állapítottak meg. (Tudom, hogy ma sokan tájékozatlanok erről a betegségről; én sajnos nem. Nemi fertőzés, de nem vérbaj.) Hát milyen felfeküdni a vizsgálóasztalra, és kitárt combokkal hagyni, hogy beléd nyúljanak és nézzenek, tizenkilenc évesen (mert aztán már az ember megszokja), és kínos kérdésekre válaszolni, hogy aztán azt mondják, nemi bajod van? Én azt nem tudom megírni. Férfi talán elképzelni sem tudja. Na jó, nem szóltam semmit. Mire az orvos: Különben kötelességem figyelmeztetni, hogy ez válóok. Ide benaplóztam, bármikor rendelkezésére állok, és kiadom a hivatalos igazolást, a bíróság minden esetben elfogadja. – Miért váljak? – kérdeztem én csodálkozva. – Azért, mert az ura ezt valahonnan szerezte. – De hátha én szereztem? – Ja, ha egyszerre több férfivel él együtt, akkor ez valóban nem válóok – mondta, és látszott, hogy ezen nagyon jól mulat. Aztán valószínűleg a bamba képemből rájött, hogy nem erre gondoltam, és közölte, hogy ilyesmit csak érintkezés útján lehet kapni. Talán a vécén is, mondtam én. Mire ő: »Ahogy mondani szokták: hogyne, csak kényelmetlen«."

A képeket egyesével megnézzük, majd röviden elemezzük az installációkat.

7/b
Nem használjuk a cipőket és az eredeti szövegrészleteket sem, hanem néma jelenet készítünk három kiscsoportban.

(Megjegyzés: ebben az esetben teljesen szabadon hagyjuk a résztvevőket gondolkodni, alkotni. Ez időben gyorsabb lehet, viszont a műhöz való kapcsolódás kevésbé valósul meg.)

Néma jelenetet készítünk három kiscsoportban.

(Megjegyzés: nem használjuk a cipőket és az eredeti szöveget sem, hanem szabadon hagyjuk a résztvevőket gondolkodni, alkotni. Ez gyorsabb lehet időben, viszont a műhöz való kapcsolódás kevésbé valósul meg.)

„Ez egy durva szélsőséges helyzet, háború van, de még mielőtt ez megtörtént volna, engem az érdekel, hogy mi ennek az úgymond »erőszak tételnek« a minimuma egy házasságban, egy családban

például? Lehet egy ujjal sem érnek egymáshoz, de mégis megtörténik valamiféle »erőszak«. Itt van János és Alaine, élik az életüket még távolabb a fronttól. Váljunk szét három kisebb csoportra és minden csoport készítsen el egy olyan néma jelenetet, amiben a minimumát látjuk egy ilyen esetnek. János nem erőszakos, egy ujjal sem ér a feleségéhez. Ezt egy olyan jelenetben nézzük meg, ami néma, ne legyen benne szöveg egy mondatot kivéve, amit János mond. Ez bárhol elhangozhat a maximum 1 perces jelenetben."

A jeleneteket megnézzük és elemezzük.

8. Miértek 10 perc

ß: 3
¤: SZ
#: K

A cél a téma kapcsán felmerülő gondolatok összegzése.

„Kérdés: Miért bánik így János Alaine-nel?

- Honnan tanuljuk meg, hogy miként kell bánni a nőkkel?
- Honnan szerzünk ma ismereteket erről?
- Ha a mai világunkat nézzük, milyen a nők helyzete?
- Van-e olyan dolog, amiben változnunk kellene?

(Megjegyzés: Az időket összeadva a második óra hossza 35 perc, de ezt nehéz pontosan meghatározni, az első óra átcsúszhat a második órára, a cipőkkel való történetmesélés is elhúzódhat, ezért egy 10 perces plusz idő szándékosan beépítésre került a második órába.)

ÖSSZESÍTŐ TÁBLÁZAT

Óraterv készítője	Foglalkozás címe	Felhasznált mű	Foglalkozás rövid leírása	DRÁMÁS FÓKUSZ	HASZNÁLT KONVENCIÓK	HOSSZ
Kálócz László	*Pray-kódex*	*Halotti beszéd és könyörgés*	Egy mai, fiktív történeten keresztül vizsgáljuk egy baráti társaságban bekövetkezett haláleset utóhatásait. A három itt maradt barátnő szemszögéből látjuk a múltat, illetve a jelen történéseit. Eltérő módon reagálnak a történtekre. Van, aki emlékezni szeretne, bejárja a közös helyeket; van, aki egy fényképre sem bír ránézni és elfojtja az érzéseit; van, aki a valláshoz fordul. Eltérő nézőpontok, eltérő technikák a túlélésre: nincs jó vagy rossz reakció.	Mit kezdjünk a gyász érzésével?	asszociáció, gyűjtés, forró szék, egészcsoportos beszélgetés, kiscsoportos improvizáció, egyéni improvizáció	45 perc/ 90 perc
Balog Réka	*Legenda születik*	Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*	A film bemutatja Janus Pannonius életének nehézségeit, dilemmáit. Halhatatlan emberré vált mára, azonban a saját életében talán lehettek nehézségei. A drámaórán beszélgetünk arról, hogy mi tesz valakit „halhatatlanná", ennek milyen aspektusai lehetnek.	Miben mutatkozik meg a halhatatlanság? → Kit tekinthetünk halhatatlannak? Mit jelent halhatatlannak lenni? Milyen aspektusai lehetnek a halhatatlanságnak ?	Egy mondatos sztori írása, szoborkészítés csoportosan, brainstorming, tanár szerepben/diák szerepben, interjú készítése, vita, befejezetlen mondat	90 perc
Földesné Prainer Petra	*Mi lehetne szebb dolog...*	Balassi Bálint költészete	A film Balassi sokszínű költészetével kívánja megismertetni a nézőt. Elhangzik az Egy katonaének című verse, ami Balassi hadseregben töltött éveit mutatja be. A drámafoglalkozás során felmerülő kérdéskör egyik fele a munkához vagy hivatáshoz való viszony. A film második felében Balassi szerelmes költészetébe tekintünk bele, Hogy Júliára talála, így köszöne neki című versét hallgatva. Életében több nő is fontos szerepet játszott: kereste a szerelmet, de házassága nem volt sikeres. Balassi két versét úgy fogjuk a jelenkorhoz közelíteni, hogy közösen gondolkodunk annak kapcsán, napjainkban mennyire befolyásolja egymást a munka és a szerelem, mennyire fér meg egymás mellett a kettő és kell-e választani?	Hogyan összeegyeztethető a karrier és a szerelem vagy család?	történetalapú drámaóra: többes egység, állóképek, séta a térben reakciókkal, messenger üzenet, performansz, gondolatkövetés, egész csoportos improvizáció vitával, véleményvonal	90 perc
Földesné Prainer Petra	*SzigetIDŐKA PSZULA*	Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*	Milyen értékeket hordoz a múlt és melyek a legfontosabb jelenkori értékek? A film három jól elkülöníthető szakaszból áll. Az első részben az író, Zrínyi Miklós belső vívódásait láthatjuk, majd a hadvezér Zrínyi és fia kapcsolatába tekinthetünk bele, végül pedig a meghozott döntéseikbe. Napjainkban nem rekedünk benn várakban, nem nehezíti az életünket a török túlerő: az életünk bizonyos szempontból könnyebb, mégis sok áldozatot kell hoznunk. Sok érték örök, vannak, amik pedig állandóan változnak, de vajon melyek ezek?	Milyen értékeket hordoz a múlt és melyek a legfontosabb jelenkori értékek?	Asszociáció képekről, versekről, állókép, közös gondolkodás, videókészítés	90 perc

Óraterv készítője	Foglalkozás címe	Felhasznált mű	Foglalkozás rövid leírása	DRÁMÁS FÓKUSZ	HASZNÁLT KONVENCIÓK	HOSSZ
Földesné Prainer Petra	*Viccet félretéve...*	Csokonai Vitéz Mihály: *Az özvegy Karnyóné és a két szeleburdiak*	Csokonait többen a „víg poétának” jellemzik, hiszen műveit a humor jellemzi. Bár néha csak „kínunkban nevetünk”, hiszen éppen egy szerencsétlenebb sorsot próbál a humorral leplezve bemutatni. Az özvegy Karnyóné és a két szeleburdiak ihlette rövidfilm érzelmekkel és galádságokkal teli pillanatokat idéz fel. A drámaóra fókuszában az érzelmi intelligencia fejlesztése a legfőbb szempont, valamint, hogy mennyire hagyjuk magunkat becsapni, mennyire ismerjük fel a nem verbális kommunikációs formákat.	Milyen arcunkat mutatjuk egymásnak és a világnak, mennyit árul el rólunk a nonverbális kommunikációnk?	közös gondolkodás, nonverbális érzelemkifejezés testtartással, mimikával, brainstorming, beszélgetés kihallgatása, kiscsoportos tablók megalkotása képregényszerűen	90 perc
Balog Réka	*Most mi legyen?*	Katona József: *Bánk bán*	A film bemutatja a dráma feszültségekkel teli állapotait. Milyen az, amikor az ember életében összesűrűsödnek a dolgok, amikor a fejünk fölött összecsapnak a hullámok. Ilyenkor talán a legnehezebb a döntéseinket meghozni. A drámaóra ezt a dilemmákkal teli helyzetet veszi alapul, feldolgozásra kerül a filmben megjelent karakterek személyes megélése.	Mi lehet a felelősségünk a döntéshozáskor?	Mindmap, térbeli szociometria, tárgyak használata, karakterek értelmezése, tanár szerepben, oldalválasztás	90 perc
Balog Réka	*Felkészülés a szeretetre*	Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*	A film Vörösmarty mesés világának hangulatához illően ad képet arról, hogy milyen, amikor a szeretet magas minőségét tapasztaljuk meg életünkben. Milyen különböző aspektusai lehetnek ennek? A drámaóra e gondolatkörrel kapcsolatban dolgozza fel a szeretetnyelvek témáját a diákokkal.	Miben mutatkozhat meg a feltétel nélküli szeretet? Milyennek látjuk az egyes szeretetnyelveket?	Példák felsorolása, jelképkeresés, karakterépítés, tanár szerepben, egyéni döntés	90 perc
Kálócz László	*Ó, testvér merre visz az utad?*	Arany János: *Toldi*	Toldi Miklóst mindenki hősként ismeri. Az is. De: mint minden hősnek, rejtett oldala is van. Ő a kisebbik fiú, aki testközelből éli meg édesapja elvesztésének következményeit, ő az, aki nem teljesítheti be az álmait, s ő az, aki céltáblája a nagyobbik testvér bántalmazásainak. Mit lehet tenni egy ilyen helyzetben? Milyen hatással van a folyamatos bántás egy fiatal lélekre? Hasonló kérdésekre keressük a választ a résztvevőkkel közösen.	Hogyan hat egy emberre a társadalmi deklasszálódás, a családon belüli megkülönböztetés, a lelki bántás?	gondolatkövetés, kiscsoportos tabló, kiscsoportos improvizáció	90 perc
Földesné Prainer Petra	*Petőfi (h)arcai*	Petőfi Sándor költészete	A Petőfi (h)arcai című kisfilm Petőfi Sándor életszakaszait mutatja be verseit idézve. Hazánk egyik legismertebb költőalakját rövid élete során sokfele húzta a szíve. A foglalkozás során amellett, hogy Petőfi verseit felelevenítjük vagy épp megismerjük, a diákok gondolkodhatnak arról, hogy mikor kell fontos döntéseket meghozni az életük során, mennyire határozzák meg a jövőjüket a döntéseik.	Van-e küldetésünk az életben?	asszociációgyűjtés, szerep a falon, érvelés, asszociáció zenére, egészcsoportos improvizatív mozgás és szobrok, élettelen dolgok beszéde, véleményvonal	90 perc

Óraterv készítője	Foglalkozás címe	Felhasznált mű	Foglalkozás rövid leírása	DRÁMÁS FÓKUSZ	HASZNÁLT KONVENCIÓK	HOSSZ
Hodászi Ádám	*Lucifer színháza*	Madách Imre: *Az ember tragédiája*	A film szerepe, hogy Madách Imre sűrű, filozófiai művéből adjon könnyebben befogadható ízelítőt, kivonatot. Az erős vizualitás és a diákokhoz közel álló, lázadó nézőpont segíti ezt. A foglalkozás célja, hogy a film kínálta kóstolót tantárgyi tényekkel, a műre vonatkozó tudással egészítse ki és ezeket együttesen helyezze keretbe, majd a választott fókuszt a diákok életére vonatkoztatva értelmezze.	Hogyan adja tovább egyik kor a másiknak a férfi-női szerepeket?	Értelmező beszélgetés a dráma kapcsán, interaktív, vezetett vitahelyzet	90 perc
Balog Réka	*Ez nekem nem oké!*	Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*	A film szerepe, hogy Jókai Mór A kőszívű ember fiai című regényéből kiemelje azt az állapotot, amivel a fiatalok ma is gyakran találkoznak: milyen, amikor mások akarják megmondani nekik, hogy mit kellene tenniük, hogyan kellene élniük. Ezt a szálat kiemelve a film és a drámaóra segíthet abban, hogy a diákok megismerkedhessenek a határhúzás fogalmával.	Mikor és hogyan szükséges az életünkben határokat húzni? → Hol van a határa annak, hogy közvetlen környezetünk, például a szüleink az életünkbe beleszóljanak ? Hogyan tudunk erről kommunikálni?	Hiányos csontszerkezet-szerep a falon, belső hang, tanár szerepben, dalszövegírás, befejezetlen mondat	90 perc
Kálócz László	*Asszonybecsület*	Mikszáth Kálmán: *Bede Anna tartozása*	A történet két síkon játszódik. Egy, amit Mikszáth Kálmán megírt, s ami teljes egészében elénk tárul: Bede Erzsi története. A másik, amit csak sejtet, amiről töredékes információink vannak: Anna története. Ez utóbbit készíti elő az első kisfilm, ami a drámaóra gerincét adja. A novellában szereplő töredékes információkra építve töltjük fel a hiányzó részeket, ami után megvizsgálhatjuk a mi döntésünk és az író döntésének egyezéseit vagy különbségeit.	Kell-e felelősséget vállalnom a hozzám közel állók tetteiért, vagy csak saját magamért tartozom felelősséggel?	egész csoportos szerepjáték, kiscsoportos szerepjáték, egész csoportos improvizáció, egyéni szerepjáték, néma jelenet, levélírás, tanár szerepben	45 perc
Kálócz László	*Nem ismer engem senki*	Gárdonyi Géza: *A láthatatlan ember*	Gárdonyi műve nyomán analóg helyzetet hozunk létre. Az idő és a hely a mai világunk, de a karakterek és a problematika nagyon is hasonló. A történet bizonyos kulcsszereplőit, döntési helyzeteit, társadalmi helyzetéből, megítéléséből fakadó problémáit vizsgáljuk. A játék során arról gondolkodunk, hogy változhat-e a rólunk kialakult kép egy közösségen belül.	Hogyan válik valaki „láthatatlanná” egy kortárs közösségen belül?	kiscsoportos improvizáció, kiscsoportos munka, egész csoportos improvizáció, levélírás, egyéni szerepjáték, térkialakítás	90 perc
Hodászi Ádám	*Azúr-ország*	Ady Endre: *Bolyongás Azúr-országban*	A film szerepe, hogy Ady Endre lírájának hangulatát a vizuális kifejezésmód eszközeivel szólaltassa meg. A kifejezésmód-váltás lehetőséget ad másik nézőpontból ránézni a szövegre. A foglalkozás elején ennek a váltásnak az előkészítése történik, mely megkönnyíti a film befogadását, értelmezését. A feldolgozó szakaszban a tudás megerősítésére törekedünk.	Mi az az elvágyódás? Mi az a megérkezés Ady Endre lírájának tükrében?	A film megnézését értelmező beszélgetés követi. A cél a vizuális gondolkodás fejlesztése, annak reflektált helyzetbe hozása. A kör motívumának segítségével igyekszünk értelmezni a szövegek érzelmi dinamikáját.	90 perc

Óraterv készítője	Foglalkozás címe	Felhasznált mű	Foglalkozás rövid leírása	DRÁMÁS FÓKUSZ	HASZNÁLT KONVENCIÓK	HOSSZ
Balog Réka	*Megáll az idő*	Krúdy Gyula: *Szindbád*	A kisfilm a „Szindbád hangulatát” megmutatva dolgozza fel Fáni történetét. Az ő sorsának ábrázolása segít minket abban, hogy belegondolhassunk, milyen illúziók, torzítások tarkítják életünk alakulását. A drámaóra ennek értelmezését készíti elő és görgeti tovább, mindezt úgy, hogy a diákok saját performatív alkotást hoznak létre és ez által is formálhatják benyomásaikat.	Az illúziók hogyan jelennek meg az életünkben? Mik a szerepük? Milyen szűrőkön és torzításokon keresztül érzékeljük a világot?	séta instrukciókkal, mindmap, megfigyelés, performansz, jelenetalkotás, fotókészítés	90 perc
Hodászi Ádám	*Gyónás - a sikerfilm*	Herczeg Ferenc: *Az élet kapuja*	A kisfilm két fiktív gyónási jelenettel vezet be minket Herczeg Ferenc regényének történetébe. Az óra fókuszában a filmben megjelenő valós történelmi események és az irodalmi mű által elmesélt fikciós szál is jelen van. Az óra célja, hogy a történetek konstruált voltáról gondolkodjunk. Drámában kevésbé jártas csoportok és tanáraik számára készült, rendhagyó magyar vagy történelem óra gyanánt is használható.	Hogyan írja át egyik nézőpont a másikat a történetek kapcsán?	Miután a kisfilm első részéből megismertük az alaphelyzetet és Bakócz Tamást, elemezzük a karaktert. A kisfilm második felének levetítése után megnézzük, változott-e a benyomásunk róla. Vitaszínházzal mélyítjük el a probléma megértését.	45 perc
Kálócz László	*Urak és szolgák*	Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*	A regény finoman és aprólékosan, a történelmi és politikai környezetre is reflektálva mutatja be, miért volt Anna tette elkerülhetetlen. A kisfilm a történetből kiragadott pillanatokon keresztül igyekszik képet adni az alá-fölé rendelt viszony különböző aspektusairól. Az elnyomás, elfojtás, manipuláció, érzelmi zsarolás és a freudi lélektan kérdései vizsgálhatók annak megértése céljából, hogy milyen hatással van az emberi lélekre az elnyomás és a bántalmazás. De ha már itt tartunk: mi számít bántásnak? Észrevesszük-e egyáltalán, amikor megtörténik körülöttünk?	Milyen hatással van az emberi lélekre az elnyomás, a bántalmazás?	A kisfilmben látott helyzeteken túl kitalálunk és felmutatunk olyan szituációkat, amiben szerintünk Anna, illetve Vizyné bántalmazás áldozata lett. A bántalmazás legkisebb jeleit keressük. Azt is megvizsgáljuk, hogy milyen viszonyban van Anna és Vizyné? Milyen minőségű kötődés alakulhat ki a bántalmazó és a bántalmazott között? Minek látják egymást, kik ők egymásnak? Formák: - kiscsoportos állókép készítése - egész csoportos szerepjáték - egyéni szerepjáték - némajáték	90 perc
Hodászi Ádám	*Ha feltámadnak...*	Szabó Dezső: *Feltámadás Makucskán*	Az órát két részre tagolja a Feltámadás Makucskán című regényből készült két filmrészlet. Az első részletben megismerjük az alaphelyzetet: Makucska határában állnak a halottak. Mi lehet a falu reakciója erre? A második filmrészlet az egyéni nézőpontot készíti elő, egy közösen épített történeten keresztül közelítünk a kisregény és a film világához.	Hogyan reagálhat egy közösség és hogyan reagálhat az egyén, ha visszatérnek halott szerettei?	értelmező beszélgetés, asszociáció, szoborkészítés, csoportos improvizáció	90 perc

Óraterv készítője	Foglalkozás címe	Felhasznált mű	Foglalkozás rövid leírása	DRÁMÁS FÓKUSZ	HASZNÁLT KONVENCIÓK	HOSSZ
Földesné Prainer Petra	*Erdőtől a városig*	Tamási Áron: *Ábel trilógia*	Tamási Áron egyik legismertebb gondolatfelvetése az, hogy mitől érezzük otthon magunkat a világban. Az Ábel-trilógiában megismerünk egy fiút, aki kíváncsi annyira a világra, hogy elindul megnézni azt. Az utazásait, kalandjait ismerjük meg a művekből. Filmünk elgondolkodtató inputot szeretne adni arra, hogy milyen a felnőtté válás azon szakaszába lépni, amikor elhagyod az otthonod. Mielőtt arra a kérdésre keressük a választ, hogy mitől lehetsz bárhol otthon a világban, meg kell keresnünk magunkban arra a választ, hogy nekünk mit is jelent az otthon.	Mit jelent az otthon? Mitől érzed magad otthon a világban? Mitől érzed magad otthonosan?	értelmező beszélgetés, „brainstorming” – ötletzápor, tárgyból történetalkotás, belső hang, térbeli mozgás, hanggyakorlatok, véleményskála	90 perc
Hodászi Ádám	*Szerelmi dosszié*	József Attila szerelmi költészete	A Szerelmi dosszié című kisfilm első részének első fele egy kollázs József Attila verseiből. Ezeket felhasználva a diákok viszonyokon és szituációkon keresztül tudnak gondolkodni a kötődésről, szerelemről, párkapcsolatról. A kisfilm első részének második fele és a második kisfilm József Attila történetével állítja viszonyba a diákok által megalkotott helyzeteket.	Milyen hatása lehet különböző, szeretetből fakadó mondatoknak?	Versszövegek értelmezése, értelmező beszélgetés, jelenetalkotás, véleményskála	90 perc
Hodászi Ádám	*Erdő-elve*	Wass Albert: *Tizenhárom almafa*	Az érzelmi gyúanyagot a Wass Albert Tizenhárom almafa című regényéből készült kisfilm szolgáltatja ehhez a foglalkozáshoz. Egy közösen épített, mai történet segítségével gondolkozunk a szövegben és a filmben megjelenő valós történelmi helyzet emberi aspektusairól. A film mintaadásként szolgál, a diákok kisebb csoportokban alakítják ki viszonyuk ehhez, így véve részt a történetben.	Mi lehet a szerepe ma egy országhatárnak?	értelmező beszélgetés, installációkészítés, tanár a szerepben, csoportos improvizáció	45 perc
Kálócz László	*Sorok között*	Pilinszky János: *Négysoros*	A történet a háború embertelenségéből, a katonalét morális dilemmáiból ad ízelítőt, és azt a kérdést feszegeti, hogy az életösztön, a félelem, a kötelességtudat vagy a bajtársiasság morális felmentést adhat-e szélsőséges élethelyzetekben. Pilinszky katonaként vett részt a háborúban, ezek az élmények szerves részét képezik az életművének. A film egy olyan helyzetet tár elénk, ami „megtörténhetett volna”, ennek kapcsán tudunk vizsgálódni a háború és művészet viszonyáról, illetve gondolkodni a háborúnak az emberi természetre gyakorolt hatásával kapcsolatban.	Hogyan tudom összeegyeztetni a gyilkolást és az emberi jóságot, a művészi szemléletet?	Kitaláljuk a szereplők lehetséges belső motivációit, gondolatait, majd azt is, hogy szerintünk mitől válhattak olyanná, amilyenek. Közös gondolkodásunk eredményét saját Négysoros versekben fogalmazzuk meg az óra végén. állókép készítés, gondolatkövetés, versírás, néma jelenet	45 perc/ 90 perc

Óraterv készítője	Foglalkozás címe	Felhasznált mű	Foglalkozás rövid leírása	DRÁMÁS FÓKUSZ	HASZNÁLT KONVENCIÓK	HOSSZ
Földesné Prainer Petra	*Generációkba bújva*	Szabó Magda: *Az a szép, fényes nap*	Szabó Magda Az a szép, fényes nap című történelmi drámája Szent István király megkoronázása előtti eseményeket, családi helyzetet mutatja be. A film három generációt mutat be, Vajkot/Istvánt, az édesapját, Gézát és a nagyapját, Gyulát. Az egy országot érintő kérdést a keresztény vallásról a királyi család személyes kérdéseinek tükrében láthatjuk. A világ folyamatos változásában állandó, hogy még napjainkban is a megnehezíti az életünket a különböző generációk közti távolság. Milyen problémákkal küzdünk napjainkban ennek kapcsán? Kell-e engednie valamelyik félnek a különböző vitás helyzetekben? Lehet-e több igazság?	Hogyan változnak a modernkori generációs különbségek a múltbéliekhez viszonyítva? Hogyan alkalmazkodnak egymáshoz a generációk?	szerep a falon, igazságkeresés, egészcsoportos improvizáció vitával, brainstorming, prezentálás	45 perc
Balog Réka	*Tagad, dühös, alkudozik, bánatos... elfogad*	Sütő András: *Advent a Hargitán*	A film Sütő András Advent a Hargitán című művét dolgozza fel, fókuszpontjába helyezve a szereplők veszteségét és az azt körülvevő érzéseket. Mivel az irodalmi műben nagy hangsúlyt kapnak a szimbólumok és metaforák, ezért ez a film esztétikájában és a drámaórán is megjelenik. A történet segíti egy nehéz téma feldolgozását; a veszteség kapcsán a gyász megjelenési formáiról, szakaszairól és az ekkor előforduló érzésekről beszélgethetnek a fiatalok.	Hogyan befolyásolja a veszteség megélését a különböző érzelmek megjelenése, azok elfojtása, megélése, kimutatása?	Asszociálás, térbeli koordinátarendszer, beszélgetés, absztrakciók alkotása, elengedés és megerősítés gyakorlat	90 perc
Kálócz László	*Cipők a parton*	Polcz Alaine: *Asszony a fronton*	A film a főhősnő szemszögéből vezet minket a jelen és a múlt eseményei között cikázva. Elmeséli, mit jelentett nőnek lenni a háborúban; hogyan jelenik meg a gondoskodás, az önfeláldozás, a szeretet a háború borzalmai között. A női – és ez által, ellenpontként a férfi – szerepek, szerepkörök kerülnek górcső alá. A történet szélsőséges és nem is mai, de igaz. Megtörtént. Épp ezért nagyszerű kiindulópont ahhoz, hogy vizsgálódjunk, és nem utolsósorban, hogy tanuljunk belőle…	Mi a különbség a férfi és a női szerepek között?	tárgyanimáció, installáció, felolvasás	90 perc